

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**0-6 AYLIK BEBEĞİ OLAN ANNELERDE DOĞUM SONRASI
DÖNEMDE EVLİLİK DOYUMU İLE ANNE BEBEK
BAĞLANMASI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Şüheda CEYLAN

Aile Danışmanlığı Ana Bilim Dalı
Aile Danışmanlığı Programı

TEMMUZ, 2024

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**0-6 AYLIK BEBEĞİ OLAN ANNELERDE DOĞUM SONRASI
DÖNEMDE EVLİLİK DOYUMU İLE ANNE BEBEK
BAĞLANMASI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Şüheda CEYLAN
(Y2116.010014)

Aile Danışmanlığı Ana Bilim Dalı
Aile Danışmanlığı Programı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Engin EKER

TEMMUZ, 2024

TEZ SINAV TUTANAĞI

İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 29.02.2024 tarih ve 2024/04 sayılı toplantısında oluşturulan jüri üyeleri önünde, 10.02.2024 tarihinde tez savunma sınavı yapılan Şüheda CEYLAN'nın tezi Oybirliği * ile Başarı** kararı verilmiştir.

JÜRİ

1. Üye (Tez Danışmanı) : Dr. Öğr. Üyesi Engin EKER
2. Üye : Doç. Dr. Şahide Güliz KOLBURAN
3. Üye : Dr. Öğr. Üyesi Zeynep GÜMÜŞ DEMİR

ONAY

İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 29.02.2024 tarih ve 2024/04 sayılı kararı

(*) Oybirliği/Oyçokluğu hâli yazı ile yazılacaktır.

(**) Kabul kararı hâli yazı ile yazılacaktır.

ONUR SÖZÜ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “0-6 Aylık Bebeği Olan Annelerde; Doğum Sonrası Dönemde, Evlilik Doyumu ile Anne Bebek Bağlanması Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı araştırmanın, çalışma süresi boyunca, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün yapıtların hem metin içinde hem de kaynakçada, yöntemine uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla beyan ederim.

Şüheda CEYLAN

ÖNSÖZ

Tez dönemi sürecinde ilerlememde büyük katkısı olan, her zaman destekleyici ve rehber bir rol üstlenen saygıdeğer danışman hocam; Dr. Öğr. Üyesi Engin EKER'e, çalışma sürecimde gösterdiği sonsuz sabır için,

Yüksek lisans eğitimimin her aşamasında, yanımda olarak bana destek olan, zaman zaman bitti artık benden bu kadar dediğimde, elimden tutup kaldığım yerden devam etmemi sağlayan ve hayatımdaki en büyük armağanım olan sevgili eşim; Ramazan CEYLAN'a, her daim yanımda olduğu için,

Hayatımın her evresinde, zorlandığımda, tökezlediğimde, biz yanındayız sen yeter ki iyi ol diyen, canım annem Meral ÖZTÜRK ve canım babam Adem ÖZTÜRK'e, sırtımı yaslayabildiğim koca bir çınarım oldukları için,

Tez çalışmam boyunca daima beni destekleyen, yanımda olan arkadaşlarıma ve sevgili ablam Sümeyye Yağmur'a, destek ve motivasyonları için,

Çalışmaya katılmayı kabul eden sevgili annelere, bana zaman ayırdıkları için,

SONSUZ TEŞEKKÜRLERİMİ SUNARIM... İYİ Kİ VARSINIZ....

Temmuz, 2024

Şüheda CEYLAN

0-6 AYLIK BEBEĞİ OLAN ANNELERDE DOĞUM SONRASI DÖNEMDE EVLİLİK DOYUMU İLE ANNE BEBEK BAĞLANMASI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

ÖZET

Bağlanma, bebeğin doğumundan itibaren başlayan ve bebeğin hayatı boyunca her anında onunla beraber olan bir kavramdır. Bebeğin annesi ile olan sağlıklı ilişkisi, bağlanmanın temelini oluşturmaktadır. Annenin, eşi ile olan iletişim tarzı ve yaşadığı hayat biçimi de bebeği ile bağlanmasında önemli bir faktör oluşturmaktadır. Bu çalışma ile de 0-6 aylık bebeği olan annelerin, evlilik doyumu ile anne bebek bağlanması arasında bir ilişki olup olmadığını incelemek amaçlanmıştır. Araştırma İstanbul’da yaşayan 0-6 aylık bebeği olan, 452 annenin katılımı ile ilişkisel tarama yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Bu çalışmada katılımcıların evlilik doyum düzeylerini saptamak için “Evlilik Doyum Ölçeği (EDÖ)”; annelerin bebekleri ile bağlanma düzeyini belirlemek için de “Anne- Bebek Bağlanma Ölçeği (ABBÖ)” ve katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin veri elde etmek için araştırmacının oluşturduğu “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Veriler bilgisayarda SPSS (statistical package for social sciences) 26 programına kaydedilerek analiz edilmiştir. Elde edilen verilerin analizinde, “Bağımsız Örneklem t-Testi”, “Tek Yönlü Anova”, “Bonferroni Testi”, “Pearson Korelasyon Analizi” ve “Tamhane’s Testi” kullanılmıştır. Çalışmadan elde edilen verilere göre; anne bebek bağlanması ve evlilik doyumu puan ortalamaları arasında negatif yönde zayıf bir ilişki tespit edilmiştir. Anne ile bebek arasındaki bağlanma düzeyi arttıkça, annenin evlilik doyumunun azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Annenin eğitim durumu, evlilik süresi ve gebeliğin planlılığı ile evlilik doyumu arasında anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Gebeliğin planlı olması ve bebeğin kaç aylık olduğu, anne bebek bağlanması ile anlamlı ilişkisi olduğu saptanmıştır. Çalışmada anne bebek bağlanması ve evlilik doyumunun daha detaylı çalışılabilmesi için önerilere de yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Evlilik, Evlilik doyumu, Anne Bebek Bağlanması, Doğum Sonrası Dönem.

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN MARITAL SATISFACTION AND MOTHER-INFANT ATTACHMENT IN THE POSTNATAL PERIOD IN MOTHERS WITH 0-6 MONTHS OLD INFANTS

ABSTRACT

Attachment is a concept that starts from the birth of the baby and is with the baby at every moment of its life. The baby's healthy relationship with its mother forms the basis of attachment. The mother's communication style with her husband and the way of life she lives also constitute an important factor in her attachment with her baby. In this study, it was aimed to examine whether there is a relationship between marital satisfaction and mother-infant attachment among mothers with 0-6 month old infants. The study was conducted using the relational survey method with the participation of 452 mothers with 0-6 month old babies living in Istanbul. In this study, "Marital Satisfaction Scale (MSS)" was used to determine the marital satisfaction levels of the participants; "Mother-Infant Attachment Scale (MIS)" was used to determine the attachment level of mothers with their infants; and "Personal Information Form" created by the researcher was used to obtain data on the demographic characteristics of the participants. The data were recorded and analyzed in SPSS (statistical package for social sciences) 26 program. "Independent Sample t-Test", "One-Way ANOVA", "Bonferroni Test", "Pearson Correlation Analysis" and "Tamhane's Test" were used to analyze the data obtained. According to the data obtained from the study, a weak negative relationship was found between the mean scores of mother-infant attachment and marital satisfaction. It was concluded that as the level of attachment between mother and infant increased, the mother's marital satisfaction decreased. A significant relationship was found between the mother's education level, duration of marriage, and planning of pregnancy and marital satisfaction. Planned pregnancy and the number of months of the baby were found to have a significant relationship with mother-infant attachment. The study also included suggestions for further study of mother-infant attachment and marital satisfaction.

Keywords: Marriage, Marital Satisfaction, Mother Infant Attachment, Postnatal Period.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ONUR SÖZÜ.....	i
ÖNSÖZ.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR LİSTESİ.....	ix
ÇİZELGELER LİSTESİ	x
I. GİRİŞ.....	1
A. Araştırmanın Amacı ve Önemi	5
B. Araştırma Problemi ve Hipotezleri	5
C. Araştırmanın Sayıltıları	5
D. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	6
E. Tanımlar	6
II. KURAMSAL ÇERÇEVE	7
A. Evlilik	7
1. Evlilik Doyumu	8
2. Evlilik Doyumuna İlişkin Kuramlar	10
a. Evlilik İlişkileri Modeli	10
b. Sosyal Mübadele Kuramları	10
c. Yükleme Kuramı.....	10
d. Sosyal Öğrenme Kuramı	11

e. Kişiler Arası İletişime Dair Sosyal Biliş Kuramı.....	11
f. Kriz Kuramı	12
g. Sevgi Teorileri ve Evlilik Doyumu	12
h. Psikoanalitik Kuram	12
3. Evlilik Doyumu ile ilgili Araştırmalar.....	13
4. Evlilik Doyumunu Etkileyen Faktörler	15
B. Bağlanma Kuramı	18
1. Bağlanma Biçimleri.....	20
2. Bağlanma Evreleri.....	21
3. Anne Bebek Bağlanması.....	21
4. Anne Bebek Bağlanmasını Etkileyen Faktörler	23
III. YÖNTEM	26
A. Araştırmanın Modeli	26
B. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	26
1. Demografik Değişkenlerin Betimleyici İstatistikleri.....	26
C. Veri Toplama Araçları	27
D. Verilerin Toplanması.....	29
E. Verilerin İstatiksel Analizi.....	29
IV. BULGULAR.....	30
A. Ölçeklerin Güvenirliğine ilişkin bulgular.....	31
B. Ölçeklerin Normallğine İlişkin bulgular	32
C. Ölçek Puanlarının İlişkisine Yönelik Korelasyon Analizi	33
D. Ölçek ve Alt Boyutların, Annenin Eğitim Durumu, Çalışma Durumu, Annenin Yaşı, Bebeğin Aylığı, Evlilik Süresi, Gebeliğin planlanması gibi Değişkenlerle Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	35
V. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	43
A. Tartışma.....	43

B. Evlilik Doyum Ölçeği ve Anne Bebek Bağlanma Ölçeğinin, Korelasyon Katsayısı İlişkilerinin incelenmesi	50
C. Sonuç.....	52
D. Öneriler.....	54
VI. KAYNAKÇA.....	55
EKLER.....	86
ÖZGEÇMİŞ	93

KISALTMALAR LİSTESİ

ASM:	Aile Sağlığı Merkezi
EDÖ .	: Evlilik Doyum Ölçeği
ABBÖ	: Anne Bebek Bağlanma Ölçeği

ÇİZELGELER LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 1.	Katılımcılara Aile Demografik Bilgiler	27
Çizelge 2.	Evlilik Doyum Ölçek maddelerinin Betimsel İstatistikleri	30
Çizelge 3.	Anne-Bebek Bağlanma Ölçek maddelerinin Betimsel İstatistikleri	31
Çizelge 4.	Ölçeklerin Cronbach-Alpha Katsayısı	32
Çizelge 5.	Ölçeklerin Betimsel İstatistikleri	32
Çizelge 6.	Normal Dağılıma Uygunluğuna İlişkin Bulgular	33
Çizelge 7.	Evlilik Doyum Ölçek/Alt Boyut Toplam Puanları ile Anne-Bebek Bağlanma Ölçek Toplam Puanları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi ...	34
Çizelge 8.	Evlilik Doyumunun Anne Bebek Bağlanma ile Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi	34
Çizelge 9.	Evlilik Doyumu ve Anne Bebek Bağlanma Düzeyinin, Bebeğin Aylığına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	36
Çizelge 10.	Evlilik Doyumu ve Anne Bebek Bağlanma Düzeyinin, Annenin Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	37
Çizelge 11.	Evlilik Doyumu ve Anne Bebek Bağlanma Düzeyinin, Annenin Çalışma Durumuna Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	38
Çizelge 12.	Evlilik Doyumu ve Anne Bebek Bağlanma Düzeyinin, Annenin Evlilik Süresine (Yıl) Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	38
Çizelge 13.	Evlilik Doyumu ve Anne Bebek Bağlanma Düzeyinin, Annenin Yaşına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	40
Çizelge 14.	Evlilik Doyumu ve Anne Bebek Bağlanma Düzeyinin, Gebeliğin Planlılığına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	41

I. GİRİŞ

Evlilik; bireylerin beklentilerinin karşılanmasını sağlayan, fiziksel ve duygusal ihtiyaçlarına aracılık eden, karşılıklı dayanışma ve iş birliği içinde olan bir ilişki şeklidir (Hosseini, vd. 2017; Yalçın, 2014). Evlilik, insanların mutluluğunu artıran ve kişisel gelişimlerine büyük katkı sağlayan önemli bir kurumdur, aynı zamanda aile olmanın başlangıcıdır ve toplumsal dayanışmayı güçlendiren bir temeldir (Çelik ve Yazgan-İnanç, 2009; Glenn, 1991). Toplum için önemli bir yere sahip olan ailenin de sağlam bir evlilik temeli ile güçlenmesi gerekmektedir. Evlilikleri güçlü ve sağlam bir temel üzerine inşa edilmiş bireyler, ilişkilerindeki sağlıklı gelişimle birlikte, genellikle daha mutlu bir yaşam sürmeyi başarırlar (Çağ ve Yıldırım, 2013). Aile içindeki eşlerin birbirlerine destek olması, karşılaşılabilecekleri zorluklarla da daha etkili bir şekilde başa çıkmalarını da sağlayabilecektir.

Günümüzde evlilik anlayışı zamanla değişime uğramıştır. Hayatın zamanla modernleşmesi, eşlerin birbirlerinden beklenti ve isteklerinin değişmesine neden olmuştur (Tarhan, 2019). Bu durum da eşlerin birbirlerine ayak uydurmasını zorlaştırmış ve eşler arasında uyumsuzluklara yol açmıştır. Eşler arasında yaşanan bu uyumsuzluk ve çatışmaların da evlilik doyumunu etkileyebileceğini ve çiftlerin mutsuz olabileceklerini düşündürmektedir (Çelik, 2013; Kızıldağ ve Şahin, 2018; Yıldız ve Baytemir, 2016). Çiftlerin evlilikten duydukları mutluluğu da Halat ve Hovardaoğlu (2010), evlilik doyumu olarak tanımlamaktadır.

Lewis ve Spanier (1979), yaptıkları çalışmalarda, evlilik doyumunu üç faktöre ayırmışlardır. Evlilik öncesindeki faktörler, sosyo-ekonomik faktörler ve bireyler arasındaki ilişki faktörleridir. Evlilik öncesi faktörler, çiftlerin evlenmeden önceki dönemde; sosyo-ekonomik düzey, zekâ, yaş ve dini inançlar gibi benzerliklerine odaklanır. Ekonomik ve sosyal faktörlerde, kadının istihdam durumu, aile gelir kaynakları, aile üye sayısı ve refah düzeyi gibi etkenler bulunmaktadır. Kişiler arası ilişkilerde de partner ilişkileri ele alınmaktadır.

Eşlerin birbirlerine güvenmesi ve birbirlerinin değerli hissetmesini sağlaması (Solmuş, 2011), alınan cinsel doyum ile birbirlerini yeterince tatmin etmesi (Gülsün, Ak ve Bozkurt, 2009), ailedeki birey sayısı (Edwards, 1990), eğitim seviyesinin yükselmesi (Yılmaz, 2020), çiftlerin flört dönemi geçirerek evlenmesi (Yılmaz, 2020), psikolojik sağlamlılık ve ekonomik durumunun yüksek olması (Hüsrevoğlu, 2019) gibi özelliklerin; eşlerin evlilik doyumlarını etkilediği öne sürülmektedir. Bu tür sağlıklı duygular; sadece evlilik başarısını etkilemez, aynı zaman da anne ve babaların bebeklerine olan sağlıklı duygusal bağlarını da etkileyebilir.

Annelik, kadının yaşamında duygusal ve fiziksel seviyede üstünlük olarak kabul edilir (Woollett ve Phoenix, 1991). Annenin varlığı, bebeği ile oluşur ve anne bebeğine karşı sorumluluklarını yerine getirir (Kaplan ve Sadock, 1995). Bebeğin anne rahmine düşmesi, annenin bebeği ile arasında bir bağ oluşturur. Doğduğu andan itibaren bebek, annenin bakımına muhtaç olmasından dolayı anne ile bağ kurarken; anne ise bebeğine karşı aşırı sevgi ve koruma iç güdüsü ile sahiplenme arzusundan dolayı bağlanma davranışını sergiler (Crittenden ve Landini, 2011). Böylelikle de anne ile bebeğin bağlanmasında sağlıklı bir temel oluşur.

Doğum sonrası dönem; aileye yeni bir bireyin katılmasıyla birlikte, çiftlerin ebeveyn rollerine uyum sağladıkları, duygusal deneyimlerinde ve ilişkilerinde değişikliklerin yaşandığı bir süreçtir. (Arslan ve Uzun, 2008). Doğum sonrası dönemde annenin bebekle sağlıklı ve kaliteli bir ilişki içerisinde olması bebeğin, duygusal bağlamda gelişimini etkiler. Bu etkilenme bebeğin; sosyal, ailesel ve romantik ilişkilerini olumlu ya da olumsuz yönde etkiler (Esposito, vd. 2017). Bebek anne ile duygusal iletişime gebelik döneminde girmeye başlar ve bu dönem doğumdan sonra da devam eder.

Annenin bebek doğar doğmaz emzirmesi, onu kucaklaması, dokunması, onunla ten tene ve göz göze iletişimde bulunması, konuşması, sevmesi, annenin bebeği ile olan etkileşiminde en etkili davranış modellerinden biridir (Kennell and Klaus, 1998). Bebek acıktığında, üşüdüğünde ya da huzursuz olduğu zamanlarda, ağlama şeklini tanıyarak, annesinin onu rahatlatması, bebek ile anne arasındaki bağı güçlendirdiği ileri sürülmektedir (Yapıcı ve Yapıcı, 2005).

Annenin bebeği ile doğduğu andan itibaren ilgilenmesi, annenin bebeğini daha kolay sahiplenmesine de yardımcı olabilecektir.

Annenin bebeği ile olan etkileşimde önemli bir diğer faktör de evlilik doyumdur. Evlilik doyumu yüksek olan eşler, çocuklarıyla sağlıklı ve kaliteli iletişim halinde olmakta ve olumlu bir anne-babalık tutumu göstermektedirler (Çağ, 2011). Ebeveynler arasındaki olumlu ve olumsuz iletişim durumları, çocukların gelişim dönemlerini doğrudan etkilemektedir (Dakin ve Wampler, 2007). Anne baba arasındaki olumlu iletişim bebeklerin sağlıklı duygusal gelişimi için önemli iken, olumsuz iletişim ise bebeklerde stres ve kaygı bozukluğu oluşturabilmektedir. Bebekler gelişim dönemi sürecince anne babasını rol ve model olarak almaktadır. Sorumlu ve sağlıklı bir iletişim halinde olan anne babaya sahip bebekler, ilerideki yaşamlarında kendilerini daha güvende hissetmekte ve daha sağlıklı iletişim halinde olabilmektedirler.

Evlilik doyumunun algılanmasında birçok değişken bulunmaktadır. Eşlerin aralarındaki yaş farkı, evlilik süresi, eğitim durumu gibi etmenler aile içi ilişkilerde önemli bir faktördür. Polatoğlu (2022) çalışmasında, gelir düzeyi ile evlilik doyumu arasındaki ilişkiyi araştırmış ve gelir düzeyinin artışı evlilik doyumunu olumlu anlamda etkilediğini belirtmiştir. Aksakal (2023), evlilik süresi ile evlilik doyumu araştırmasında ise; 1-3 yıllık evli olan çiftlerin, 5 yıl ve üzeri evli olan çiftlere göre evliliklerinden aldıkları doyumun daha yüksek olduğunu gözlemlemiştir.

Evlilik sürecinde yeterince doyum alamayan evlilikler ya boşanma ile sonlanmaktadır ya da doyum sağlanamayan bir biçimde devam etmektedir (Algaç ve Çatay, 2007; akt. Berk, 2009). Eşlerin yeterince doyum alamadıkları evliliklere devam etmesi durumu da ikili ilişkilerde zaman zaman kopukluklar yaşanmasına sebep olabilmektedir.

Kadının eşiyle olan iletişimi; sadece gebelik, doğum ve doğum sonrası dönemleri etkilemekle kalmaz, aynı zamanda bu süreçler kadının psikolojik ve sosyal hayatını da etkileyebilir ve ailesiyle olan iletişimini de derinden etkileyebilir (Turan, vd. 2001). Onların en kırılgan ve hassas oldukları dönem olarak kabul edilen doğum sonrası dönemde, eşlerinin onlara karşı tutum ve davranışlarının daha yapıcı ve sağlıklı olması; kadınların bebeklerine daha güçlü

bir bağ ile sarılmasını sağlamaktadır. Kadınların bu dönemlerde en fazla yardım/destek istediği kişiler sırasıyla eş (%44,7), aile-yakın akraba (%29,3), sağlık personeli (ebe-hemşire-doktor) (%26,0)'dır (Pınar, vd. 2009).

Doğum sonrası dönemde kadınların; eşlerinden şiddet görmeleri, aile içerisinde stresli durumlar yaşamaları, kadınların ruhsal ve fiziksel sağlıklarını olumsuz etkileyebilecektir (Arslantaş, vd. 2009). Bu olumsuzluklar da annenin bebeğine bağlanmasında kopukluklar yaşamasına sebep olabilecektir.

Yapılan araştırma sonuçlarına göre; doğum sonrası dönemde ortaya çıkan psikiyatrik rahatsızlıkların önemli sebepleri arasında; yetersiz sosyal destek, eşler arasındaki uyumsuzluk ve stresli yaşam şartları bulunmaktadır (Mermer, vd. 2010). Kadınların daha sağlıklı bir gebelik süreci geçirebilmeleri için gebeliği planlamaları önemlidir (Türk, 2022). Annenin ruhsal olarak sağlıklı olması, anne-bebek bağlanmasında en önemli faktör olarak kabul edilmektedir (Nonnenmacher, vd. 2016). Annenin bebeği ile duygusal iletişim halinde olması, bebeğin sağlıklı büyüme ve gelişimine olumlu katkı sağlayan temel unsurlardan biridir. (Yazgan, 2014). Bebeğin rahimde oluşmasıyla başlayan bu bağ, doğumla birlikte annenin bebeğini kucağına almasıyla da hayat boyu devam eder.

Çetişli ve arkadaşlarının (2018) araştırmasında, vajinal doğum yapan annenin sezaryen doğum yapan annelere göre anne-bebek bağlanmasının daha güçlü olduğu belirtilmiştir. Batur (2021) ise çalışmasında, vajinal doğum yapan annelerin bebekle bağlanma düzeylerinin daha yüksek olduğunu ve doğum şeklinin annenin bebekle bağlanma düzeyini etkilediğini belirtmiştir.

Anne bebek bağlanması ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde; annenin eğitim düzeyi yükseldikçe, bebeği ile bağlanmasının da artacağı belirtilmiştir (Çoban, 2003). Aynı şekilde, eşler arasındaki evlilik süresinin artması da anne ile bebek arasındaki bağlanmayı arttırdığına dair çalışmalar mevcuttur (Özkan ve Sevil, 2007.) Çocuk sayısı, son çocuğun yaşı gibi etmenlerin de anne bebek bağlanmasında etkisi olmadığı belirtilmiştir (Akkoca, 2009). Annenin yaşı, eşler arasındaki yaş ilişkisinin de anne ile bebeğin bağlanmasında etkisi olmadığı belirtilmiştir (Kızrak, 2019).

A. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmada; doğumdan sonraki dönemde annenin, evlilik doyumu ile anne bebek bağlanması arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca, belirlenen demografik değişkenlere göre annelerin, evlilik doyumu ile anne bebek bağlanması arasındaki farklılıkların incelenmesi hedeflenmiştir.

Yapılan bu çalışma ile evlilik doyumu ve anne-bebek bağlanması arasındaki ilişkiyi inceleyerek, evlilikteki mutluluğun ve bebekle kurulan bağın birbiriyle nasıl etkileşimde olduğunun önemi vurgulanacaktır. Bu çalışmanın, bebeklerin sağlıklı büyüme ve gelişimlerini destekleyecek uygun aile ortamının nasıl oluşturulabileceği konusunda etkili stratejiler belirlemeye yardımcı olabileceği düşünülmektedir.

B. Araştırma Problemi ve Hipotezleri

Bu araştırmanın problem cümlesi: “Doğum sonrası dönem de evlilik doyumu ile anne bebek bağlanması arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” şeklinde belirlenmiştir.

Araştırmanın hipotezleri;

H₁- Doğum sonrası dönemde annenin evlilik doyum düzeyi arttıkça anne ile bebek arasındaki bağlanma düzeyi de artacaktır.

H₂ – Doğum sonrası dönemde annenin belirlenen demografik değişkenler ile evlilik doyumu arasında anlamlı düzeyde farklılaşma vardır.

H₃- Doğum sonrası dönemde annenin belirlenen demografik değişkenler ile anne bebek bağlanması arasında anlamlı düzeyde farklılaşma vardır.

C. Araştırmanın Sayıtları

- Araştırmaya katılan katılımcıların Kişisel Bilgi Formu, Anne Bebek Bağlanma Ölçeği ve Evlilik Doyum Ölçeği’ni, gerçek durumlarını yansıtacak şekilde cevapladıkları varsayılmaktadır.
- Veri toplamak amacıyla kullanılan ölçeklerin katılımcıların görüşlerini ortaya koyacak şekilde olduğu varsayılmaktadır.

- Araştırmanın çalışma grubu; evreni temsil edeceği ve genel görüş ve düşüncelerini tam olarak yansıtacağı varsayılmaktadır.

D. Araştırmanın Sınırlılıkları

- Bu araştırma, İstanbul ili Esenler bölgesindeki Aile Sağlığı Merkezlerine kayıtlı, yalnızca 0-6 aylık bebeği olan annelere uygulanmıştır.
- Bu araştırma; Kişisel Bilgi Formu, Evlilik Doyum Ölçeği ve Anne Bebek Bağlanma Ölçeğinin, tanımladığı maddelerden oluşması araştırmanın sınırlı yönünü oluşturmaktadır.

E. Tanımlar

Evlilik Doyumu: Çiftlerin; partnerinden ve evliliğinden aldığı doyum ve memnuniyet olarak tanımlanabilir (Dowlatabadi, vd. 2013). Evlilik süresi boyunca eşlerin birbirleri ile karşılıklı iletişiminden oluşur.

Bağlanma: Bebeğin bakımını üstlenen kişi veya kişilerle arasında oluşan, sevgi ve fiziksel bakıma dayalı bir ilişki kurma sürecidir. (Yörüktan, 2011).

Anne- Bebek Bağlanması: Anne ile bebek arasındaki etkileşimin, doyurucu ve keyifli olması sonucunda, annenin bebeğine karşı duygusal bağ kurma sürecidir (Mercer ve Ferketich, 1994). Bebeğin annesi ile kurduğu duygusal bağlanma olarak da görülmektedir.

II. KURAMSAL ÇERÇEVE

A. Evlilik

Evlilik kültürel, dini ve hukuki farklılıklara göre çeşitli tanımlamaları olan, toplumun temeli olan aile sistemini oluşturan önemli bir kavramdır. Literatürü incelediğimiz de evlilik kavramına dair birçok tanım yapıldığı görülmektedir.

“Türk Medeni Kanunu’nun 185. Maddesinde evlilik: Evlenmeyle eşler arasında evlilik birliği kurulmuş olur. Eşler, bu birliğin mutluluğunu elbirliğiyle sağlamak ve çocukların bakımına, eğitim ve gözetimine beraberce özen göstermekle yükümlüdürler. Eşler birlikte yaşamak, birbirine sadık kalmak ve yardımcı olmak zorundadırlar” şeklinde tanımlanmaktadır (Türk Medeni Kanunu, 2001)”. Evlilik, sadece soyun devamını sağlayan bir kurum olarak değil, aynı zamanda toplumsal, kültürel ve kişisel birçok boyutta etkisi olan karmaşık bir kurumdur (Bacanlı, 2001). Evlilik, hukuksal zemine oturtulmuş, toplum tarafından onay gören, kişilere sorumluluklar ve haklar tanıyan, cinsel ilişkinin de kabul edildiği bir kurumdur (Budak, 2009). Tarhan’a göre (2005) ise evlilik; bireyin, bireysel isteklerinden ayrı olarak eşleriyle birlikte ortak hedefler ve tutum içine girme sürecini kapsar.

Evlilik, insanlık tarihi boyunca pek çok farklı kültürde ve toplumda var olan evrensel bir kurumdur (Mercan, 2004). Ancak evlilik biçimleri ve kuralları toplumlara göre farklılık göstermektedir. Evlilik, bireylerin sosyal ve psikolojik gelişimlerinde önemli bir rol oynayan hayati bir kurumdur (Çelik ve İnanc, 2009). Evlilik, eşler arasında sorumlulukları belirleyen, cinselliği, birlikteliği ve dayanışmayı içeren bir ilişki formudur (Mishra, 2018; Yalçın, 2014).

Evlilik insanların hayatında önemli bir dönemdir. İnsanlar hayatının bu önemli dönemini, mutlu bir evlilik hayatı şeklinde devam etmek isterler (Öz Sosyal, vd. 2016). Mutlu evlilikler; sağlık ve evlilik doyumunu arttırmakla kalmaz, aynı zamanda başarı, sosyal ilişkiler ve maddi düzeyi de olumlu bir şekilde etkilemektedir (Büyükşahin ve Hovardaoğlu, 2004).

Evlilik, yalnızca aile kavramının oluşumunda değil, aynı zamanda aile bütünlüğünün devamlılığında da önemli rol oynamaktadır (Yıldız ve Çevik, 2016). Ailenin bütün ve birlik olması evliliğin temelinden gelmektedir. Evlilikte bireylerin birbirlerine olan duygusal ve sosyal destekleri, partnerlerin de kendilerini ruhsal ve fiziksel anlamda iyi hissetmelerini sağlamaktadır (Sürerbiçer, 2008). Birçok insanın evliliğe karşı bakış açısı farklıdır. Kimileri evliliği ebeveyn olmak için, kimleri karşılıklı duygu paylaşımı ve sosyal ilişki içerisinde olmak için tercih eder. Evlilikte eşlerin ilişkisi, arkadaş özelliği taşımaktadır (Geçtan, 2000). Bazı insanlar evliliği sürdüremeyeceğine ve bunun bir zorunluluk hali alacağına ya da boşanma ile sonlanabileceğine inanırken; bazıları ise partneri ile birbirlerini ömür boyu sevebileceğine, evliliklerini sürdürmeyi seçeceğine ve mutlu olabileceğine inanmaktadırlar (Yanık, 2020). Bireylerin evlilikten beklentileri ve ihtiyaçlarının karşılanması, onların evlilikten aldıkları mutluluk ve memnuniyetlerini de etkilemektedir.

1. Evlilik Doyumu

Evlilik doyumu, evliliğe genel bir bakıştır. Çiftlerin evlilik ilişkisinin kalitesini, tatminini ve mutluluklarını ölçmek için kullanılan terimdir. Çiftlerin evlilik sürecinde mutlu olmaları, bireylerin ihtiyaçlarının giderilmesine yönelik yapılan bir değerlendirmedir (Heyman, vd. 1994; Tezer, 1996). Evlilik doyumu evlilik sürecince olan uzun vadeli bir değerlendirmedir. Eşlerin evliliğe dair olumlu özelliklerinin ortaya çıktığı, olumsuz özelliklerinin ise yok olduğu bir değerlendirmedir (Bradbury, vd. 2000). Eşler arasında yaşanan olumsuz durumlar, çatışmaya sebep olabilmekte ve bu da evlilikte memnuniyetsizliklerin yaşanmasına neden olabilmektedir (Yıldız ve Baytemir, 2016).

Eşlerin birlikteliklerinin devamlılığı ve birbirleri ile olan uyumları, mutlu bir evlilik için ilk temeldir. Evlilik doyumu; çiftlerin beraberlik durumunu sürdürmesinde en önemli faktördür (Eskin, 2012). İyi bir evlilik doyumu, aile içi iletişimin kalitesini ve evliliğin süresini etkileyebilir. Tekin Çatal ve Kalkan (2019)'a göre ise evlilik doyumu, eşlerin birbirlerinin ihtiyaçlarının ne oranda karşılandığı ile doğrudan ilgilidir. Çiftler evlilik sürecinde birbirleri ile ne kadar sağlıklı bir iletişim halinde ve pozitif yönde bir ilişki içerisinde olursa evlilik doyumları da o kadar yükselecektir.

Evlilikte çiftler birbirlerinin ihtiyaçlarını karşılayarak, ilişkilerinin doyum seviyesini yükseltebilirler. Eşler arasında sağlanan fiziksel ve duygusal destek ile, birbirlerini anlamak ve karşılıklı olarak duygularını paylaşmak evliliklerin derinliğini artırır. Bu tutumlar ve davranışlar, çiftlerin ilişkilerini daha anlamlı kılarak evlilikten aldıkları doyumunu artırır (Tuzcu, 2017).

Evlilik sürecinde yaşanan olumlu olumsuz olaylar çiftlerin psikolojik olarak gündelik yaşantısını da etkileyebilir. Toplumsal hayatta kalıba girdiğimiz rol ve statü, bireylerin evlilik hayatındaki kalitesinden de etkilenebilir. Evlilik doyumunu bireylerin ebeveynlik becerisini de etkileyebilir. Şentürk (2018), tarafından yapılan bir araştırmada; evlilik doyumunu yüksek olan eşlerin evlilikteki ve ebeveynlikteki sorumluluk algıları ile duygusal kontrol düzeylerinin yüksek olduğu sonucu elde edilmiştir.

Evlilik; farklı özellikte ve karakterdeki iki bireyin hayatını ortak bir amaç için birleştirdiği ilişki biçimidir. Bu ilişki bazen çok çatışmalı duygu ve düşüncelerin de bir arada olduğu süreç olabilmektedir. Eşler arasında çatışma, duygu düşünce uyumsuzlukları, tartışmalar evliliğin doğası olarak kabul edilir. Evlilik çatışması, evlilikte eşlerin beklenti ve ihtiyaçlarının farklı olduğu veya uzlaşamadıkları durumlarda, çiftlerin birbirlerine engel olmaları ve zıtlaşmaların yaşandığı durum olarak ifade edilir (Genç ve Baki, 2017; Taluy, 2018).

Bu çatışmaların da çiftlerin olumsuz tutumlarını arttırdığı, bu olumsuz tutumlarının da çatışmaya sebep olduğu ve nihayetinde bu durumun da çiftlerin, evlilikten aldıkları memnuniyeti düşürdüğü belirtilmektedir (Genç ve Baki, 2017). Eşler arasındaki anlaşmazlık arttıkça, evlilikteki memnuniyetsizlikte o kadar artacaktır (Russell-Chapin, vd. 2001). Evlilik doyumunu eşler arasındaki uyum ve memnuniyetin orantılı olduğu bir olgudur. Uyumlu bir evlilik için, eşlerin duygularını rahatça ifade etmeleri ve birbirleri ile kaliteli bir iletişim halinde olmaları ayrıca kendilerini olduğu gibi gösterdikleri bir ilişkiye sahip olmalarının önemli olduğu vurgulanmıştır (Kışlak ve Göztepe, 2012).

Çiftlerin birbirlerine karşı hassasiyet içinde davranmaları evlilik memnuniyeti için önemlidir. Evlilikte, çiftlerin evlilik memnuniyeti için; “Uyumluluk, Dışadönüklük ve Deneyime Açıklık faktör düzeyinin yüksek”, “Duygusal Tutarsızlık faktör düzeyini düşük” olduğu bir eşe sahip olmanın

önemli olduğu belirtilmiştir (Abe ve Oshio, 2018). Evlilikte, çiftlerin karakter özellikleri ilişkilerinin kalitesini de etkilemektedir.

2. Evlilik Doyumuna İlişkin Kuramlar

a. Evlilik İlişkileri Modeli

Evlilik ilişkilerinin dinamiklerini inceleyen İmamoğlu (1994), eşlerin kültürlerine göre şekillenip, kendi öz benliklerinden gelen bakış açılarıyla, evlilik ilişkilerini açıklayan bir model ortaya koymuştur. Bu model eşlerin toplumsal gelişmişlik düzeylerini incelemektedir. Evliliğin bireylerdeki etkisini ve onların evlilikten aldıkları memnuniyet durumlarını içermektedir (Akt. Gökmen, 2001). Evliliğin, eşler üzerinde bıraktığı etkiyi anlamak ve yorumlamak için önemli bir modeldir.

b. Sosyal Mübadele Kuramları

Bu kuram “Karşılıklı Bağımlılık” veya “Sosyal Yatırım Kuramı” olarak da bilinir. Thibaut ve Kelley tarafından bu kuram dikkat çekmiştir (Şimşek, 2014). Thibaut ve Kelley (1959), sosyal mübadele kuramına göre; ilişkide bireyin kazandığı sonuç, beklentilerinin üzerindeyse, o kişi genellikle memnun olur, fakat beklentilerinin altındaysa, ilişkiden aldığı memnuniyet düşebilir. Bu kuram ile ilişkilerdeki denge ve beklentilerin ilişkilerinin memnuniyetini nasıl etkilediğini açıklamaktadır. İlişkide memnuniyet ödül ve bedel kavramı ile ilişkilendirilmektedir. Ödül kavramı, kişinin ilişkisinden aldığı doyum ve hazzıdır. Bedel kavramı ise, kişinin ilişkideki aktif olan performansını düşürmesidir. Hovardaoğlu (1996) çalışmasında, bireylerin fazla ödül aldığı, az bedel ödediği bir ilişki seçmek istediklerini belirtmiştir.

Bireyin, evlilik ilişkisinde elde ettiği ödüller bedellerinden daha fazla ise, o birey genellikle evliliği olumlu bir şekilde değerlendirir ve bu da evlilikteki memnuniyetinin yüksek olduğunu gösterir (Holmes, 1982’den, akt. Çınar, 2008). Bu da evlilik ilişkilerinde, ödülü bedelinden daha çok olan bireylerin daha mutlu evlilik ilişkileri olabileceğini göstermektedir.

c. Yükleme Kuramı

Bireylerin yaptıkları davranışları anlamlandırma ve anlama olarak tanımlanabilir. Bu kurama göre, evlilik doyumları düşük olan eşler, partnerlerinin

davranışlarını genellikle olumsuz yorumlayan kişilerdir. Evlilik doyumları daha fazla olan eşler ise, partnerlerinin davranışlarını daha kabul edilebilir şekilde yorumlayan ve onları suçlamayan kişilerdir.

Bu kuram iki boyut şeklinde yorumlanmaktadır. İlk boyut, yapılan nedensel yüklemeleri baz alırken, ikinci boyut ise olayların sorumluluğu ile ilgili yüklemelerdir (Berk, 2009). Nedensellik olayın nedeni ile ilişkili kavram, sorumluluk ise olaydaki kişinin niyeti ile ilişkili kavram olarak gösterilmektedir.

Bradbury ve Fincham (1992) yaptıkları çalışmada, eşlerin sergiledikleri davranışları ve doyumları arasındaki ilişkiyi araştırdıklarında, bu iki değişkenlerin birbirleri ile ilişkili olduklarını gözlemlemişlerdir. Çalışma sonuçlarına göre, eşler evlilikteki sorunlarını partnerlerine yüklediklerinde, yaşadıkları problem devam etmekte ve bu da evlilikten alınan doyum olumsuz etkilemektedir.

d. Sosyal Öğrenme Kuramı

Bandura (1977) tarafından geliştirilmiştir. Bu kurama göre bireylerin evlilikteki davranışları, geçmiş yaşamlarındaki deneyim ve tecrübeleri ile ilgilidir (Azizoğlu- Binici, 2000). Bireyler, çocukluk döneminden itibaren çevresinden ve ailesinden gözlemleyerek tecrübeler edinir. Bu edindiği tecrübeleri de evlilik hayatına yansıtır. Evlilikler de gözlem ve anne babanın modeli etkilidir, bu durumdan dolayı da evlilik doyumu ve boşanma da sosyal öğrenmeden etkilenmektedir (Bandura, 1971). Ebeveynlerinin ilişki modeli, çocukların ileride evlilik hayatlarından beklenti ve tutumlarını şekillendirir.

e. Kişiler Arası İletişime Dair Sosyal Biliş Kuramı

Bu kuram Miller ve Steinberg tarafından oluşturulmuştur. Bireyin eşini var olduğu gibi benimseyen, eşini kök ailesinden gelen davranışlarına göre değerlendirmeyen bireylerin evlilikten aldıkları doyumun daha fazla olabileceğini ifade eden kuramdır (Gökmen, 2001). Eşlerini olduğu gibi kabul etmeyen, onları toplumsal kurallara göre yargılayan kişilerin ise evlilikten aldıkları doyum daha düşük olabilecektir.

f. Kriz Kuramı

Hill (1949), tarafından geliştirilmiştir. Eşlerin kriz durumunda verdikleri tepkilere odaklanılmıştır. Ekonomik sorunlar, aile içi ilişkilerde çatışmalar gibi stres faktörlerinin yükselmesi gibi durumlar aile içinde krizlere sebep olabilmektedir. Aile içinde yaşanan bu krizlere verilen tepkiler ise evlilikten alınan doyumunu etkilemektedir (Güven, 2010). Kriz sonucu verilen olumlu tepkiler evlilik ilişkilerini daha çok güçlendirirken, olumsuz tepkiler ise aile içindeki bağların daha çok zayıflamasına sebep olabilmektedir.

g. Sevgi Teorileri ve Evlilik Doyumu

Bu kuramı Wilson, sevginin üç temel ihtiyaçları doğrultusunda gerçekleştirmiştir. Bu ihtiyaçlar ise, korunma, koruma ve cinsellik ihtiyaçlarıdır (Akt. Gökmen, 2001). Korunma ihtiyacı, bireyin dünyaya geldiği zamandan itibaren ihtiyaç duyduğu bir gereksinimdir. Bu ihtiyaç bireyin annesi ile ya da ona bakan kişi ile giderilmeye başlar. Birey evlilik dönemine geldiğinde de bu ihtiyacını yerine getirebilecek bir eş aramaya başlar. Hortaçsu (1997) çalışmasında, korunma ihtiyacını eşinden karşılayan bireyin aynı zamanda, kendini koruma ihtiyacını da karşıladığını belirtmiştir. Evlilikte, korunma ve koruma ihtiyaçlarından sonra, cinsellik ihtiyacı da bireyin neslinin devamlılığı ve kendi dürtülerinin karşılanması için önemli bir rol oynamaktadır. Bu kuram doğrultusunda eşler, evlilikte birbirlerinin ihtiyaçlarını yeterli düzeyde karşıladıkları takdirde aldıkları doyumların da yükselebileceği düşünülmektedir.

h. Psikoanalitik Kuram

Hortaçsu (1997), bu kuramı Freud'un kuramındaki fallik dönem olarak kabul edilen 3-5 yaş aralığındaki çocukların, karşı cins ebeveynlerine taşıdığı duygularla ilişkilendirmektedir. Freud'un kuramında çocuk, karşı cinse karışık duygular hissetmektedir. Oedipus kompleksinde olan bir çocuk karşı cinse karşı cinsel duygular beslerken, aynı cins ile rekabet içerisinde olur. Oedipus kompleksi ile evlilik dönemi ilişkisi incelendiğinde ise; erkeklerin eş seçiminde annelerine benzer eşlere yöneldikleri, kadınların eş seçiminde ise babalarına benzer eş seçimine yöneldikleri gözlenmiştir (Roithmayer, 2011).

Eğer çocukluk döneminde Oedipus ve Elektra kompleksleri uygun şekilde çözümlenmez ve bastırılırsa, bu kişilerin evlilik döneminde eşleri ile sağlıklı bir cinsel hayat yaşayamadıkları belirtilmiştir (Freud, 1927'den, akt, Kantarcı, 2009).

3. Evlilik Doyumu ile ilgili Araştırmalar

Evlilik; toplum için önemli bir adım olduğundan dolayı, evliliği etkileyen evlilik doyumu için de literatür de çokça araştırmalar mevcuttur. Evliliğin gelişmesi ve devamlılığı ile ilgilenen araştırmacılar, aile danışmanları ve program geliştiriciler evlilik doyumu hakkında daha kapsamlı ve üzerinde tartışarak çalışmaktadırlar (Kirby, 2005). Evlilik doyumuyla ilgili çok sayıda çalışmalar yapılmıştır.

Tezer (1996), çiftlerin evlilik ilişkilerinden memnuniyetini ölçmek için bir ölçek geliştirmek ve bu ölçeğin güvenirlik ve geçerliliğini test etmek istemiştir. Araştırma, 25 çiftten oluşan toplam 50 kişiyle gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda, evlilik doyumunu ölçen 10 maddelik bir ölçek geliştirilmiş ve bu ölçeğin bilimsel olarak geçerli ve güvenilir olduğu bulunmuştur (Tezer, 1996). Bu çalışma da birçok araştırmacı için kaynak olarak kullanılmıştır.

Çağ ve Yıldırım (2013), yaptığı “Evlilik Memnuniyeti Tahmin Derecesi” adlı çalışmada; cinsiyet, ailenin ekonomik durumu, ailedeki çocuk sayısı, evlilik süresi, evdeki sorumluluk ve görev dağılımı, cinsel yaşam ilişkileri ve memnuniyetleri, çiftlerin eğitim seviyeleri gibi faktörlere yer vermiş ve bu faktörlerin çiftlerin evliliklerini ne derece de etkilediklerini incelemiştir.

Çalışmaya 811 evli kişi katılmıştır. Bu katılımcıların (%54) 448'i kadın ve (%46) 363' ü erkektir. Bu verilere göre de Çağ ve Yıldırım'ın (2013) yaptığı çalışma şu şekilde sonuçlanmıştır: Evlilikten alınan doyumu anlamlı etkileyen faktörler; eşlerin birbirlerine olan destekleri, cinsellikteki doyumları, eğitim seviyeleri olarak belirlenirken evlilikten alınan doyumu etkilemeyen faktörler ise; eşler arasındaki yaş farkı, evlilik süresi, ailedeki kazanç düzeyleri, ev içindeki görev paylaşımı ve çocuk sayısı olarak değerlendirilmiştir. Özellikle cinsel doyum ve eşlerin birbirlerine destek olmaları evlilikteki memnuniyet düzeyi için önemli bir faktör gibi görünmektedir. Bu ve buna benzer birçok araştırmacı ülkemizde evlilik doyumu ile ilgili çalışmalarını sürdürmüştür.

Demir (2022), yaptığı çalışma ile de evlilik doyumu ve iş performansı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın sonucuna göre evli ve aktif bir işte çalışan eşlerin evlilik doyumu ile iş performansı arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki bulunmuştur (Demir, 2022). Çiftlerin evlilik doyumları yükseldikçe iş performansının da yükseldiğini vurgulamıştır. Canel (2012) de çiftlerin henüz çözümlenemeyen problemlerinin evlilik doyumunu olumsuz etkilediğini ifade etmiştir. Kaya ve Cin (2019), tarafından yapılan çalışma ile de köyde ve kentte yaşayan kadınların; evlilik doyumları, uyumları ve ilişkilerindeki mutluluk düzeyleri arasındaki ilişki araştırılmıştır. Köyde yaşayan kadınların evlilik doyum düzeylerinin şehirdekilere göre daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır (Kaya ve Cin, 2019).

Evlilik doyumu ile ilgili yurt dışında da çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Wilson ve arkadaşları (2017) tarafından yapılan çalışmada, çiftlerin uykusuzluk çatışması ile duygu durum düzenleme arasındaki ilişki incelenmiştir. Çiftlerin fiziksel ve duygusal sağlıklı olması, uykularının kalitesi ve bunun duygu durumları arasındaki ilişkisi, evlilik doyumu için önemli faktör olabileceğini varsaymıştır.

Araştırmaya evlilik süresi 3 yıl ve daha fazla süren 43 çift katılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre de yeterli ve kaliteli uyku alan kişilerin evlilik doyumu üzerinde olumlu bir etkisi olduğu görülmüştür. Aynı zamanda daha iyi duygu düzenleme becerine sahip olan çiftlerin de evliliklerinden daha fazla doyum aldıkları tespit edilmiştir. Uykusunu yeterli düzeyde alamayan çiftlerin evlilik doyumlarının azaldığı ve duygusal düzensizlik düzeylerinin arttığı gözlenmiştir (Wilson, vd. 2017).

Miller ve arkadaşları (2013) tarafından yapılan başka bir çalışmada ise; evlilik doyumu ile depresyon arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirtilmiştir. 391 Çinli çiftle yapılan araştırma da evlilik doyumları ile depresif semptomların önemli ilişkisi olduğu ve evlilikteki doyumsuzluğun depresyonda önemli bir risk faktörü olduğu sonucuna varılmıştır (Miller, vd. 2013).

Demaris, Sanchez ve Krivickas'ın (2012), Louisiana'da 707 evli çiftle çalışmalarını yürütmüşlerdir. Çalışmalarında, toplulukçu değerlerde olan eşlerle, standart evliliği olan eşlerin evlilik doyumları arasındaki ilişkiyi incelemek

amaçlanmıştır. Çalışmada erkeklerin evlilik doyumu daha az saptanmıştır. Evliliğin ilk dönemlerinde standart evlilikleri olan eşlerle ve toplulukçu değerleri olan eşler karşılaştırıldığında bir fark gözlenmemiştir. Fakat dindar ve toplulukçu olan eşlerin, evlilikten daha memnun oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Yine bu araştırmada, evlenmeden önce danışmanlık alan toplulukçu değerlerde olan eşlerin evlilik doyumlarında diğer çiftlere göre anlamlı farklılık belirlenmemiştir.

Roest, Dubas, Gerris ve Engels (2006), çiftlerde evlilik doyumu ile geleneksel aile kültürleri, hazcılık ve benlik kararlılığı gibi değişkenlerle arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Çalışmaya Hollandalı 685 çift katılmıştır. Çalışmanın sonucunda, eşlerin evlilikle ilgili değerlendirmelerinin ortalama düzeyde benzer olduklarını, evlilikteki doyumlarının da olumlu yönde etkilendiği saptanmıştır. Aynı zamanda eşlerin, birbirlerine değer aktarımının sadece benzer toplumsal konumlarda olan ve evlilik doyumu daha yüksek olan eşler içerisinde gerçekleştiği belirtilmiştir.

Finkelhor ve arkadaşları (1989), çocukluk çağındaki cinsel istismarın, ilerleyen dönemde evlilik doyumuna ve cinsel hayatındaki doyumuna etkisini araştırmıştır. 2630 birey ile çalışma yapılmıştır. Araştırma sonucuna göre de çocukluk döneminde cinsel istismara uğrayan yetişkinlerin evlilikten ve cinsellikten aldıkları doyum düşük çıkmıştır (Finkelhor, vd. 1989).

4. Evlilik Doyumunu Etkileyen Faktörler

Evliliğin uzun vadede sürmesi, evlilik doyumunun yüksek olmasına; evlilik doyumunun yüksek olması da eşlerin bireysel, ilişkisel ve çevresel birçok değişkenlerine göre farklılık göstermektedir.

İletişim biçimleri, stresle baş etme becerileri, kültürel ve fiziksel özellikler gibi bireysel özellikler, evlilikten alınan doyuma etki edebilmektedir (Kublay ve Oktan,2015). Aile içi ilişkiler de bireylerin birbirleri ile karşılıklı iletişimleri, saygı ve güven temelli olmalıdır. Evlilik doyumunu etkileyen bireysel etmenlerden bir diğeri de eşlerin evlilikten beklenti düzeylerinin karşılanmasıdır. Çiftlerin evlilikten beklenti ve ihtiyaçlarının karşılanması, onların evlilikten aldıkları doyumun artacağını göstermektedir (Sabatelli, 1988). Bireylerin ekonomik düzeyleri, aynı ya da farklı kültüre ait olmaları, evlilik ile ilgili düşünceleri, fiziksel ve cinsel çekicilik, evliliğin nasıl gerçekleştiği, sadakat,

saygı, çocuk varlığı, evlenme yaşı, aralarındaki yaş farkı gibi faktörler de evlilikten alınan doyuma etki etmektedir (Arvas, Hökelekli, 2017). Noller ve Feeney (2002)'a göre, çiftlerin evlilik öncesi çatışmaları da evlilik üzerinde önemli bir faktördür.

Eşlerin birbirlerine karşı açık ve anlaşılır olmaları, duygusal olarak ulaşılabilir olmaları, empati kurabilmeleri, evlilik doyumunu olumlu anlamda etkilemektedir (Bertoni ve Bodenmann, 2010). Çiftlerin birbirlerine karşı olumlu ve olumsuz davranış ve tutumları da evlilik doyumunu için önemli faktör olabilmektedir. Eşini yargılama, onu suçlama ve baskı kurma, özgürlüklerini kısıtlama gibi olumsuz iletişim evlilik doyumunu büyük oranda düşürmektedir (Feeney, 2002). Tarhan (2005)' a göre, eşlerin kendini güvende hissetmesi, ihtiyaçlarının partneri tarafından karşılanması, değer görme, sevgi ve ilgiye layık görülme, sağlıklı bir birliktelik ve cinselliğin sürekliliği gibi psikolojik gereksinimlerin giderilmesi, bireyin evlilikten alacağı doyuma etkisi olacaktır.

Çiftlerin beraber kaliteli zaman geçirmeleri, birbirlerini daha iyi anlamaları için de önemlilik arz etmektedir. Yapılan araştırmalar, evlilik doyumunu yüksek eşlerin, birbirlerine daha çok vakit ayırdıklarını ve beraber daha çok etkinlikler yaptıklarını göstermektedir (Noller ve Fenney, 2002).

Çiftlerin aralarındaki yaş değişkeni evlilik doyumunu için önemli bir etmendir. Genç evlilerin evlilikten aldıkları doyumun yüksek olması; yaşanan sorunların az olması, evlilik sürelerinin kısa olması, ilişkide yıpranmaların azlığı gibi sebeplerden olabilmektedir (Taşköprü, 2013). Yaş arttıkça evlilikten alınan doyumun azaldığı gözlenmektedir.

Yapılan başka çalışmalarda da evlilik doyumunu ve evlilik süresi arasında, negatif bir ilişki saptanmıştır (Taşköprü, 2013). Evliliğin süresi arttıkça alınan doyumun da azaldığı görülmüştür (Sancaktar, 2016). Evlilik için önemli değişkenlerin bir diğeri de eğitim düzeyidir. Eğitim düzeyinin yüksek olması, evde demokratik ortam oluşturabileceği için evlilik doyumunu arttıracak ifade edilmiştir (Yavuz, 2015).

Evlilik doyumunu aile içindeki gelir düzeyine göre de farklılık göstermektedir. Yapılan araştırmalarda gelir düzeyinin evlilik doyumunu pozitif yönde etkilediği bulunmuştur (Sancaktar, 2016). Evliliğin temel problemlerinden biri de

ekonomik durumlar olduğu için, aile içindeki gelir düzeyi daha iyi seviyede olduğuunda iletişim sorunları da daha kolay çözülecektir. Ancak bazı çalışmalarda da kadının bir işte çalışması, erkeğin evlilikten aldığı doyumun azalmasına sebep olduğu saptanmıştır (Fışıloğlu, 1992).

Evlilikte alınan doyumunu etkileyen bir diğer etmen de çocuk sahibi olmaktadır. Evlilik sürecinde çocuğu olmayan eşlerin evlilikten aldıkları doyum daha fazladır (Taşköprü, 2013). Buna benzer başka bir çalışmada da çocuğu olmayan eşlerin evlilik doyumunu, beş ve daha fazla çocuğa sahip eşlere oranla daha yüksek olduğu bulunmuştur (Demir, 2014). Evlilikte çocuk ve çocuk sayısı evliliğin devamlılığını da etkilemektedir.

Evde çocuk olması, sorumluluk ve iş yükü için aile içinde bazı tartışmalar ve çatışmalara sebebiyet verebileceği için çocuksuz ailelerin daha mutlu olabileceği düşünülmektedir. Dolayısıyla evlilikte çocuk olmaması durumunda eşler birbirlerine daha çok vakit ayırabilecektir. Böylelikle anne baba rollerinden dolayı eşlerde çatışmalar olmayacak ve evlilik doyumunu da artabilecektir (Taşköprü, 2013).

Evlilikte doyumunu etkileyen bir diğer etmende cinselliktir. Eşlerin partnerleri ile hem fiziksel hem de duygusal bir bağ kurduğu cinsellik, evlilik doyumunun yükselmesi için önemli bir faktördür. Bu konuda yurt içinde ve yurt dışında birçok çalışmalar mevcuttur. Kaliteli ve sağlıklı bir beraberlik eşlerin kendilerini daha iyi ifade edebilmesini ve daha kolay anlaşılır olmasını sağlamaktadır. Aynı zamanda sağlıklı ve kaliteli bir cinselliğe sahip olmak, cinsellik hakkında rahatça konuşuyor olmak, çiftlerin evlilikten aldıkları doyumunu olumlu anlamda ve pozitif yönde etkilemektedir (Yıldırım, 1993).

Evlilik doyumunu ile ilişkili en önemli faktörlerden biri de ailedeki şiddettir. Fiziksel, duygusal ve cinsel türden herhangi bir şiddetin aile içinde olması; iletişim kopukluklarına, çatışmalara ve daha birçok olumsuz durumlara sebebiyet verebilmektedir. Şiddetin olduğu aile ortamında mutsuzluk hakimdir ve evlilik doyumunda azalma görülmektedir (Karataş ve Kırışaslan, 2013).

Eşlerin birbirleri ile uyumları dışında, ailelerinin de anlaşmaları evlilikteki doyumunu etkilemektedir (Gündoğdu, 2015). Aileye yeni bireylerin katılması,

kültürlerin farklı olması gibi etmenler çiftlerin uyum sürecini ve anlaşmasını etkileyebileceği gibi, çiftlerin ailelerinde de çatışmalara sebep olabilmektedir.

B. Bağlanma Kuramı

Bağlanma, insanların kendisine yakın hissettiği kişi ve kişiler ile aralarında kurdukları samimi ve güçlü ilişkilerdir. İnsanların hayatında önemli bir yere sahiptir. Bu kuramın temelini oluşturan Bowlby'e göre bağlanma, iki kişi arasında oluşan güçlü bir bağıdır (Bowlby, 1969/1982; 1973). Bağlanma; özellikle bebeğin huzursuz olduğu zamanlarda onu rahatlatarak, bebek ile bakımını yapan kişi arasında oluşan duygusal bağ şeklinde de tanımlanmaktadır (Keskin ve Çam, 2007).

Bağlanmanın ilk oluşumu, doğum ile başlar. Bireyin yaşadığı deneyim ve tecrübeler, özellikle travmalar, ayrılıklar, yaşanan önemli kayıplar, bağlanmayı olumsuz yönde etkilemektedir (Sümer, vd. 2015, Morsünbül 2011). İnsanların gelişimi ve devamlılığı için önemli bir süreç olan bağlanma, yaşamın ilerleyen dönemlerinde de etkisini gösterebilmektedir.

Bebek ile anne arasındaki bağlanmanın sadece temel bakım ve ihtiyaçlar için olmadığını göstermek için Harlow, 1958 yılında maymunlar üzerinde bir deney yapmıştır. Deneyde yavru maymunlar, çıplak telle kaplı maket anne maymun tarafından beslenildikten sonra, maymunların vakit geçirmek için koşarak maket maymunun olduğu yere doğru geldikleri gözlenmiştir (Harlow ve Zimmerman, 1959).

Bu deney sonucuna göre de bebeğin annesine bağlanma ihtiyacı, temel gereksinimlerin karşılanmasından ziyade aralarında duygusal bir bağ oluşması için de gereklidir. Bebeklerin fiziksel ihtiyaçlarının karşılanması, çevreyi tanıırken kendilerini güvende hissedebileceği kişi bulmaları ve yaşamın ilerleyen evresinde güvenlik duygusunu geliştirebilmelerini, Bowlby çalışmasında bağlanmanın üç temel ihtiyacı olarak belirlemiştir (Bowlby, 1953; Ünal, 2004). Bebeklerin güvenli bir ortamda büyümeleri ve bakım veren kişiden duygusal destek alabilmeleri, onların gelişimleri için önemli temel oluşturmaktadır.

Bağlanma kuramına göre bağlanma; bebeğe bakan anne ya da onun yerini alan başka kişi ile bebeğin, olumlu iletişim halinde olması, çoğu zaman beraber

zaman geçirilmek istenmesi ve herhangi bir olumsuz durum karşısında o kişinin aranması, bağlanılan kişinin varlığına karşı güven duygusunun gelişmesi, onun varlığı ile rahatlama gibi duygu, durum ve davranış biçimleridir (Sosyal, vd. 2005; Yılmaz, 2010). Yeni doğan bir bebek ilk bağlanmasını annesi ya da onun yerine bakımını yapan kişi(ler) ile kurar. Bu da anne bebek bağlanmasında ilk basamağını oluşturur. Anne ile bebek arasında kurulan bu ilk basamak, bebeğin kişiliğinin önemli kısmını oluşturmakta ve hayat boyu değişimine karşı direnç göstermektedir (Carver ve Scheier, 1998). Bu yüzden bebek ile annenin sağlıklı bağlanması, bebeğin ilerleyen döneminde kişiliğinin ve karakterinin oluşmasında önemli bir yere sahiptir.

Bağlanma kuramın da bebek için güvenli ortam oluşması önemlidir. Bebeklerin temel gıda ve bakım ihtiyaçlarının karşılanması, anne ve bebek arasında güvenli bir bağ oluşmasını sağlamaktadır (Aydemir Karakulak, 2009; Tüzün ve Sayar, 2006). Bebeklerin anneleri ile bu şekilde güvenli bağ kurmaları, onların gelecekteki yaşamlarında da insanlarla güven duyguları içerisinde iletişim kurmasına yardımcı olacaktır. Bebeklik dönemindeki sağlıklı anne bebek bağlanması, bebeğin ilerleyen dönemindeki kişiler arasındaki sağlıklı bağlanmanın temelini oluşturmaktadır (Örk, 2021). Bebeğin bu dönemdeki sağlıklı bağlanma temeli, gelecek yıllardaki benlik ve özsaygısının oluşmasında da önemli bir etken oluşturmaktadır.

Ainsworth ve arkadaşları (1978) tarafından bağlanma kuramının tanımı geliştirilmiştir (Ainsworth, vd. 1978). Ainsworth 12-18 aylık bebekleri, onların bakımını yapan (anneler) kişilerle arasındaki bağlanmasını incelemek için “Yabancı Ortam” deneyi yapmıştır. Deneyde bebeklerin önce yaşadıkları evlerindeki davranışları, sonra da yabancı ortamdaki davranışları incelenmiştir. Bu süreçte bakım veren kişinin odaya gelmesi, odadan ayrılması, geri dönmesi, odaya yabancı birinin girmesi durumlarında bebeklerin verdiği tepkiler not alınmış ve bebeklerin etrafı keşfetmeleri gözlemlenmiştir.

Bebekler önce yabancı ortama, bakımlarını yapan kişi ile bırakılmış, daha sonra bu yabancı ortamdaki tanıdıkları kişi çıkartılarak, yabancı bir kişi odaya alınmış ve bebeklere oyuncaklar vermişlerdir. Daha sonra bebeklerin bakımını yapan kişiler odaya tekrar alınmıştır (Ainsworth, vd. 1978; Turhal, 2019).

Ainsworth, bebeklerin bu süreçte verdiği tüm tepkileri inceleyerek bağlanmayı gruplara ayırmıştır.

1. Bağlanma Biçimleri

Ainsworth ve ark. (1978), “Yabancı Durum Testi” adında deneysel bir yöntem ile çocukları bağlanma modeline göre sınıflandırmıştır.

Güvenli Bağlanma: Güvenli bağlanma ile anne ve babasına bağlanan bebekler, onlardan ayrılınca huzursuz ve stresli davranışlar sergilerken; onların varlığı durumunda daha sessiz ve sakin davranabilmekte ve kendilerini güvenli alanda hissettikleri için daha huzurlu olmaktadır. Anne babanın davranışlarının tutarlı olması çok önemlidir. Ainsworth’e göre güvenli bağlanmanın temeli; bebeğine kesintisiz, tutarlı tepki veren, ona yardımcı olan ve her an ulaşabileceği bir bakım verene sahip olmasından oluşur (Ainsworth, vd. 1978). Güvenli bağlanması sağlıklı olan bebekler, anneleriyle samimi ve kaliteli zaman geçiren bebeklerdir. Bebeklik döneminde güvenli bağlanan çocuklar okul dönemi, ergenlik dönemi, yetişkinlik döneminde çevreye daha kolay uyum sağlayabilmektedirler. Bu tür bebekler sosyal hayat yaşamaktan keyif alırlar (Anbar, 2013; Lang, 2018).

Kaygılı/kararsız Bağlanma: Bu tip bebekler; annelerinden ayrıldıklarında şiddetli kaygı, gerginlik, stres durumu yaşayabilmektedirler. Yabancı insanlara karşı kuşku içerisindedir ve onları reddetmektedirler. Anne babanın tutarsız davranışları, bebeklerinin sürekli yanında olmayışı ve ihtiyaç halinde çocuğa rehberlik yapılmaması gibi faktörler kaygılı/kararsız bebek-ebeveyn bağlanması ile doğrudan ilgilidir (Özden, 2019).

Kaçınan Bağlanma: Bu tip bebekler, annelerinden ayrıldıkları zaman çok az tepki verir ya da tepkisiz kalabilirler. Anneleri ile aynı ortamda bulundukların da ise kolay kolay anneleri ile bağ kurmazlar hatta onları yok sayarak oyunlar oynamaya devam ederler. Bu şekilde bağlanma biçimine sahip olan çocukların anneleri ise; reddedici veya çocukları konusunda aşırı tutumlu davranan annelerdir (Kavlak ve Şirin,2009; Zeanah, vd. 2011).

Dezorganize Bağlanma: Bu tip bebekler, bakım veren kişi ile arasında problemli bir iletişimi olan bebeklerdir. Bu şekilde bağlanan bebeklerin anneleri, zarar verici davranışta bulunmuş olabilir ya da onları kötüye kullanmış olabilir

(Adshead, 1998). Duygusal yaşantıları derin ve yoğun olduğu için bu bebekler, yetişkinlik döneminde tutarsız ve çözünmeye meyilli olurlar (Lyons ve Block, 1996). Travmatik bir geçmişe sahip olan bu bebekler, yetişkinlik döneminde iletişime kapalı olabilmektedirler.

2. Bağlanma Evreleri

Tanışma, sahiplenme ve bağlanma evrelerinin bütünleşmesi ile bağlanma kuramı oluşmaktadır.

a) Tanışma (Belirleme) Evresi: Doğumun gerçekleşmesinden sonraki ilk 48 saati kapsamaktadır. Annenin sancılı bir doğumdan sonra bebeğini kucağına alması, babasının bebeğini öpmesi, anne ile babanın bebekle göz teması kurması aralarında bağ kurmalarını kolaylaştırmaktadır. Bu evrede bağlanmanın süresi, bebeğin ve annenin sağlık durumuna ve doğumun gerçekleşme şartlarına bağlıdır (Karabulut, 2019). Bebek ailesi ile bu dönemde tanışmakta ve onlarla duygusal bağının ilk adımını atmış olmaktadır.

b) Sahiplenme Evresi: Doğumdan sonra üçüncü günden başlar ve altıncı haftaya kadar devam eder. Bu dönemde aile bebeğini kabullenir ve ona ismiyle hitap eder. Bebek anne karnından ayrı bir dünyada yaşamaya uyum sağlamıştır. Anne ve baba bebeklerinin ihtiyaçlarını karşılayabilmeyi öğrenmiştir ve böylelikle aralarındaki bağlar daha da güçlenmiştir.

c) Bağlanma Evresi: Doğumdan sonra altı ve sekizinci haftayı kapsamaktadır. Anne ve baba artık bebekleri için yetkin duruma gelmiştir. Bebek ise anne ve babasını kabul etmiş ve onların yokluğunda tepki vermeye başlamıştır. Anne ile bebek arasındaki uyum, bu evrede belirginleşmiştir (Türk, 2022).

3. Anne Bebek Bağlanması

“Bağlanma” (bonding) kavramı, çok farklı anlamlarda kullanılmaktadır, ama genel olarak “anne ile bebek ilişkisi” tanımında kullanılmaktadır (Brockington, vd. 2006). Annenin bebeğine karşı olan duygusal bağı “annelik duygusu” diye nitelendirdiğimiz “bonding”, bebeğin annesine olan duygusal bağı

da “bağlanma” diye nitelendirdiğimiz “attachment” sözcükleriyle karşılanmaktadır (Yüksel, vd. 1995). Genel olarak literatürde de “bağlanma” kavramı şeklinde kullanılmaktadır.

Anne ile bebeğin bağlanması gebelik döneminde başlayan, doğum sonrasında da artarak devam eden ve bebeği ile kurduğu duygusal bağ ile annelik rolünü güçlendiren bir süreçten oluşur (Mcveigh and Smith, 2000; Akkoca, 2009; Özkan, 2010). Anne bu süreçte bebeğine karşı olumlu ya da olumsuz duygular beslemeye başlar.

Anne karnından ayrılarak dünyaya gelen bir bebek, temel bakımını ve ihtiyaçlarını tek başına karşılayabilecek durumda olmadığı için onun bakımını, annesi veya onu yerine bakabilecek kişi ya da kişiler üstlenmektedir. Bebeğin bakımı ve sorumlulukları genellikle annenin üzerinde olmaktadır. Buna göre, bütün canlılar kendi türlerinin devamı için yavruları ile bir bağ kurarlar ve bu bağ da anne-bebek bağlanması olarak kabul edilmektedir (Bowlby, 1982; Oruç, 2018). Bebeğin sürekli annesi ile birlikte olması; ona daha kolay alışmasını ve bağlanmasını sağlamaktadır.

Doğum sonrası ilk 60-90 dakika, en kritik dönem olarak kabul edilmektedir, bu süreçte anne ile bebeğin birbirlerine ve oluşan yeni durumlarına uyum sağlayabilmeleri çok önemlidir (Can, 2010; Dereli, 2013). Bu yüzden doğumdan sonra anne ile bebeğin birbirlerine güven ile bağlanmaları için mümkün oldukça bebek anne ile aynı oda da hatta annenin kucağında olmalıdır.

Uzun ve yorucu bir gebelik döneminin ardından sancılı geçen bir doğumdan sonra anne, bebeğine karşı sorumluluklarını yerine getiremeyecek hissine kapılabilmektedir. Zaman zaman ise bebeğine karşı yetersizlik duygusu hissetmektedir. Doğumdan sonraki dönemde anne ile bebeğin bağlanması annenin, annelik rolünün gelişmesine önemli katkı sağlamaktadır (Kavlak ve Şirin, 2009). Bebeğin fiziksel gelişimi için protein ve vitamin ne kadar önemliyse, annenin sevgisi de bebeğin ruhsal sağlığı için o kadar gereklidir (Bowlby, 1969). Bebeğin fiziksel gelişimi için gerekli olan emzirme, anne ile bebek arasında sağlıklı bir bağ oluşturulmasında önemli bir araç olarak kullanılır.

Bebeğini isteyerek ve onu sevdiği için emziren anne, bebeğine güven duygusu verir ve böylelikle anne ile bebek arasındaki ruhsal ve duygusal bağlılık

oluşur (Şolt, 2011). Annenin bebeğini kucağına alması, emzirmesi, onunla tene temas kurması gibi iletişim biçimleri anne ile bebeğin daha sağlıklı duygusal bağ kurmasını kolaylaştıracığı gibi, annenin bebeğini daha kolay sahiplenmesini de sağlayacaktır.

Anne ile bebeğin sağlıklı ilişki içerisinde olması; bebeğin güven duygusunu kazanmasına, insanlar ile kuracağı ilişkilerinin sağlam temel üzerine kurulmasına, yaşamında olumlu davranışlar sergilemesinde yardımcı olabileceği gibi; bebeğin annesi ile de sıcak, güvenli ve tutarlı ilişkileri sayesinde, onun ruhsal ve fiziksel gelişimini de olumlu etkilediği bildirilmektedir (Balcı, 1997; Özkan, 2010). Bu temel; bebeğin hayatının ilerleyen dönemlerinde başkalarıyla ve kendiyle olan iletişimini de kolaylaştıracaktır.

Bebeğin annesi ile duygusal bağ içerisinde olması; bebeğin sağlıklı büyümesini ve gelişmesini sağlayarak, gelecekteki yaşamını pozitif yönde etkileyebilmektedir (Nolvi, vd. 2016). Anne bebek arasındaki duygusal bağ, bebeğin sosyal gelişimine de katkı sağlamaktadır. Yapılan çalışmalar da yenidoğan bebek ile ona bakım veren(ler) arasındaki duygusal bağın kalitesi; çocuğun yaşamı boyunca psikolojik gelişimini etkilediği görülmektedir (Görünmez, 2006).

4. Anne Bebek Bağlanmasını Etkileyen Faktörler

Anne ile bebek arasındaki duygusal bağ; gebelik ile başlayıp, bebeğin doğumuyla devam etmektedir. Anne bebeğinin ihtiyaçlarını karşıladıkça, kendini bebeğine karşı yeterli hissedecek ve daha özgüvenli olacaktır. Bebek ise anneden aldığı bu ilgi ve şefkatli bakım ile gelişim dönemini daha sağlıklı geçirebilecektir. Anne bebek bağlanmasına etki eden birçok değişkenler incelendiğinde; psiko-sosyal, demografik ve hamilelikle bağlantılı değişkenlerin, anne ile bebeğin bağlılığında önemli bir etkisi olduğu görülmüştür (Cannella, 2004). Her anne bebek ilişkisinde, bu değişkenler farklılık gösterebilmektedir.

Anne ile bebeğin birlikte daha sağlıklı duygusal bir bağ kurmasına etki eden birçok faktörler bulunmaktadır. Bunlardan bir tanesi de planlı gebeliktir. Bebeğin planlı olması; anne ve babanın doğuma hazırlıklı olması, gebelik ve doğumdan sonraki dönemleri anne babanın birbirlerine destek olarak geçirmesi, bebeğin annesi ile duygusal bağ kurmasında önemli bir etkidir. Bebeklerine karşı ilk ne

zaman sevgi hissettikleri sorulduğunda annelerin %41'i gebelik sırasında, %24'ü doğumda, %27'si doğumdan sonraki ilk haftada ve %8'i ilk 2 haftadan sonra olduğunu belirtmişlerdir (Moehler, 2006; Akkoca, 2009).

Gebelik boyunca annenin, bebeğini kabul etmesi ve annelik rolünü benimsemesi, doğumdan sonra anne ve bebek arasındaki bağın oluşmasında oldukça etkilidir (Aydemir, 2016; Akarsu, 2017; Topaç Tunçel, 2019). Anne, bebeğinin kalp atışını duyduğu zaman, onun varlığını daha kolay kabul edebilecektir. Annenin bebeğini ultrasonda görmesi, onun kalp atışını duyması, bebeği ile bağlanmasını olumlu yönde etkilemektedir (Nacar ve Gökkaya, 2019).

Doğumun uzun sürmesi ve sancılı geçmesi, annenin eşinden yeterli destek alamaması, istenmeyen gebelik ve doğum olması gibi faktörlerde anne ile bebek arasındaki duygusal bağ olumsuz yönde etkilemektedir (Özden, 2019). Bu tür zorluklar annenin fiziksel ve ruhsal sağlığını etkileyebileceği için, anne bebeğine ihtiyacı olan yeterli bakım ve ilgiyi veremeyecek ve bu da anne ile bebek arasındaki duygusal kopukluklar yaşanmasına sebep olacaktır.

Annenin bebeği ile kurduğu duygusal bağ etkileyen önemli faktörlerden biri de annenin yaşıdır. Annenin yaşının küçük olması, bebeğin bakımında yeterli düzeyde bilgiye sahip olmaması, bebeğine zaman ayıramaması gibi durumlar bebeğin annesine olan duygusal bağını etkilemektedir. Adölesan anneden doğan bebeklerin gelişimlerinde gecikme yaşandığı, bilişsel ve sosyal gelişimlerinde bozukluk olduğu ve davranışsal problemlerin oluştuğu belirtilmektedir (Wilson, vd. 2017).

Rafferty ve arkadaşlarına göre, adölesan anneler çocuklarına karşı daha az olumlu ebeveynlik davranışları sergiledikleri tespit edilmiştir (Rafferty, vd. 2011). Erken yaşta anne olan bireylerin; bebeklerinin bakımında yeterli olamadıkları ve onlarla sağlıklı iletişim halinde duygusal bağ kuramadıkları gözlenmektedir.

Anne ile bebeğin sağlıklı olmayan duygusal bağları, bebeğin gelişim dönemlerini büyük oranda etkileyebilmektedir. Kavlak'ın çalışmasında; annelerin sosyo-ekonomik seviyelerinin, eğitim seviyelerinin, çalışma durumlarının, aile şekillerinin, doğumdan sonra bebeklerini kucaklarına alma durumlarının, doğumdan sonra bebeklerine karşı duygularının ve bebeklerine hitap biçimlerinin

anne bebek bağlanma durumunu etkilediği saptamıştır. Anne ile bebeğin doğumdan sonra herhangi bir nedenle uzun süre ayrı kalmaması ve birlikte olmaları da anne bebek bağlanmasını çok etkilemektedir. Bazı çalışmalar da erken doğan bebeklerin annelerinin; %90,2'sinin bebeklerine karşı olumsuz hisler algıladıklarını, bunun yanında zamanında doğan bebeklerinin annelerinin %94'ünün ise, bebeklerine karşı pozitif duygu ve düşünceler algıladıkları saptanmıştır (Manav, 2008).

Annenin bebek bakımı konusundaki tecrübesi, kendisine güvenmesini sağlayarak bebeği ile bağlanmasını da kolaylaştırmaktadır (Eşel, 2010). İlk defa doğum yapan bir anne için, bebek bakımı zor olabilir ama daha önce doğum yapmış tecrübeli bir anne, artık bebeğinin ifadelerini daha kolay yorumlayabilir ve bebeğinin gereksinimlerini daha rahat karşılayabilir. Bu da anne ile bebek arasındaki bağlanmada önemli bir faktör oluşturur.

Anne ile bebek arasındaki bağlanmayı etkileyen bir diğer önemli faktör ise annenin bebeğine dokunması ve ona masaj yapmasıdır. Yapılan çalışmalarda annenin bebeğine dokunması ve ona masaj yapması; bebeğin stres hormonlarını azalttığını, bağırsaklarının daha hızlı çalışmasını sağlayarak uyku düzenini sağladığını, motor gelişim ve koordinasyonunu arttırdığı belirtilmiştir (Kelmanson, vd. 2006; Hernandez-Reif, vd. 2007). Annenin bebeği ile bu şekilde sürekli temas halinde olması, bebeğinin ona daha çok bağlanmasını sağlamaktadır. Annenin ruhsal sağlığının da bebeği ile bağlanmasında etkili olduğu belirtilmiştir. Annenin doğumdan sonra endişeli ve depresif davranışlar halinde olması, bebek ile bağlanmasını büyük oranda düşürdüğü görülmektedir (Tolja, vd. 2020). Bebeğin, yeni bir düzene alışması ve bu süreçte anneden aldığı olumsuz enerjiler, onun daha çok huzursuz olmasına neden olabilecektir. Annenin gebelik dönemi ve doğum sonrası dönemde yaşadığı yoğun streslerin de anne ile bebek arasındaki bağlanmayı düşürdüğü görülmektedir (Nonnenmacher, vd. 2016). Gebelik döneminde olan kusma gibi hoş olmayan deneyimlerin de bebek ile anne arasındaki bağlanmayı olumsuz etkilediği görülmektedir (Karakaş ve Şahin Dağlı, 2019).

III. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde, veri toplama araçları, örneklem, araştırma modeli, veri toplama işlemleri ve araştırma kapsamında elde edilen verilerin analiz edilmesinde kullanılan istatistiksel yöntemlere yer verilmiştir.

A. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmanın değişkenleri; anne bebek bağlanma düzeyi (bağımlı değişken) ve evlilik doyumu (bağımsız değişken) dur. Çalışmada nicel bir araştırma yöntemi olan, ilişkisel tarama yöntemi ile yapılmıştır. İlişkisel tarama yöntemi; “iki ya da daha çok değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan bir araştırma modelidir” (Karasar, 2016). Bu araştırma ile de annelerin evlilik doyumu ile anne bebek bağlanması arasındaki ilişki incelenmiştir.

B. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Türkiye’ deki Aile sağlığı Merkezlerine (ASM) kayıtlı, 0-6 aylık bebeği olan annelerin tamamını oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklem grubunu ise; İstanbul ili, Esenler bölgesindeki Aile Sağlığı Merkezlerine kayıtlı, 0-6 aylık bebeği olan anneler oluşturmaktadır. Örnekleme dahil edilen bireyler arasından araştırmayı kabul eden 452 katılımcıya anket yöntemi ile uygulanmıştır.

1. Demografik Değişkenlerin Betimleyici İstatistikleri

Çalışmaya katılan 0-6 aylık bebeği olan annelere ait demografik özellikler, değerlendirilerek yüzde ve frekans olarak Çizelge 1’de verilmiştir.

Çizelge 1. Katılımcılara Aile Demografik Bilgiler

Değişkenler		n	%
Yaş	18-30	354	78,32
	31-40	98	21,68
Eğitim Durumu	Lise ve altı	164	36,28
	Üniversite	255	56,42
	Yüksek lisans ve üzeri	33	7,30
Çalışma Durumu	İşsiz	306	67,70
	Memur	81	17,92
	İşçi	65	14,38
Evlilik Yılı	1 yıl ve altı	140	30,97
	2-3 yıl	203	44,91
	4-5 yıl	42	9,29
	6 yıl ve üstü	67	14,82
Bebek kaç aylık	0-1 (yeni Doğan)	80	17,70
	2 Aylık	104	23,01
	3 aylık	91	20,13
	4 Aylık	72	15,93
	5 Aylık	40	8,85
	6 Aylık	65	14,38
Gebeliğin Planlılık durumu	Evet	353	78,10
	Hayır	99	21,90

Çizelge 1'e göre çalışmaya katılan annelerin; % 78,32'si 18-30 yaş aralığında, %21,68'i 31-40 yaş aralığında, %36,28'inin eğitimi lise ve altı, %56,42'sinin üniversite, %7,30'u yüksek lisans ve üzeri, %67,70'si işsiz, %17,92'si memur, %14,38'i işçi, %30,97'si bir yıl ve daha az süredir evli, %44,91'i 2-3 yıldır evli, %9,29'u 4-5 yıldır evli, %14,82'si 6 yıl ve daha fazla süredir evli.

Çalışmaya katılan annelerin; %17,70'sinin bebeği yeni doğan, %23,01'inin bebeği 2 aylık, %20,13'ünün bebeği 3 aylık, %15,93'ünün bebeği 4 aylık, %8,85'inin bebeği 5 aylık, %14,38'inin bebeği 6 aylık, %78,10'nun gebeliği planlı, %21,90'nı ise gebeliğin planlı olmayanlardır.

C. Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu (KBF): Katılımcıların doldurması gereken, araştırmacı tarafından oluşturulan sorulardır. Katılımcıların; yaşı, evlilik süresi, çocuk sayısı, doğum şekli gibi sosyodemografik bilgilere ulaşmak için hazırlanan 10 soruluk bir anket formudur.

Anne-Bebek Bağlanma Ölçeği (ABBÖ): Taylor ve arkadaşlarının (2005), geliştirdiği ölçek doğumdan sonra ilk günden itibaren anne ile bebeğin birbirlerine karşı hissettiklerini ifade etmesine olanak sağlamayı amaçlamıştır (Taylor ve ark.,2005). Aydemir Karakulak ve Alparslan tarafından 2016 yılında Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçek 8 maddeden oluşmaktadır ve 4lü Likert tipi şeklinde olmaktadır. Ölçekte cevapların puanı (0-3) arasındadır. En yüksek 24 puan alınmakta iken en düşük 0 puan alınmaktadır. Ölçekte bulunan 5 madde negatif duyguları ifade etmekte ve (3-0) şeklinde ters puanlanmaktadır. Ölçekte 13 puan ve üzeri alan annelerde problemlili anne bebe bağlanması, 13 puanın altında alan annelerde problemsiz anne-bebek bağlanması olduğu öngörülmektedir. Ölçeğin puanlayıcılar arası güvenilirliğinin 0,71 ve iç tutarlık güvenilirliğinin (Cronbach Alpha) 0,66 olduğu bildirilmiştir. Taylor ve diğerlerinin yapmış olduğu çalışmada 3.Gün ve 12. Haftadaki bağlanma skorları aralığında güçlü bir korelasyon bildirilmiştir ($r=0.54$ $p<0.001$) (Taylor ve diğerleri, 2005). Ölçeğin puanlayıcılar arası güvenilirliğinin 0,71 ve iç tutarlık güvenilirliğinin (Cronbach Alpha) 0,66 olduğu bildirilmiştir. ABBÖ en az okuma-yazması olan annelerin, bebeklerine bağlanma düzeylerini ölçmede geçerli ve güvenilir bir araçtır.

Bu çalışmada ise ABB Ölçeği Cronbach Alpha katsayısı 0,80 olarak tespit edilmiştir.

Evlilik Doyum Ölçeği (EDÖ): Metehan Çelik tarafından doktora tezinde 2006 yılında geliştirilmiştir. 5'li Likert tipinden toplam 13 maddeden oluşmaktadır. 5 tanesi olumlu 8 tanesi olumsuzdur. Olumsuz anlamlı olan 7 madde ters çevrilerek puanlanmaktadır. Ölçekte en yüksek 65 puan alınırken, en düşük 13 puan alınmaktadır. Alınan yüksek puan, evlilik doyumunun yüksek olduğunu göstermektedir.

Ölçeğin tamamına ilişkin Cronbach Alpha değeri 0,84 olarak tespit edilmiştir. Ölçeğin alt boyutlarından Cinsellik boyutu Alpha değeri 0.89, Aile boyutu 0.79 ve benlik boyutu 0,76 olarak tespit edilmiştir.

D. Verilerin Toplanması

Araştırma İstanbul ili Esenler Bölgesindeki ASM'lere kayıtlı, 0-6 aylık bebeği olan annelere; anket, form ve ölçek veri toplama araçları gönüllük esasına göre online sitemden veya yüz yüze olacak şekilde toplanmıştır. Katılımcılara gerekli bilgilendirmeler yapılmıştır. Ölçekler tamamen gizlilik esasına göre uygulanmıştır.

E. Verilerin İstatiksel Analizi

Tüm veriler bilgisayarda SPSS (statistical package for social sciences) 26 programına kaydedilerek analiz edilmiştir. Verilerin analizinde ilk olarak hangi testlerin (parametrik/nonparametrik testler) uygulanacağına karar vermek için karşılanması gereken varsayımlar test edilmiştir. Dağılımın normalliğine karar vermek için Kolmogorov-Smirnov testinden yararlanılmıştır ve verilerin çarpıklık-basıklık katsayılarının $\pm 2,0$ arasında olmasından (George ve Mallery, 2010), normal kabul edilmiştir. Normal dağılım gösteren verilerde bağımsız iki grup karşılaştırmasında t-testi (Independent sample t-testi), ilişkisiz ikiden fazla grupların karşılaştırılmasında Tek yönlü Varyans (Oneway ANOVA) analizi ve farkın kaynağının belirlenmesi için post-hoc analizi için varyanslarının homojen bulunduğu durumlarda Bonferroni testi, homojen bulunmadığı durumlarda Tamhane's testleri kullanılmıştır. Varyansın homojenliğini belirlemek için Levene istatistiği ile varyansların homojen olup olmadığı tespit edilmiştir. Ölçekler arasındaki ilişkiye pearson korelasyon katsayısı ile bakılmıştır. Elde edilen değerlerin anlamlı olup olmadığının yorumlanmasında 0.05 anlamlılık düzeyi ölçüt olarak kullanılmıştır.

IV. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmadan elde edilen bulgular ve bu bulgular sonucunda ulaşılan yorumlara yer verilmiştir.

Çizelge 2. Evlilik Doyum Ölçek maddelerinin Betimsel İstatistikleri

Evlilik Doyum Ölçek Maddeleri	$\bar{X}$	SS
1.Eşimin bana değer vermediğini hissediyorum.	2,2 4	1,5 3
2.Ailelerimizin evliliğimize müdahale etmeleri ilişkimizi olumsuz etkiliyor.	3,0 4	1,6 3
3.Eşimin bedenini iyi tanırım.	1,8 0	1,3 1
4.Eşim cinsel açıdan yeterlidir.	1,8 8	1,3 8
5.Eşimin anne ve babasına evliliğinden daha çok önem vermesi beni mutsuz ediyor.	2,5 4	1,6 4
6.Eşimle olan cinsel yaşamımda ön sevişme önemli bir yer tutuyor.	2,0 6	1,4 1
7.Cinsel yönden eşimle uyumluyum.	1,9 5	1,3 0
8.Eşimin bana güven duymadığını düşünüyorum.	1,6 7	1,3 2
9.Eşimle her ikimizde cinsel doyuma ulaşıyoruz	2,0 4	1,4 0
10.Bir topluluk içinde eşim beni komik duruma düşürür.	1,7 8	1,3 0
11.Eşimin ailesi ile yaşamak benim için bir kabustur.	3,3 7	1,6 4
12.Eşimin ailesinin etkisinde kalması evlilik ilişkimizi kötü etkiliyor.	2,7 6	1,6 5
13.Eşimin ailesine hayır diyememesi beni mutsuz ediyor.	3,0 0	1,6 9

Çizelge 3. Anne-Bebek Bağlanma Ölçek maddelerinin Betimsel İstatistikleri

Anne-Bebek Bağlanma Ölçek Maddeleri	$\bar{x}$	SS
1. Sevgi dolu	2,60	0,70
2. Kızgın	2,41	0,75
3. Nötr / hiçbir şey hissetmeme	2,49	0,81
4. Sevinçli	2,48	0,76
5. Hoşlanmama	2,48	0,96
6. Koruyucu	2,76	0,56
7. Hayal kırıklığı	2,56	0,79
8. Öfke	2,45	0,83

Çizelge 2 ve 3 de ise, katılımcıların her bir sorudan aldıkları puanlar ayrı ayrı verilmiştir.

A. Ölçeklerin Güvenirliğine ilişkin bulgular

Araştırma kapsamında 0-6 aylık bebeği olan annelere kullanılan “Evlilik Doyum Ölçeği (EDÖ)” ve “Anne-Bebek Bağlanma Ölçeğinin (ABBÖ)” toplam puanlarının güvenilirliklerini test etmek için Cronbach Alpha içsel tutarlılık testine tabi tutulmuştur.

0 ile 1 arasında bir değer alan Cronbach Alpha katsayısı değerinin ölçek çalışmalarında en az $\alpha=0,70$ ve üzeri olması gerektiği genel kabul görmüştür (Seçer, 2015). Cronbach Alfa değeri belirli aralıklara göre ölçeğin güvenilirlik seviyesini yorumlamamızı sağlar. Buna göre;

- $0,00 \leq \alpha < 0,40$ arasında ise ölçek güvenilir değil,
- $0,40 \leq \alpha < 0,60$ arasında ise ölçeğin güvenilirliği düşük,
- $0,60 \leq \alpha < 0,80$ arasında ise ölçek güvenilir,
- $0,80 \leq \alpha \leq 1,00$ arasında ise ölçek oldukça güvenilir kabul edilir”

(Kalaycı, 2005: 405).

Ölçeklere ve Alt boyutlarına ait Cronbach Alpha katsayıları Çizelge 4 de sunulmuştur.

Çizelge 4. Ölçeklerin Cronbach-Alpha Katsayısı

Ölçek/Alt Boyutları	Madde Sayısı	Cronbach's Alpha
Evlilik Doyum Ölçeği (EDÖ)	13	0,84
Benlik Boyutu	3	0,76
Cinsellik Boyutu	5	0,89
Aile Boyutu	5	0,79
Anne-Bebek Bağlanma Ölçeğinin (ABBÖ)	8	0,80

Çizelge 4'e göre ölçeklerin toplam puanlarının Cronbach's Alpha katsayısına göre Evlilik Doyum Ölçeğinin toplam puanının güvenilirliği ile, cinsellik boyutunun güvenilirliği ve Anne-Bebek Bağlanma Ölçeğinin güvenilirliği yüksek seviyededir. Evlilik Doyum Ölçeğinin Benlik ve Aile boyutu ise güvenilir seviyededir.

B. Ölçeklerin Normalliğine İlişkin bulgular

Çizelge 5. Ölçeklerin Betimsel İstatistikleri

Ölçekler	N	Betimsel İstatistikler			
		Min	Max	$\bar{x}$	Ss
Evlilik Doyum Ölçeği (EDÖ)	452	13	65	30,14	11,18
Benlik Boyutu	452	3	15	5,69	3,42
Cinsellik Boyutu	452	5	25	9,73	5,65
Aile Boyutu	452	5	25	14,72	6,08
Anne-Bebek Bağlanma Ölçeği (ABBÖ)	452	4	24	20,23	3,99

Çizelge 5'e göre çalışmaya katılan 0-6 aylık bebeği olan annelerin, evlilik doyum ölçeğinden aldıkları toplam puan 13-65 arasında olup ortalaması 30,14±11,18, Anne-Bebek Bağlanma ölçeğinden aldıkları toplam puan ise 4-24 arasında olup ortalaması 20,23±3,99'dur.

Çizelge 6. Normal Dağılıma Uygunluğuna İlişkin Bulgular

Ölçek/Alt Boyutları	Kolmogorov-Smirnov			Çarpıklık	Basıklık
	Test İstatist.	sd	p		
Evlilik Doyum Ölçeği (EDÖ)	0,086	452	0,000	0,77	0,29
Benlik Boyutu	0,216	452	0,000	1,39	1,06
Cinsellik Boyutu	0,201	452	0,000	1,27	0,59
Aile Boyutu	0,088	452	0,000	0,13	-1,12
Anne-Bebek Bağlanma Ölçeği (ABBÖ)	0,173	452	0,000	-1,30	1,37

Çizelge 6'ya göre katılımcıların Evlilik Doyum Ölçek/alt boyut ve Anne-Bebek Bağlanma Ölçek yanıtlarından elde edilen toplam puanların normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek için Kolmogorov Smirnov testi sonuçlarına bakılmış, ölçek ve alt boyut puanlarının normal dağılım göstermediği ($p<0,05$) anlaşılmaktadır.

Ancak normal dağılımın diğer göstergeleri olan histogram, normal Q-Q grafiği ve box-plots normal dağılım eğrisinin çizildiği, basıklık çarpıklık katsayıları göz önüne alındığında verilerin normal dağılımdan aşırı sapma göstermediği değerlendirilmiştir. Verilerin çarpıklık-basıklık katsayılarının $\pm 2,0$ arasında olmasından (George ve Mallery, 2010) normal kabul edilmiştir.

C. Ölçek Puanlarının İlişkisine Yönelik Korelasyon Analizi

Evlilik Doyum Ölçek/alt boyut toplam puanları ile Anne-Bebek Bağlanma Ölçek toplam puanları arasındaki ilişkiye pearson korelasyon katsayısı ile bakılmıştır.

Çizelge 7. Evlilik Doyum Ölçek/Alt Boyut Toplam Puanları ile Anne-Bebek Bağlanma Ölçek Toplam Puanları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

		Anne- Bebek Bağlanma Ölçeği	Evlilik Doyum Ölçeği	Benlik	Cinsellik
Evlilik Doyum Ölçek	r	-0,264**			
	p	0,001			
	N	452			
Benlik Boyutu	r	-0,238**	0,763**		
	p	0,001	0,000		
	N	452	452		
Cinsellik Boyutu	r	-0,193**	0,767**	0,610**	
	p	0,001	0,000	0,001	
	N	452	452	452	
Aile Boyutu	r	-0,173**	0,697**	0,273**	0,139**
	p	0,001	0,001	0,001	0,003
	N	452	452	452	452

** p<0,01 *p<0,05
katsayısı

r= Pearson korelasyon

Çizelge 7'ye göre 0-6 aylık bebeği olan annelerin, Anne-Bebek Bağlanma Ölçek toplam puanı ile Evlilik Doyum Ölçek toplam puanı ve ölçeğin Benlik boyutunun toplam puanları arasında negatif yönde zayıf bir ilişki, Cinsellik ve Aile boyut puanları arasında ise negatif yönde çok zayıf ilişki vardır (p<0,01 sırası ile r: -0,264, r:-0,238, r:-0,193, r:-0,173).

Çizelge 8. Evlilik Doyumunun Anne Bebek Bağlanma ile Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi

Bağımlı Değişken: Evlilik Doyum Ölçek puanı					
Bağımsız değişken	B	S. Hata	β	t	p
Sabit	45,113	2,628		17,168	0,001
Anne Bebek Bağlanma	-0,740	0,127	-0,264	-5,810	0,001
R: 0,264	R^2 : 0,070		F (1,450): 33,752		P<0,01

Çizelge 8'de görüldüğü gibi Anne Bebek Bağlanma Ölçeği puanlarının, Evlilik Doyum Ölçeği puanlarını ne düzeyde yordadığını belirlemek için regresyon analizine ilişkin kurulan modelin anlamlı olduğu görülmektedir. ($F(1,450)$: 33,752, p<0,05) R^2 değeri bağımsız değişkenin bağımlı değişkeni hangi oranda açıkladığını belirtir.

Model de Anne Bebek Bağlanma puanı, Evlilik Doyum puanının %7'sini açıkladığı görölmektedir. [$F(1,450) = 33,752$ $p < 0,05$]. Standartlaştırılmış regresyon katsayılarına göre, Bağımsız değişken (Anne Bebek Bağlanma) Evlilik Doyum Ölçek Puanı üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görölmüş olup Evlilik Doyum Ölçek puanlarını negatif yönde -0,264 kadar etkilemektedir ($p < 0,01$).

D. Ölçek ve Alt Boyutların, Annenin Eğitim Durumu, Çalışma Durumu, Annenin Yaşı, Bebeğin Aylığı, Evlilik Süresi, Gebeliğin planlanması gibi Değişkenlerle Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Normal dağılım gösteren verilerde bağımsız iki grup karşılaştırmasında t-testi (Independent sample t-testi), ilişkisiz ikiden fazla grupların karşılaştırılmasında Tek yönlü Varyans (Oneway ANOVA) analizi ve farkın kaynağının belirlenmesi için post-hoc analizi için varyanslarının homojen bulunduğu durumlarda Bonferroni testi, homojen bulunmadığı durumlarda Tamhane's testleri kullanılmıştır. Varyansın homojenliğini belirlemek için Levene istatistiği ile varyansların homojen olup olmadığı tespit edilmiştir.

Çizelge 9. Evlilik Doyumu ve Anne Bebek Bağlanma Düzeyinin, Bebeğin Aylığına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Ölçek/Alt Boyutlar	B. Aylık	n	$\bar{x} \pm Ss$	F	p	Fark
Evlilik Doyum Ölçeği (EDÖ)	0-1 (yeni Doğan)	80	29,65±12,25	0,86	0,51	
	2 aylık	104	30,12±9,87			
	3 aylık	91	29,65±11,13			
	4 aylık	72	31,88±11,66			
	5 aylık	40	31,78±12,13			
	6 aylık	65	28,51±10,08			
Benlik Boyutu	0-1 (yeni Doğan)	80	5,54±3,59	1,01	0,41	
	2 aylık	104	5,75±3,37			
	3 aylık	91	5,48±3,12			
	4 aylık	72	6,13±3,77			
	5 aylık	40	6,4±3,94			
	6 aylık	65	5,16±2,95			
Cinsellik Boyutu	0-1 (yeni Doğan)	80	9,15±5,69	0,37	0,87	
	2 aylık	104	9,61±5,13			
	3 aylık	91	9,62±5,68			
	4 aylık	72	10,28±5,77			
	5 aylık	40	10,05±6,03			
	6 aylık	65	10±6,12			
Aile Boyutu	0-1 (yeni Doğan)	80	14,97±6,43	1,00	0,42	
	2 aylık	104	14,76±5,99			
	3 aylık	91	14,57±6,12			
	4 aylık	72	15,48±6,04			
	5 aylık	40	15,33±5,69			
	6 aylık	65	13,36±6,02			
Anne-Bebek Bağlanma Ölçeği (ABBÖ)	0-1 ^(a)	80	20,88±3,63	2,27	0,047*	a>e
	2 aylık ^(b)	104	20,02±4,03			
	3 aylık ^(c)	91	20,65±3,82			
	4 aylık ^(d)	72	19,67±3,97			
	5 aylık ^(e)	40	18,65±5,23			
	6 aylık ^(f)	65	20,54±3,55			

* $p < 0,05$

Tek yönlü Varyans (Oneway ANOVA)

Çizelge 9'a göre Evlilik Doyum Ölçek ve alt boyut toplam puanları, bebeğin aylığına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p > 0,05$).

Katılımcıların Anne-Bebek Bağlanma Ölçek toplam puanı bebeğin aylığına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ($F=2,27$ $p < 0,05$).

Farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için yapılan Bonferroni çoklu karşılaştırmaya göre 0-1 aylık bebeği olan annelerin Anne-Bebek Bağlanma ölçek puanı ($20,88 \pm 3,63$), 5 aylık bebeği olan annelerin Anne-Bebek Bağlanma ölçek puanlarına ($18,65 \pm 5,23$) göre anlamlı biçimde daha yüksektir.

Çizelge 10. Evlilik Doyumu ve Anne Bebek Bağlanma Düzeyinin, Annenin Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Ölçek/Alt Boyutlar	Eğitim Durumu	n	$\bar{x} \pm Ss$	F	p	Fark
Evlilik Doyum Ölçeği (EDÖ)	Lise ve altı ^(a)	164	$31,72 \pm 11,73$	2,65	0,07	
	Üniversite ^(b)	255	$29,31 \pm 10,75$			
	Y.lisans ve üzeri ^(c)	33	$28,7 \pm 11,02$			
Benlik Boyutu	Lise ve altı ^(a)	164	$6,24 \pm 3,72$	3,39	0,03*	a>b
	Üniversite ^(b)	255	$5,36 \pm 3,21$			
	Y.lisans ve üzeri ^(c)	33	$5,52 \pm 3,29$			
Cinsellik Boyutu	Lise ve altı ^(a)	164	$10,32 \pm 6,14$	1,40	0,25	
	Üniversite ^(b)	255	$9,41 \pm 5,32$			
	Y.lisans ve üzeri ^(c)	33	$9,31 \pm 5,58$			
Aile Boyutu	Lise ve altı ^(a)	164	$15,17 \pm 6,21$	0,87	0,42	
	Üniversite ^(b)	255	$14,54 \pm 6,02$			
	Y.lisans ve üzeri ^(c)	33	$13,88 \pm 5,93$			
Anne-Bebek Bağlanma Ölçeği (ABBÖ)	Lise ve altı ^(a)	164	$20,16 \pm 3,77$	0,05	0,95	
	Üniversite ^(b)	255	$20,28 \pm 4,14$			
	Y.lisans ve üzeri ^(c)	33	$20,31 \pm 4,06$			

* $p < 0,05$

Tek yönlü Varyans (Oneway ANOVA)

Çizelge 10'a göre Evlilik Doyum Ölçeği ve alt boyut toplam puanlarının annenin eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test etmek için yapılan tekyönlü varyans analizinde sadece ölçeğin Benlik boyut toplam puanı annenin eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ($F=3,39$ $p < 0,05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için yapılan Bonferroni çoklu karşılaştırmaya göre; eğitimi lise ve altı olanların benlik boyut puanları ($6,24 \pm 3,72$), eğitimi üniversite olanların puanlarına ($5,36 \pm 3,21$) göre anlamlı biçimde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Anne-Bebek Bağlanma Ölçek toplam puanları annenin eğitimine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Çizelge 11. Evlilik Doyumu ve Anne-Bebek Bağlanma Düzeyinin, Annenin Çalışma Durumuna Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Ölçek/Alt Boyutlar	Çalışma Durumu	n	$\bar{X} \pm Ss$	F	p
Evlilik Doyum Ölçeği (EDÖ)	İşsiz	306	30,31±11,21	0,30	0,74
	Memur	81	29,28±10,71		
	İşçi	65	30,42±11,76		
Benlik Boyutu	İşsiz	306	5,79±3,55	0,38	0,69
	Memur	81	5,44±2,99		
	İşçi	65	5,57±3,35		
Cinsellik Boyutu	İşsiz	306	9,74±5,68	0,01	0,99
	Memur	81	9,68±5,52		
	İşçi	65	9,79±5,76		
Aile Boyutu	İşsiz	306	14,8±6,18	0,47	0,63
	Memur	81	14,17±6,15		
	İşçi	65	15,07±5,52		
Anne-Bebek Bağlanma Ölçeği (ABBÖ)	İşsiz	306	20,32±3,92	0,62	0,54
	Memur	81	19,8±4,89		
	İşçi	65	20,4±3,02		

* $p<0,05$

Tek yönlü Varyans (Oneway ANOVA)

Çizelge 11'e göre Evlilik Doyum Ölçek ve alt boyut toplam puanları ve Anne-Bebek Bağlanma Ölçek toplam puanları, annenin çalışma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Çizelge 12. Evlilik Doyumu ve Anne-Bebek Bağlanma Düzeyinin, Annenin Evlilik Süresine (Yıl) Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Ölçek/Alt Boyutlar	Evlilik Süresi (Yıl)	n	$\bar{X} \pm Ss$	F	p	Fark
Evlilik Doyum Ölçeği (EDÖ)	1 yıl ve altı (a)	140	31,06±12,51	4,25	0,01 *	c>b
	2-3 yıl (b)	203	28,79±9,63			
	4-5 yıl (c)	42	35,05±13,42			
	6 yıl ve üstü (d)	67	29,23±10,03			
Benlik Boyutu	1 yıl ve altı (a)	140	6,16±3,09	4,82	0,01*	c>b c>d
	2-3 yıl (b)	203	5,27±3,07			
	4-5 yıl (c)	42	7,05±3,91			
	6 yıl ve üstü (d)	67	5,14±2,07			

Çizelge 12. (devamı) Evlilik Doyumu ve Anne Bebek Bağlanma Düzeyinin, Annenin Evlilik Süresine (Yıl) Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Ölçek/Alt Boyutlar	Evlilik Süresi (Yıl)	n	$\bar{X} \pm Ss$	F	p	Fark
Cinsellik Boyutu	1 yıl ve altı ^(a)	140	10,08±6,14	4,53	0,01*	c>b
	2-3 yıl ^(b)	203	8,89±4,94			
	4-5 yıl ^(c)	42	12,2±6,53			
	6 yıl ve üstü ^(d)	67	10,03±5,59			
Aile Boyutu	1 yıl ve altı ^(a)	140	14,83±6,32	0,74	0,53	
	2-3 yıl ^(b)	203	14,64±5,88			
	4-5 yıl ^(c)	42	15,81±6,05			
	6 yıl ve üstü ^(d)	67	14,06±5,94			
Anne-Bebek Bağlanma Ölçeği (ABBÖ)	1 yıl ve altı ^(a)	140	20,29±4,15	1,05	0,37	
	2-3 yıl ^(b)	203	20,43±3,75			
	4-5 yıl ^(c)	42	19,24±4,33			
	6 yıl ve üstü ^(d)	67	20,17±4,17			

* $p < 0,05$

Tek yönlü Varyans (Oneway ANOVA)

Çizelge 12'e göre katılımcıların Evlilik Doyum Ölçeğinin toplam puanı annenin evlilik süresine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ($F=4,25$ $p < 0,05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için yapılan Tamhane's T2 çoklu karşılaştırmaya göre; evlilik süresi 4-5 yıl olanların Evlilik Doyum Ölçek toplam puanları ($35,05 \pm 13,42$), evlilik süresi 2-3 yıl olanların puanlarına ($28,79 \pm 9,63$) göre anlamlı biçimde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcıların Evlilik Doyum Ölçeği Benlik alt boyutu toplam puanı, annenin evlilik süresine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ($F=4,82$ $p < 0,05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için yapılan Tamhane's T2 çoklu karşılaştırmaya göre; evlilik süresi 4-5 yıl olanların Evlilik Doyum Ölçek toplam puanları ($7,05 \pm 3,91$), evlilik süresi 2-3 yıl olanların puanlarına ($5,27 \pm 3,07$) ve evlilik süresi 6 yıl ve üstü olanların puanlarına ($5,14 \pm 2,7$) göre anlamlı biçimde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcıların Evlilik Doyum Ölçeğin Cinsellik alt boyutu toplam puanı, annenin evlilik süresine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık

göstermektedir ($F=4,53$ $p<0,05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için yapılan Tamhane's T2 çoklu karşılaştırmaya göre; evlilik süresi 4-5 yıl olanların Cinsellik boyut puanları ($12,2\pm6,53$), evlilik süresi 2-3 yıl olanların puanlarına ($8,89\pm4,94$) göre anlamlı biçimde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcıların Evlilik Doyum Ölçeğin Aile boyut toplam puanı annenin evlilik süresine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Katılımcıların Anne-Bebek Bağlanma Ölçek toplam puanı annenin evlilik süresine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Çizelge 13. Evlilik Doyumu ve Anne Bebek Bağlanma Düzeyinin, Annenin Yaşına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Ölçek/Alt Boyut	Yaş	n	$\bar{X} \pm Ss$	t	df	p
Evlilik Doyum Ölçeği (EDÖ)	18-30	354	30,13 $\pm$ 11,12	-0,03	450	0,977
	31-40	98	30,17 $\pm$ 11,46			
Benlik Boyutu	18-30	354	5,71 $\pm$ 3,48	0,18	450	0,856
	31-40	98	5,64 $\pm$ 3,23			
Cinsellik Boyutu	18-30	354	9,55 $\pm$ 5,58	-1,30	450	0,193
	31-40	98	10,39 $\pm$ 5,09			
Aile Boyutu	18-30	354	14,88 $\pm$ 6,16	1,06	450	0,291
	31-40	98	14,15 $\pm$ 5,78			
Anne-Bebek Bağlanma Ölçeği (ABBÖ)	18-30	354	20,25 $\pm$ 3,94	0,11	450	0,909
	31-40	98	20,2 $\pm$ 4,02			

$P<0,05$

Independent sample t-testi

Çizelge 13'e göre Evlilik Doyum Ölçek ve alt boyut toplam puanları ve Anne-Bebek Bağlanma Ölçek toplam puanları annenin yaşına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Çizelge 14. Evlilik Doyumu ve Anne-Bebek Bağlanma Düzeyinin, Gebeliğin Planlılığına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Ölçek/Alt Boyut	Gebelik Planlılığı	n	$\bar{x} \pm Ss$	t	df	p
Evlilik Doyum Ölçeği (EDÖ)	Evet	353	29,42±10,79	-2,42	450	0,001*
	Hayır	99	32,7±12,22			
Benlik Boyutu	Evet	353	5,49±3,26	-2,21	450	0,003*
	Hayır	99	6,43±3,88			
Cinsellik Boyutu	Evet	353	9,24±5,25	-3,10	450	0,002*
	Hayır	99	11,49±6,65			
Aile Boyutu	Evet	353	14,7±6,02	-1,13	450	0,895
	Hayır	99	14,79±6,32			
Anne-Bebek Bağlanma Ölçeği (ABBÖ)	Evet	353	20,53±3,92	2,94	450	0,003*
	Hayır	99	19,21±4,12			

*P<0,05

Independent sample t-testi

Çizelge 14'e göre, katılımcıların Evlilik Doyum Ölçek puanı, annenin gebeliğin planlı olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ($t=-2,42$ $p<0,05$). Ortalamalara bakıldığında gebeliği planlı olmayanların puanları ($32,7 \pm 12,22$), gebeliği planlı olanların puanlarına ($29,42 \pm 10,79$) göre anlamlı şekilde yüksektir.

Katılımcıların Evlilik Doyum Ölçeğin Benlik alt boyutu puanı, annenin gebeliğin planlı olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ($t=-2,21$ $p<0,05$). Ortalamalara bakıldığında gebeliği planlı olmayanların puanları ($6,43 \pm 3,88$), gebeliği planlı olanların puanlarına ($5,49 \pm 3,26$) göre anlamlı şekilde yüksektir.

Katılımcıların Evlilik Doyum Ölçeğin Cinsellik alt boyutu puanı, annenin gebeliğin planlı olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ($t=-3,10$ $p<0,05$). Ortalamalara bakıldığında gebeliği planlı olmayanların puanları ($11,49 \pm 6,65$), gebeliği planlı olanların puanlarına ($9,24 \pm 5,25$) göre anlamlı şekilde yüksektir.

Katılımcıların Evlilik Doyum Ölçeğin Aile alt boyutu puanı annenin gebeliğin planlı olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Katılımcıların Anne-Bebek Bağlanma Ölçeğın toplam puanı annenin gebeliğın planlı olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ($t=2,94$ $p<0,05$). Ortalamalara bakıldığında gebeliğı planlı olanların Anne-Bebek Bağlanma puanları ($20,53\pm3,92$), gebeliğı planlı olmayanların puanlarına ($19,21\pm4,12$) göre anlamlı şekilde yüksektir.

V. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmanın bu bölümünde elde edilen literatür taramasına ve bulgulara dayalı olarak; tartışma, sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

A. Tartışma

Ebeveynliğin ilk oluşumu, iki kişinin hayatını birleştirmeye karar verdiği evlilikle başlar. Evlilik, eşlerin birlikte inşa ettiği yeni bir hayat dönemini simgeler. Eşler arasındaki uyum ve mutluluk, daha sağlıklı bir yaşam sürmelerini ve hayattan zevk almalarını destekleyen önemli bir sosyal kurum olarak kabul edilir (Zhang ve Hayward, 2006). Mutluluk, hem bireylerin kişisel yaşamlarında hayati bir rol oynar hem de toplumun sosyal denge ve uyumunu sağlamak için hayati bir faktördür. Dolayısıyla, bu konu literatürde sıkça araştırılmaktadır. Yapılan araştırmalar incelendiğinde; Alaçam (2020), evlilik doyumu ile aldatma eğilimi ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Batık ve Kalkan (2017) ise evlilik doyumu ile evlilikte algılanan sorun çözme becerilerini araştırmışlardır. Demir (2022) ise çalışan bireylerde evlilik doyumu ile iş performansı arasındaki ilişkiyi irdelemiştir. Jackson ve arkadaşları (2014) yılındaki araştırmalarında ise; evlilikten alınan doyumun, cinsiyet faktörü ile ilişkisi incelenmiştir. Randall ve Bodenmann (2009) araştırmalarında, evlilikteki memnuniyet düzeyi ile stres arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir.

Anne ve bebek arasındaki ilişki, gebelik dönemiyle başlar, ancak doğumdan sonraki süreç, annenin bebeğiyle arasındaki bağın en güçlendiği zaman olarak kabul edilir (Kesebir, vd. 2011; Güleşen, vd. 2013). Annelik rolünün önemli bir aşaması olan bebek, hayatının ilerleyen dönemlerinde annesiyle kurduğu sağlam bağlanmadan izler taşıyacaktır. Bu izler, onun karakterinin ve kişiliğinin şekillenmesinde önemli bir etken olabilir. Dolayısıyla, anne ile bebek arasındaki bağlanmanın önemi büyüktür ve bu konuda yapılan çalışmalar son derece değerlidir.

Anne-bebek bağlanmasıyla ilgili literatürde pek çok çalışmaya rastlanmaktadır. Akkoca (2009), doğum sonrası dönemde anne-bebek bağlanmasını etkileyen faktörleri araştırmıştır. Özdemir (2020), prematüre doğum yapan annelerde yaşanan posttravmatik stresin anne-bebek bağlanması üzerindeki etkilerini incelemiştir. Öztürk (2010) ise prematüre bebeği olan anneler arasında depresyon ile anne-bebek bağlanması arasındaki ilişkiyi ele almıştır. Şen (2007), anneannelerin anne-bebek bağlanması üzerindeki rolünü incelemiştir. Zdolska-Wawrzkievicz ve arkadaşları (2020) çalışmalarında, çeşitli annelik algılarının, bebeklere olan bağlanma tarzlarını incelemişlerdir. Başka bir çalışmada ise anne bebek bağlanmasında, annenin geçmiş ve güncel ilişkilerinin rolü incelenmiştir (Bianciardi, vd. 2023). Hıpwel ve arkadaşları (2000) çalışmalarında, şiddetli anne psikopatolojisi ve anne bebek bağlanması arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Bunların yanı sıra birçok araştırmacı, anne-bebek bağlanması ve bu bağlanmayı etkileyen faktörler üzerinde çalışmalar yapmıştır.

Bu araştırmada, 0-6 aylık bebeği olan annelerin doğumdan sonraki dönemde evlilik doyumu ile anne-bebek bağlanması arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmaya 452 anne katılmıştır. Bu bölümde, araştırmanın hipotezleri doğrultusunda yapılan istatistiksel analizler değerlendirilerek sonuçlar ve bulgular tartışılacaktır. Ayrıca, evlilik doyumu ve anne-bebek bağlanma ölçeklerinin, annelerin sosyodemografik özelliklerine göre nasıl farklılaştığı, literatür taraması yapılarak yorumlanacaktır.

Çalışmada, evlilik doyumu ile bebeğin aylığı arasındaki ilişki incelendiğinde; istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$; Çizelge 9). Bebeğin aylığı ile anne bebek bağlanması arasındaki ilişki incelendiğinde ise; 0-1 aylık bebeği olan annelerin, 5 aylık bebeği olan annelere göre bağlanma oranlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$; Çizelge 9).

Klaus ve Kennell (1982), annelerin bebekleriyle bağ kurmalarının gelişimi için yenidoğan döneminin önemli olduğunu vurgulamışlardır. Bu bağlamda, yenidoğan bebeğin anne ile ilk tanışması önemli bir aşamadır ve bu süreç, bebeğin duygusal ve fiziksel gelişimi üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Güleşen (2013) ve Er Güneri (2015) çalışmalarında ise yenidoğan bebeğin ilk üç günündeki anne-bebek ilişkisinin son derece önemli olduğu belirtilmiştir. Mahler

ve arkadaşları (2003), yaptıkları araştırmada; 5 aylıktan 2,5 yaşına kadar olan dönemde bebeklerin, önce annelerini tanıdıklarını, ardından çevrelerini keşfetmeye başladıklarını belirtmişlerdir. Araştırmada, bebeklerin zamanla daha bilinçli bir şekilde bağımsızlık kazandığı vurgulanmıştır. Mahler'in ayrılma-bireyleşme teorisine göre, bebeklerin ilk aylarda anneleriyle güçlü bir bağ kurmaları doğal ve önemlidir. Bu bağ, bebeklerin temel ihtiyaçlarının karşılanması ve kendilerini güvende hissetmeleri için gereklidir. Bu nedenle, yenidoğan bir bebeğin annesine olan ihtiyacı, 5 aylık bir bebeğe göre çok daha fazladır. Yenidoğanlar tamamen bağımlı olduklarından, hayatta kalmak ve duygusal güvenlik için annelerinin sürekli desteğine ihtiyaç duyarlar. 5 aylık bebekler ise, anneleriyle kurdukları bu güçlü bağın sağladığı güven duygusuyla çevrelerini keşfetmeye ve bağımsızlık kazanmaya başlarlar. Bebekler büyüdükçe dış dünya ile etkileşim kurma becerileri gelişir ve anne dışındaki faktörlere de ilgi göstermeye başlarlar (Mahler, vd. 2003). Bebek büyüdükçe, annenin bebeğin ihtiyaçlarını karşılamak için harcadığı zaman ve enerji azalacağı için, anne eşine daha fazla zaman ayırabilecektir; bu da aile içerisindeki bağların daha da güçlenmesi sağlayabilecektir.

Çalışmada, anne bebek bağlanma düzeyinin, annenin eğitim durumu ile ilişkisi incelendiğinde; istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir ($p>0,05$; Çizelge 10). Yapılan çalışmalar incelendiğinde ise Dayan (2019) ve Işık (2020), annenin eğitim düzeyi yükseldikçe, bebeği ile bağlanmasının da yükseleceğini, Rich-Edwards ve arkadaşları (2006) ise annenin eğitim durumunun azalmasının, bebeği ile olan ilişkisini olumsuz etkileyebileceğini belirtmiştir. Engin (2021) çalışmasında ise annenin eğitim seviyesinin yüksek olması, bebeğine bakım verirken daha bilgili ve onunla daha çok ilgilenebileceğini bu yüzden de anne ile bebeğin bağlanmasında önemli bir değişken olabileceğini belirtmiştir. Çankaya ve arkadaşları (2017), Şolt Kırca ve Savaşer (2017) ve Şen (2007), araştırmacıların çalışmalarında da annenin eğitim durumunun, bebeği ile bağlanmasında bir anlam ifade etmediği vurgulanmıştır. Bu bulgulara dayanarak, annenin eğitim seviyesinin, bebeğin anneye olan duygusal bağının oluşumunda tek başına belirleyici bir etken olmadığı düşünülebilir.

Çalışmada, annenin eğitim durumu ile evlilik doyumu ve alt boyut toplam puanlarının arasındaki ilişki incelendiğinde; anlamlı bir ilişki bulunmaktadır

($p<0,05$; Çizelge 10). Yapılan tek yönlü varyans analizinde sadece ölçeğin Benlik alt boyut toplam puanı annenin eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ($F=3,39$ $p<0,05$; Çizelge 10). Eğitimi lise ve altı olanların benlik boyut puanları ($6,24\pm3,72$), eğitimi üniversite olanların puanlarına ($5,36\pm3,21$) göre anlamlı bir biçimde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Çizelge 10). Bu çalışma ile annelerin eğitim durumları yükseldikçe, evlilikten daha az doyum aldıkları tespit edilmiştir.

Literatür incelendiğinde, konu ile ilgili farklı araştırmaların bulunduğu görülmektedir. Çelik (2006), Hamamcı (2005), İpek (2021) ve Rabuş (2022), araştırmalarında evlilik doyumu ile eğitim düzeyi arasında pozitif ilişki bulmuşlardır. Alder (2010), Çavuşoğlu (2011) ve Çınar (2008) tarafından yapılan çalışmalarda ise evlilik doyumu ile eğitim durumu arasında herhangi bir ilişki bulunmamıştır. Çağ ve Yıldırım (2013) çalışmasında, eğitim düzeyinin artması ya da azalmasının evliliğe yüklenen anlamı etkileyeceğini, eğitim seviyesi yükseldikçe de alınan doyumun azalacağını belirtmiştir. Üncü (2007) çalışmasında ise, eğitim düzeyi düştükçe evliliğin, neslin devamını sağlayan bir kurum olarak daha fazla değer gördüğü sonucuna ulaşmıştır. Bu bağlamda, düşük eğitim düzeyine sahip bireylerin, geleneksel aile yapılarına ve değerlerine daha fazla bağlı olmaları nedeniyle, evlilik doyumlarının daha yüksek olabileceği söylenebilir.

Çalışmada, anne bebek bağlanma düzeyinin, annenin çalışma durumu ile ilişkisi incelendiğinde; istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0,05$; Çizelge 11). Akdaş (2017) ve Mahler ve ark., (2011), çalışmaları ise bu çalışmanın sonuçları ile paralellik göstermektedir; annenin çalışma durumu ile bebek arasında bağlanma düzeyinin bir anlamlılık ifade etmediğini belirtmişlerdir. Yapılan bazı çalışmalarda, çalışan annelerin bebeği ile daha güçlü bir bağ kurduğu belirtilirken (Keskin ve Yağmur, 2020); bazı çalışmalarda ise çalışmayan annelerin, çalışan annelere göre bebekleriyle daha sağlıklı bir bağ kurduğu belirtilmiştir (Döndar, 2021; Aydın, 2020). Bu bulgular doğrultusunda, bazı anneler iş hayatında olmalarına rağmen, bebekleriyle bağ kurmaya zaman ayırabilir ve duygusal olarak bağlılık gösterebilirler. Bu durum da annenin iş hayatının, bebekle olan ilişkisini olumsuz etkilemediği söylenebilir.

Çalışmada, annenin çalışma durumu ile evlilik doyumu arasındaki ilişki incelendiğinde; istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0,05$; Çizelge 11). Literatüre bakıldığında, Rabuş'un (2022) ve Pekşen'in (2020) araştırmalarında evlilik doyumu ile çalışma durumu arasında bir anlamlılık bulunmamıştır. Çakır (2008), Çilli ve arkadaşlarının (2004) ve Rogers ve Deboer'un (2001) çalışmalarında ise çalışan kadınların ekonomik olarak yeterli olmalarının evlilik doyumunu yükselttiği, çalışmayan kadınların ise ev işi ve çocuklara bakmaktan dolayı sürekli stres halinde olmalarının aile içinde çatışmalara sebep olabileceğini ve bu durumun evlilik doyumunu düşürebileceğini belirtmektedirler. Bu çalışmada elde edilen bulgulara dayanarak, iş hayatının evlilik doyumu üzerindeki etkisinin daha az belirleyici olduğu, ancak aile içi ilişkilerin ve eşlerin birbirlerine destek olmalarının daha önemli olduğu sonucuna varılabilir. Dolayısı ile kadınların çalışıp çalışmama durumlarının, evlilik doyumunda etkisi olmadığı düşünülebilir.

Çalışmada, evlilik doyumu ile evlilik süresi arasındaki ilişki incelendiğinde; istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0,05$; Çizelge 12). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için yapılan Tamhane's T2 çoklu karşılaştırmaya göre ölçeğin Benlik alt boyutu puanı ($F=4,82$ $p<0,05$; Çizelge 12) ve Cinsellik alt boyutu puanı ($F=4,53$ $p<0,05$; Çizelge 12), istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. Evlilik süresi 4-5 yıl olan annelerin, 2 yıl altı evli olan annelere oranla daha yüksek doyuma sahip oldukları gözlenmiştir. Literatürde evlilik süresi ile evlilik doyumunun aynı oranda etkilendiği gösteren araştırmalarda mevcuttur (Gökmen, 2001; Üncü, 2007).

Bazı araştırmacılar, evliliğin ilk yıllarında evlilikten alınan doyumun yüksek olduğunu, ancak çocuğun doğumu ile evlilikten alınan doyumun düştüğünü belirtmişlerdir (Bradbury, vd. 2000; Lindahl, vd. 1998; Vaillant, 1993). Evlilik süresi ile evlilik doyumu arasında bir ilişki bulunmayan çalışmalar da yapılmıştır (Zeytinoğlu, 2013; Çelik, 2006; Çınar, 2008; Gaygusuz Daşdemir, 2021). Yapılan çalışmalarda, cinsel doyumun yükselmesiyle evlilik uyumunun arttığını veya evlilik uyumunun yükselmesiyle cinsel doyumun da arttığı sonucuna ulaşılmıştır (Kudiaki, 2002; Gilliland ve Morokoff, 1993; Hendrick ve Sokolski, 1999). Bu bilgiler doğrultusunda, yapılan çalışmada belirtilen 4-5 yıllık

evli çiftlerde, cinsel uyumun artmasının eşler arasındaki romantik ve duygusal bağı güçlendirdiği ve bu durumun evlilik doyumunu artırdığı düşünülebilir.

Çalışmada, anne bebek bağlanma düzeyinin evlilik süresi ile ilişkisi incelendiğinde; anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir ($p>0,05$; Çizelge 12). Literatürü incelediğimizde Akşit (2018) ve Akyüz (2017) çalışmalarında evlilik süresinin anne bebek bağlanması ile ilişkisinin olmadığı belirtilmiştir. Engin (2021) çalışmasında ise, annelerin evlilik süreleri ile anne bebek bağlanma düzeyinin arasında zıt yönlü bir ilişki olduğunu belirtmiştir. Evlilik sürecinde kadınlık ve annelik eşit derecede önemsenir; kadın, gelecek nesilleri dünyaya getirme, yetiştirme ve çocuğun hem fiziksel hem de ahlaki gelişiminden sorumlu ana kahraman olarak kabul edilir (Tuğrul, 2019). Bu bulgular doğrultusunda, annelik genellikle kadınlar için yerine getirilmesi gereken bir görev ve sorumluluk olarak görüldüğü için, annenin evlilik süresi ile anne-bebek bağlanması arasında doğrudan bir ilişkisi olmadığı düşünülebilir.

Çalışmada, anne-bebek bağlanma düzeyinin annenin yaşına göre ilişkisi incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p>0,05$; Çizelge 13). Bu sonuç, literatürdeki Figueiredo ve ark., (2009), Gürol (2010) ve Alan'ın (2011) çalışmalarıyla uyumludur. Deleş (2020), anne-bebek bağlanmasıyla ilgili yaptığı çalışmada, annenin bebeğiyle her yaşta sağlıklı bir bağ kurabileceğini belirtmektedir. Yapılan bu çalışmada da anne ile bebek arasında her yaşta sağlıklı bir bağ kurulabileceği ve annenin yaşıyla bebek arasındaki bağlanmada bir engel olmadığı tespit edilmiştir. Ancak, Çoban ve Saruhan (2005) ile Özden (2019) çalışmalarında annelerin yaş gruplarının, bebekleriyle bağlanmalarında etkili olduğunu belirtmişlerdir. Çalışır ve ark., (2009) çalışmalarında da annenin yaşı ile annelik davranışı arasında ilişki olduğu belirtilmiştir. Delaney (2017) toplumda annelik kimliğinin kadınların varoluş nedenleri arasında yer aldığını ve çocuk sahibi olmanın kadınların birincil işlevi olarak görüldüğünü belirtmiştir. Anne olmak, kadın bedeninin doğurgan doğasıyla ilişkilendirilmiş biyolojik bir süreçtir (Akça, 2015). Bu bilgiler doğrultusunda annelik kimliğinin yaşla sınırlı olmayacağı ve doğurganlık özelliği olan kadınların çocukları olduğu sürece bebekleriyle sağlıklı duygusal bağlar kurabilecekleri düşünülebilir.

Çalışmada, annenin yaşı ile evlilik doyumu ve alt boyut toplam puanları arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($p>0,05$; Çizelge 13). Çağ (2011), Alaçam (2020), Hamamcı (2005), Yılmaz (2020) ve Pekşen (2020) gibi diğer araştırmacıların çalışmalarıyla bu sonuç benzerlik göstermektedir. Genel olarak literatüre bakıldığında ise, evlilikten alınan doyumun genç yaşlarda arttığı, sonrasında azaldığı ve ilerleyen yıllarda ise tekrar arttığı belirtilmektedir (Kumcağız ve Güner, 2020; Gilford, 1984; Jose ve Alfons, 2007; Kaya ve Cin, 2019; Anderson, vd. 2020).

Yapılan çalışmaların aksine, Rabuş (2022) tarafından gerçekleştirilen çalışmada kadınların yaşları arttıkça evlilik doyumunun azaldığı belirtilmektedir. Ketenci (2023) ise çalışmasında, evlilikten alınan doyumun evlilik süresinin artmasıyla artabileceğini ve bu nedenle yaşı evlilik doyumu ile doğrudan ilişkili olabileceğini öne sürmüştür. Acar (1998) ise çalışmasında, yaş değişkeninin çiftlerin evlilik içi problemleriyle ilişkilendirilmediğini ve evlilikten aldıkları memnuniyeti etkilemediğini belirtmiştir. Bu bağlamda, evlilikte yaşı evlilik kalitesi ve çiftlerin mutluluğu üzerinde doğrudan bir etkisi olmadığı düşünülebilir.

Çalışmada, evlilik doyumu ile gebeliğin planlanması arasındaki ilişki incelendiğinde; istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p<0,05$; Çizelge 14). Yapılan çalışmaları incelediğimizde, Durualp ve ark., (2017) çalışmasında, gebeliği planlı olan annelerin evlilikten aldıkları doyumun daha yüksek olduğu bulunmuştur. Aynı şekilde Belsky ve Fearon (2004) de evlilikteki doyum ile planlı gebeliğin doğru orantılı olduğunu belirtmiştir. Ancak, bu çalışmada gebeliği planlı olmayan annelerin evlilik doyumu, gebeliği planlı olan annelere oranla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Yapılan t testine göre sadece ölçeğin Benlik alt boyutu puanı ($t=-2,21$ $p<0,05$; Çizelge 14) ve Cinsellik alt boyutu puanı ($t=-3,10$ $p<0,05$; Çizilge 14) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. Cinsel isteğin tatmin edilmesi ve bu alandaki beklentilerin karşılanması, evliliğin önemli işlevlerinden biridir (Ak ve Balcı Çelik, 2024). Evlilik doyumunun yüksek olması, genellikle çiftler arasındaki cinsel doyumunu da artırır; benzer şekilde, tatmin edici bir cinsel yaşam da evlilik doyumunu olumlu yönde etkileyebilir (Çelik, 2019). Eşler için, aileye yeni katılan bebekler genellikle büyük bir mutluluk kaynağıdır ve bu, aile bağlarını daha da

güçlendirmektedir (Akday, 2014). Bu bağlamda, beklenmedik gebeliklerle karşılaşan çiftlerin yaşadığı zorluklar, birlikte hareket etme ve dayanışma içinde olma gereksinimlerini artırabilir, ilişkilerini daha derin bir düzeye taşıyabilir ve evliliklerinde daha anlamlı bağlar oluşturabilir.

Çalışmada, anne bebek bağlanma düzeyi ile gebeliğin planlanması arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<0,05$; Çizelge 14). Gebeliği planlı olan annelerin bağlanma düzeyi, gebeliği planlı olmayan annelere oranla daha yüksek bulunmuştur. Çankaya ve ark., (2017), Kavlak (2004), Alan (2011), Akyüz (2017) ve Öztürk (2010) gibi çalışmalar, planlı gebeliğin anne ile bebek arasındaki bağlanmayı artırdığını belirtmişlerdir. Aynı şekilde, yapılan başka bir çalışmada da gebeliğin planlı olmasına göre, doğumdan sonra annelik davranışı arasında anlamlı bir ilişki olduğu, planlı gebe kalan annelerin davranış puanlarının daha yüksek olduğu bildirilmiştir (Chapman, vd. 1998). Ancak, bazı araştırmalar bu bulguların aksine, annenin bebeğine bağlanmasında gebeliğin planlı ya da plansız etkisinin olmadığını belirtmiştir (Kavlak ve Şirin, 2009; Bilgin ve Ecevit Alpar, 2018; Akşit, 2018; Belkız, 2017; Mutlu, vd. 2015). Hazırlıklı bir şekilde anneliğe adım atan, isteyerek doğum yapmış, bebeğini seven ve ihtiyaçlarını anlayarak karşılayan bir anne, bebeğiyle daha güçlü bir bağ kurabilir (Taner, 2014). Bu doğrultuda, annelerin isteyerek ve planlı bir şekilde gebe kalmaları, anne olma rolünü daha kolay kabul etmelerine olanak tanır. Bu durum, annelerin bebeğiyle daha sağlıklı bir iletişim kurmalarını ve anne ile bebeğin arasındaki duygusal bağın daha da güçlenmesini sağlayabilir.

B. Evlilik Doyum Ölçeği ve Anne Bebek Bağlanma Ölçeğinin, Korelasyon Katsayısı İlişkilerinin incelenmesi

Evlilik Doyum Ölçeğinin alt boyutlarında, pozitif yönde çok yüksek düzeyde ilişki bulunurken, Evlilik Doyumu Ölçeği ve Anne Bebek Bağlanma Ölçeği ile arasında negatif yönde zayıf bir ilişki tespit edilmiştir ($p<0,01$ sırasıyla $r: -0,264$, $r: -0,238$, $r: -0,193$, $r: -0,173$; Çizelge 7). Çalışmaya katılan 0-6 aylık bebeği olan 452 annenin, evliliklerinden aldıkları memnuniyet düzeyi ve bebekleri doğdukları zaman hissettikleri duygularla ilgili yapılan anket çalışmasında; annelerin daha çok bebekleri ile duygusal olarak iletişim kurmaya çalıştıkları saptanmıştır.

Bebekler doğar doğmaz anneleri ile bir bağ kurma sürecine girerler. Yenidoğan bebeğin annesi ile kuracağı bu ilk tanışma evresi, bebek ile anne arasındaki derin bir bağlanmanın başlangıcı olabilmektedir. Annesinden yeterli düzeyde bakım ve destek alamayan bebeklerde, bağlanma problemleri olabilecektir (Çalışır, 2008). Çocuk ile annenin ilk ilişkisi, çocuğun gelecekteki bağlanma stilini şekillendirecek ve bu stil ilerleyen yaşlardaki patolojilerin ortaya çıkışında etkili olabilecektir (Topcu, 2016; Tüzün ve Sayar, 2006). Dolayısıyla, bebeğin ilk yıllarındaki annesi ile ilişkisi, onun duygusal ve sosyal gelişimi için önemli yere sahiptir. Anne, bebeğiyle ne kadar erken dönemde etkileşimde bulunur ve iletişim kurabilirse anne ile bebek arasındaki bağlanma da o kadar güçlenebilecektir (Gülüşen ve Yıldız, 2013). Bu bilgiler doğrultusunda anne bebek bağlanmasının güçlenmesi için annenin, yenidoğan bebeği ile sürekli ilişki içerisinde olması gerekmektedir. Bu çalışma ile de 0-1 aylık bebeği olan annelerin, 5 aylık bebeği olan annelere kıyasla anne-bebek bağlanma düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. (Çizelge 9). Bu bulgu, annelerin yenidoğan bebekleriyle daha güçlü bir bağ kurduklarını gösterirken, aynı zamanda anne-bebek ilişkisinin ilk aylarda özellikle belirgin olduğunu vurgulamaktadır.

Annelerin bebeklerine bakım sağlamak için onlarla özdeşim kurmaları, yani bebeğin ihtiyaçlarını hissetmeleri gerekmektedir ve bu sürece de birincil annelik meşguliyeti denilmektedir (Winnicott, 1956). Birincil annelik meşguliyeti, annenin bebeğiyle duygusal ve fiziksel olarak yakın bağ kurarak onun ihtiyaçlarını anlama ve karşılama sürecini ifade eder. Bu süreç, annenin bebeğinin gözlerine bakarak, sesini duyarak ve dokunarak onunla güçlü bir bağ kurmasını sağlar. Bu yakınlık ve bağlılık, bebeklerin sağlıklı bir şekilde gelişmesine ve duygusal olarak güvende hissetmelerine yardımcı olur. Bu süreçte anneler, bebeklerinin duygusal ve fizyolojik sinyallerini doğru bir şekilde okuyarak onların ihtiyaçlarını anlamaya çalışırlar. Annenin bebeğine karşı sorumluluklarını yerine getirip onunla bağ kurması ve onunla iletişim halinde olmasını Winnicott, “kucaklayıcı çevre (holding environment)” başlığı altında toplamaktadır. Bu çevre ile güvenli bir bağlanma deneyimi yaşatılarak, sağlıklı bir bağlanma ilişkisinin temelini oluşturulur ve bebeğin duygusal gelişimi desteklenir.

Doğum sonrası dönem, aileye yeni bir üyenin katılmasıyla birlikte, anne ve baba rollerinin yeniden şekillendirildiği, ilişkilerin yeniden yapılandırıldığı ve

duygusal dinamiklerin değiştiği kritik bir dönemdir (Arslan, vd. 2008). Bu yoğun dönemde anneler, babaların aktif rol almasını isterken, babaların bu rolü ne kadar başarılı bir şekilde stlenebileceğinden emin olamadıklarından dolayı kendilerini "iyi anne" olarak görmek için çocuğun tüm ihtiyaçlarını tek başlarına karşılaması gerektiğini düşünebilirler (Aslıyrek, 2016). Bu düşünce, anne-baba arasındaki rol paylaşımını etkileyebilir ve anneleri tek başlarına daha fazla sorumluluk almaya yönlendirebilir. Dolayısıyla, bu dönemde anneler, bebeklerinin zel ihtiyaçlarına daha iyi odaklanabilmek ve onlara daha iyi destek sağlayabilmek amacıyla tek başlarına sorumluluk almak isteyebilirler.

Anne, anne olma rolünü kazanırken çeşitli olaylardan etkilenir ve yaşadığı deneyimlerle yeni anlayışlar edinir ve bu deneyimler ona daha derin ve anlamlı bir bakış açısı kazandırır (Erbay, vd. 2018). Anne ve baba arasındaki ilişki, doğum süreciyle birlikte kadının bedenindeki hormonların değişimiyle etkilenebilir. Özellikle oksitosin hormonunun salgılanması annenin bebeğine bağlanmasını sağlar; ancak bu süreçte annelerin gözü genellikle babayı görmez; dolayısıyla, kadının sadece anne değil, aynı zamanda bir kadın, eş ve arkadaş olduğunu hatırlaması, babanın desteğiyle daha kolay olabilir (ktem, 2018). Bu bağlamda, yapılan bu çalışma sonucunda da eşlerin, annenin yanında yeterince bulunamaması ve dolayısıyla annenin beklediği desteği alamaması durumunda, annenin evlilikten elde ettiği memnuniyetin azalabileceği düşünülebilir. Annenin ocuğun ihtiyaçlarını etkin bir şekilde karşılayabilmesi için kendi ihtiyaçlarının da eşi tarafından fark edilip karşılanması gereklidir; çünkü bu durum, evliliklerindeki mutluluğu doğrudan etkiler (zbeklik, 2010). Yapılan bazı araştırmalar, evlilik içindeki sağlıksız iletişimin, evlilikten alınan doyumun azalmasına neden olabileceğini ortaya koymaktadır (Kaya, 2017). Bu bağlamda, annenin eşiyle olan iletişimin azalması ve ilişkilerindeki kalitelerinin düşmesinin, evlilik doyumunu olumsuz etkileyebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

C. Sonuç

Bağlanma, annelerin bebekleriyle duygusal bir iletişim kurduğu önemli bir süreçtir. Annenin bebeğinin ihtiyaçlarına duyarlı bir şekilde yanıt vermesi, bebeğin dünyayı keşfetmesini ve güvenli hissetmesini sağlar. Sağlıklı bir

bağlanma, bebeklerin ilerleyen yaşamlarında daha güvenli ilişkiler kurmalarını ve sosyal gelişimlerini destekler.

Bu çalışma, annelerin bebekleriyle sağlıklı duygusal bağlar kurmalarının önemini vurgulamak için yapılmıştır. Ayrıca, annelerin evlilik içindeki beklenti ve ihtiyaçlarının, anne-bebek bağlanması ile evlilik memnuniyeti arasındaki ilişkiyi anlamada önemli bir katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Bu bağlamda çalışmanın ana amacı, annelerin bebekleriyle olan bağlanma düzeyinin, evlilik memnuniyetini nasıl etkilediğini anlamak ve bu ilişkiyi açıklamaktır. Bu bulgular ışığında, aile danışmanlığı ve çift terapisi eğitimlerinde, anne-bebek ilişkisine özel önem verilmesi gerektiği vurgulanabilir, böylece literatüre yeni bir katkı sağlanabilir.

Bu çalışmanın temel amacı, 0-6 aylık bebeği olan annelerdeki evlilik doyumu ile anne-bebek bağlanması arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu hedefe ulaşmak için çalışma kapsamında, demografik değişkenlerle ilgili belirli hipotezler test edilmiştir. Demografik özelliklere bağlı olarak tüm değişkenlerin farklılaşmadığı, ancak bazı değişkenlerin demografik özelliklerle ilişkili anlamlı farklılıklar gösterdiği bulgusu ortaya çıkmıştır.

Araştırmanın sonuçlarına göre, anne-bebek bağlanması ile evlilik doyumu arasında negatif bir ilişki belirlenmiştir. Yenidoğan bebeğin annenin bakımına ve desteğine olan ihtiyacı, annenin sürekli olarak bebeğiyle birlikte olma isteğini artırırken, bu durumun aynı zamanda annenin eşiyle arasında iletişim problemlerine yol açtığı ve bu nedenle evlilik doyumunu azalttığı sonucuna ulaşılmıştır. Annelerin doğum sonrası dönemde yaşadıkları deneyimler, anne-baba rollerinin yeniden şekillendirilmesi ve duygusal dinamiklerin değişimiyle yakından ilişkilidir. Bu dönemde anneler, genellikle bebeklerinin tüm ihtiyaçlarını kendilerinin karşılaması gerektiğini düşünebilirler. Ancak, anne ve baba arasındaki rol paylaşımının dengeye oturtulması ve eşler arasındaki iletişimin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesi, evlilik doyumunu doğrudan etkileyebilir. Bu bağlamda, annelerin eşleriyle olan iletişiminin güçlendirilmesi ve rol paylaşımının desteklenmesi, evlilik memnuniyetini artırarak aile içi ilişkileri olumlu yönde etkileyebilir.

D. Öneriler

Araştırmanın sonucundan elde edilen bulguların ışığında yapılacak çalışmalarda; doğum sonrası dönemdeki annelerin anne bebek bağlanması ve evlilik doyumlarının daha ayrıntılı değişkenlerle karşılaştırılarak incelenebilir. Çalışmanın örneklem grubu sadece annelerden oluşmaktadır. İlişkinin diğer unsuru olan babalar dahil edilmemiştir. Bu sebeple yapılacak olan çalışmalara babalar da dahil edilebilir. Çalışmanın örneklemini sadece 0-6 aylık bebeği olan annelerle sınırlanmıştır, örneklem grubunu daha geniş alana yayarak, bebeği büyük olan anneleri de bu araştırma grubuna dahil ederek detaylı bir araştırma yapılabilir. Kişisel bilgi formuna; evlenme şekli, ev işleri paylaşımında ve bebek bakımında eş desteği, aileden ve çevreden alınan sosyal destekler gibi değişkenler de eklenebilir. Annelere, bebek bakımı konusunda kendilerine yeterince güvenmeleri ve bebeklerine daha iyi bakabilmelerini teşvik edebilmek için bebek bakımı hakkında gerekli eğitimler verilebilir. Babalara da bebek bakımı hakkında yeterli ve gerekli eğitimler verilerek, annelerin iş yükünü azaltmasına yardımcı olmaları sağlanmalı ve eşlerine destek olmaları konusunda teşvik edilmeli.

Aile danışmanlığı, psikoloji, psikolojik danışmanlık ve rehberlik gibi aile konusunu temel alan bölümlerin, doğum sonrası dönemdeki annelerin evlilik doyumu ve anne bebek bağlanmasında daha detaylı araştırmalar yapılarak, literatürü zenginleştirebilecek çalışmaların artması sağlanabilir. Farklı kurum ve kuruluşların, 0-6 aylık bebeği olan annelere, içinde çeşitli meslek gruplarının da (hemşire, ebe, psikolog, aile danışmanı, sosyal çalışmacı, çift terapisti gibi) yer aldığı, anne bebek ilişkilerinin güçlenmesi ve aile birliğinin sağlanmasında destekleyici hizmetler sunulabilir.

VI. KAYNAKÇA

KİTAPLAR

- AYAN, S. (2010). **Aile ve Şiddet: Aile İçinde Çocuğa Yönelik Şiddet**. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- AKSAN, G. (2019). **Evlilik ve Ayrılma: Ailenin Kurulması ve Sona Ermesi**, Aydın, M. (Ed.), Konya. Çizgi Kitabevi
- BOWLBY, J. (1969). **Attachment And Loss: Vol I Attachment**. New York: Basic Books.
- BOWLBY, J. (1982). **Attachment**. 2nd Ed. New York: Basic Books.
- BOWLBY, J. (1988). **A Secure Base: Parent-Child Attachment And Healthy Human Development**. New York, NY, US: Basic Books.
- BUDAK, S. (2009). **Psikoloji Sözlüğü**, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara, 4.Baskı.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş., ÇAKMAK, E. K., AKGÜN Ö. E., KARADENİZ, Ş. VE DEMİREL, F. (2009). **Bilimsel Araştırma Yöntemleri**, Ankara, Pegem Akademi.
- CANEL, A. N. (2012). **Evlilik ve Aile Hayatı**. Ankara: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı.
- ÇAPLI, O. (1992). **Evlenmeye Hazır Mısınız?** Bilgi Yayınevi, Ankara.
- ÇELİK, E. (2019). **Cinsel Doyum**. Psikolojide Güncel Kavramlar İçinde.S.111-128.
- ÇİMEN, L. K. (2008). **Türk Töresinde Kadın ve Aile**. İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.
- DOĞAN, İ. (2009). **Dünden Bugüne Türk Ailesi**, Atatürk Kültür Merkez Yayınları, Ankara, 1.Baskı.

- DELANEY, Carol (2017). **Tohum ve Toprak**, (Çev. Selda Somuncuoğlu ve Aksu Bora), 6. Baskı, İstanbul: İletişim Yayınları.
- GEÇTAN, E. (2000). **Psikanaliz ve Sonrası**, İstanbul: Remzi Kitapevi.
- HORTAÇSU, N. (1997). **İnsan İlişkileri**, İmge Kitabevi.
- KALAYCI, Ş (2005). **SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri**, 1.Bs., Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- KARASAR, N. (2016). **Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler**, Ankara, Nobel Yayıncılık.
- LANG, C. (2018). **Bağlanma; Doğum Öncesi ve Sonrası Dönemde Bağlanmanın Güçlendirilmesi**. (Üzel, N. Ve Özbacı, S. Çev.). Modern Tıp Kitabevi. 1. Baskı. (Orijinal Eserin Yayın Tarihi 2009).
- MAHLER, M. S., PİNE, F., BERGMAN, A. (2003). **İnsan Yavrusunun Psikolojik Doğumu**. (A. N., Babaoğlu, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- ÖZUĞURLU, K. (1990). **Evlilik Raporu**.3. Baskı. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- SATIR, V. (2018). **İnsan Yaratmak**, İstanbul, Beyaz Yayınları.
- SEÇER, İ. (2015). **SPSS ve LISREL ile Pratik Veri Analizi: Analiz ve Raporlaştırma**, İstanbul, Anı Yayıncılık.
- SOLMUŞ, T. (2011). **Çift, Evlilik ve Aile Terapisi**, İstanbul, Doruk Yayınları.
- TARHAN, N. (2005). **Kadın Psikolojisi** (3. Baskı). İstanbul: Nesil Yayınları.
- TARHAN, N. (2008). **Evlilik Psikolojisi**, İstanbul, Timaş Yayınları.
- TARHAN, N. (2019). **Mutlu Evlilik Psikolojisi**, İstanbul, Timaş Yayınları.
- YALÇIN, H. (2010). **Evlilik Okulu**, Öncü, Ankara.
- YANIK, M. (2020). **Mutlu Evliliklerin 7 Özelliği**, Hayy Kitap, İstanbul.
- YAVUZER, H. (2015). **Evlilik Okulu**. 3. Baskı. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- YÖRÜKAN, T. (2011). **Bağlanma ve Sonraki Yaşlarda Görülen Etkileri** (2.Baskı). İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

YÜKSEL N. (1995). **Ruhsal ve Fiziksel Gelişim, Ruhsal Hastalıklar Kitabı**, Birinci Baskı, Ankara Hatipoğlu Yayınevi, 13.

MAKALELER

ABE, S., & OSHİO, A. (2018), “Does Marital Duration Moderate (Dis) Similarity Effects O Personality On Marital Satisfaction”? **SAGE Open**, 8(2), 1-7.

ADSHEAD G. (1998). “Psychiatric Staff As Attachment Figures.” **Br J Psychiatry**,172:64-9.

AK, S., & BALCI ÇELİK, S. (2024). “Evli Kadınlarda Cinsel Yaşam Kalitesi, Eşe Yabancılaşma ve Evlilik Doyumu”. **Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 15(1), 34-52.

AKARSU, R.H., TUNCAY, B., ALSAÇ, S.Y. (2017), “Anne-Bebek Bağlanmasında Kanıta Dayalı Uygulamalar”. **Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi**,6(4): 275- 279.

AKÇA, E. B. (2015), “Medyada Annelik Temsilleri ve Anne Savaşları: Haftanın Annesi Yarışma Programının Analizi”. **Kadın 200 Dergisi**, Sayı 2, Cilt: XVI, Aralık, s. 91-112.

AİNSWORTH, M. D. S., BLEHAR, M. C., WATERS, E., WALLS, S. HİLLSDALE, L. E., (1978). “Patterns of Attachment: A Psychological Study Of The Strange Situation”. **Londra:Routledge Taylor&Francis Group**.

AİNSWORTH, M. D. S. (1979). “Infant-Mother Attachment”. **American Psychologist**, 34 (10), 932- 937.

ALDER, E. S. (2010). “Age, Education Level, And Length Of Courtship İn Relation To Marital Satisfaction”. **Age**, 7, 27-2010.

ANDERSON, S. A., RUSSELL, C. S. VE SCHUMM, W. R. (1983). “Perceived Marital Quality And Family Life-Cycle Categories: A Further Analysis.” **J Marriage Fam**, 45(1), 127.

- ARCHULETA, K. L., BRİTT, S. L., TONN, T. J. ve GRABLE, J. E. (2011).” Financial satisfaction and financial stressors in marital satisfaction”. **Psychological reports**, 108(2), 563-576.
- ARSLAN F, UZUN Ş. (2008), “Hemşirenin Postnatal Eğitim ve Danışmanlık Hizmetlerinin İncelenmesi”, **Türkiye Klinikleri J Med Sci** 28:736-742.
- ARVAS BALCI, F. VE HÖKELEKLİ, H. (2017).” Dindarlık ile Evlilik Doyumu ve Evlilikte Sorun Çözme İlişkisi Üzerine Bir İnceleme.” **Değerler Eğitimi Dergisi**, 15(34), 129-160.
- AYDEMİR, H., ALPARSLAN, Ö. (2016), “Anne-Bebek Bağlanma Ölçeğinin Türk Toplumuna Uyarlanması: Aydın Örneği.” **Journal Of Contemporary Medicine**, 6(3): 188- 199.
- AYDOĞAN, D. VE ÖZBAY, Y. (2018). “Evlilikte Fedakârlık Doyumunun İlişkisel Özgünlük ve Evlilik Doyumu Bağlamında Değerlendirilmesi”, **Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi**, 7(2), 1276-1290.
- BACANLI, H. (2001). “Eş Tercihleri”, **Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi** ,15 (2), 7-16.
- BANDURA, A. (1971). Vicarious And Self-Reinforcement Processes. **London And New York Academic Press**.
- BATIK, M., KALKAN, M. (2017). “Evlilikte Algılanan Sorun Çözme Becerileri ve Evlilik Doyumu”, **İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi**, 6 (5), 2630-2646.
- BELSKY J, FEARON R. (2004), “Exploring Marriage-Parenting Typologies And Their Contextual Antecedents And Developmental Sequelae”. *Dev Psychopathol*, 16:501-523.
- BELSKY, J., & ROVINE, M. (1990). “Patterns Of Marital Change Across The Transition To Parenthood: Pregnancy To Three Years Postpartum”. **Journal Of Marriage And The Family**, 52(1), 5-19.
- BERTONİ, A., & BODENMANN, G. (2010). “Satisfied And Dissatisfied Couples: Positive And Negative Dimensions, Conflict Styles, And

Relationships With Family Of Origin” **European Psychologist**, 15(3), 175-184.

BIANCIARDI E, ONGARETTO F, DE STEFANO A, SIRACUSANO A, NIOLU C. (2023). “The Mother-Baby Bond: Role Of Past And Current Relationships”. **Children**.10(3):421.

BİLGİN, Z. & ECEVİT ALPAR, Ş. (2018). “Kadınların Maternal Bağlanma Algısı ve Anneliğe İlişkin Görüşleri.” **Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi**, 5(1), 6-15.

BOWLBY J. (1953). “Child Care And The Growth Of Love”. Gt. **Britain Hazell Watson Vine Ltd.**, Gt. Britain.

BOWLBY, J. (1982). “Attchment And Loss: Retrospect And Prospect1”. **American Journal Of Orthopsychiatry**, 52(4), 578-751

BOWLBY, J. (1969). “Attachment And Loss”: **Vol. I. Attachment**. New York.

BRADBURY, T. N., FİNCAM, F. D. (1988). “Individual Difference Variables İn Close Relationships: A Contextual Model İn Marriage As An İntegrative Framework”, **Journal Of Personality And Social Psychology**, 54(4), 713-721.

BRADBURY, N.B. VE FİNCAM, F.D. (1992), “Attributions And Behavior İn Marital Interaction”, **Journal Of Personalitand Social Psychology**, 63(4). 613628.

BRADBURY, T. N., FİNCAM, F. D., & BEACH, S. R. H. (2000). “Research On The Nature And Determinants Of Marital Satisfaction: A Decade İn Review”, **Journal Of Marriage And The Family**, 62(4), 964-980.

BROCKİNGTON VE ARK. (2006). “The Postpartum Bonding Questionnaire: A Validation. **Arch Womens Ment Health**; 9: 233–242

BURÇ, P. E. (2018). “Evlilik ve Aile Olguları Üzerinden Gündelik Hayata Sosyo-Kültürel Bir Bakış”, **Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 5(13), 135-141.

- BÜYÜKŞAHİN, A. VE HOVARDAOĞLU, S. (2004). “Çiftlerin Aşka İlişkin Tutumlarının Lee“Nin Çok Boyutlu Aşk Biçimleri Kapsamında İncelenmesi”, **Türk Psikoloji Dergisi**, 19 (54), 59-72.
- CANNELLA LB. (2004), “Maternal-Fetal Attachment: An İntegrative Review”. **Journal Of Advanced Nursing**, 50 (1): 60-68.
- CARVER, C., SCHEİER, M. (1988). “Perspectives On Psychology”, **Cambridge University Press**: 281-282.
- ÇAĞ, P. VE YILDIRIM, İ. (2013). “Evlilik Doyumunu Yordayan İlişkisel Ve Kişisel Değişkenler”,**Türk Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi**, 4(39), 13-23.
- ÇAĞ, P. & YILDIRIM, İ. (2018). “Bazı Sosyo-Demografik Değişkenlere Göre Evli Bireylerin Evlilik Doyum Düzeyleri: Bir Profil Çalışması”. **Electronic Journal Of Social Sciences**, 17(67).
- ÇANKAYA, S., DERELİ, YILMAZ, S., CAN, R., DEĞERLİ, KODAZ, N. (2017). “Postpartum Depresyonun Maternal Bağlanma Üzerine Etkisi”, **Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimler Dergisi**. (4):230, 240.
- ÇALIŞIR, H., KARAÇAM, Z., AKGÜL, F.A. VE KURNAZ, D.A. (2009). “Doğum Sonrası Ebeveynlik Davranışı Ölçeğinin Türkçe Formunun Geçerliği ve Güvenirliği”. **Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi**, 12, 1-8.
- ÇELİK, M., YAZGAN İNANÇ, B. (2009). “Evlilik Doyum Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları”. **Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 18 (2), 247-269.
- ÇETİŞLİ, N.E., ARKAN, G., TOP, E.D. (2018). “Maternal Attachment And Breastfeeding Behaviors According To Type Of Delivery İn The İmmediate Postpartum Period”. **Rev Assoc Med Bras**, 64 (2), 164–9.
- CHAPMAN, A.B., ABRAHAM, W.T., ZAMUDİO, S., COFFİN, C., MEROUANİ, A., YOUNG, D., VD. (1998). “Temporal Relationships Between Hormonal And Hemodynamic Changes İn Early Human Pregnancy”. **Kidney Int.**, 54, 2056-63.

- CHAPİN, L. A, CHAPİN, T. J., & SATTLER, L. G. (2001). "The Relationship Of Conflict Resolution Styles And Certain Marital Satisfaction Factors To Marital Distress". **The Family Journal**, 9(3),259-264.
- ÇINAR, N., SÖZERİ, C., DEDE, C., CEVAHİR, R. (2010). "Anne ve Bebeğin Aynı Odada Uyumasının Emzirmeye Etkisi". **Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi Sempozyum Özel Sayısı**; 1-7.
- ÇİLLİ SA, KAYA N, BODUR S, ÖZKAN İ, KUCUR R. (2004). "Ev Kadınlarında ve Çalışan Evli Kadınlarda Psikolojik Belirtilerin Karşılaştırılması". **Genel Tıp Dergisi**; 14:1-5.
- CRİTTENDEN, P. & LANDİNİ, A. (2011). "Assessing Adult Attachment: A Dynamic-Maturational Approach To Discourse Analysis", **NY: W.W. Norton**, P.269.
- ÇOBAN A, SARUHAN A. (2005). "Anne-Bebek Etkileşiminde Hemşirenin Rolü". **Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi**,21(2):89-96.
- DABİRİ F, YABANDEH AP, SHAHİ A, KAMJOO A, HOSSEİNİ S. (2014). "The Effect Of Mode Delivery On Postpartum Sexual Functioning İn Primiparaus Women". **Oman Medline Journal**, 29 (4), 276-279.
- DAKİN J, WAMPLER R. (2007), "Money Doesn't Bu Happiness, But İt Helps: Marital Satisfaction, Psychological Distress, And Demographic Differences Between Low And Middle İncome Clinic Couples", **The American Journal Of Family Therapy** 36:300-311.
- DEMARİS, A. A.L. SANCHEZ VE KRİVİCKAS, K. (2012). "Developmental Patterns İn Marital Satisfaction: Another Look At Covenant Marriage". **Journal Of Marriage And Familiy**, 74(5)989-1004.
- DEMİR, Y., DURMUŞ, E. (2015). "Uzun Evlilikler: Bir Yastıkta Kırk Yıl", **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, 8(36), 636-645.
- DERELİ, Y.S. (2013). "Prenatal Anne Bebek Bağlanması". **Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi**, 10(3), 28-33.

- DOWLATABADI, F.H., SAADAT, S., JAHANGIRI, S., (2013). "The Relationship Between Religious Attitudes And Marital Satisfaction Among Married Personnel Of Departments Of Education In Rasht City," **Iran. International Journal Of Advanced Studies In Humanities And Social Science**, 1 (6), 608-615.
- DURUALP, E, KAYTEZ, N, AYKANAT GİRGIN, B (2017). "Evlilik Doyumu ve Maternal Bağlanma Arasındaki İlişkinin İncelenmesi". **Anadolu Psikiyatri Dergisi** ,18(2):129-138.
- ERBAY E, TOPAL S, TIRYAKI Ö, ÇINAR N. (2018). "Annelik Deneyimi ile Çocuk Sevmeye Düzeyi Arasındaki İlişki ve Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi". **Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi**, 34(3):34-44.
- ER GÜNERİ, S. (2015). "Postpartum Erken Dönem Kanıta Dayalı Uygulamalar". **Gümüşhane University Journal Of Health Sciences**, 4(3): 482-496.9
- ESKİN, M. (2012). "Evlilik Terapisi İçin Başvuran Çiftlerin Evlilik Doyumu ve Evlilik Terapisiyle Hakkındaki Görüşleriyle İlişkili Etmenler". **Klinik Psikiyatri**, 15(1), 226-237.
- ESPINOZA, C. R. (2003). "Marital Satisfaction In Midlife. Master Of Thesis", **California State University, Fullerton**.
- ESPOSITO, G., TRUZZI, A., SETOH, P., PUTNICK, D.L., SHINOHARA, K., BORNSTEIN, M.H. (2017). "Genetic Predispositions And Parental Bonding Interact To Shape Adults' Physiological Responses To Social Distress", **Behav Brain Res**, 325 (Pt B), 156–62.
- ESPOSITO, G., SETOH, P., SHINOHARA, K., BORNSTEIN, M.H. (2017). "The Development Of Attachment: Integrating Genes, Brain, Behavior, And Environment", **Behav Brain Res**, 325 (Pt B), 87–89.
- EŞEL E. (2010). "Anneliğin Nörobiyolojisi". **Türk Psikiyatri Dergisi**, 21(1): 68-78.

- FEENEY, J.A. (2002) "Attachment, Marital Interaction And Relationship Satisfaction: A Diary Study." **Personal Relationships**, 9 (1), MAR., Pg: 39-55.
- FIŞILOĞLU, H. (1992). "Lisansüstü Öğrencilerin Evlilik Uyumu", **Psikoloji Dergisi**. 7, 16- 23.
- FİGUEIREDO, B, COSTA, R, PACHECO, A. VE PAÍS, Á. (2009). "Mother-To-Infant Emotional Involvement At Birth", **Matern Child Health J.**, 13, 539-549.
- FINKELHOR D., HOTALING T. G., LEWIS A. I. & SMITH C. (1989). "Sexual Abuse And It Relationship To Later Sexual Satisfaction, Marital Status, Religion And Attitudes", **Journal of Interpersonal Violence**, 4, P.379-99.
- FULLER JR. (1990). "Early Patterns Of Maternal Attachment". **Health Care For Women International**;11 (4):433-446
- DAĞLAR, G, NAİM, N. (2018). "Level Of Mother-Baby Bonding And Influencing Factors During Pregnancy And Postpartum Period," **Psychiatr Danub**, Vol. 30, No. 4, Pp. 433–440,
- GEORGE, D., & MALLERY, M. (2010). "SPSS For Windows Step By Step: A Simple Guide And Reference", 17.0 Update (10'a Ed.) Boston, Pearson.
- GENÇ, Y., & BAKİ, S. (2017). "Eşler Arası Çatışmaya Neden Olan Faktörler." **Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish**, 12(21), 299-314.
- GILFORD, R. (1984). "Contrasts İn Marital Satisfaction Throughout Old Age: An Exchange Theory Analysis". **Journal Of Gerontology**, 39(3), 325-333.
- GLENN, N. (1990). "Quantitative Research On Marital Quality İn The 1980's: A Critical View". **Journal Of Marriage And The Family**, 60(3), 569-576.

- GÖLBAŞI, Z., EROĞLU, K., KAYA, D. (2018). “Doğum Yapan Kadınların Anne Sütü ve Emzirme Mitlerine İnanma Durumlarının Belirlenmesi”, **Kou Sag Bil Derg**, 4 (2), 32-43.
- GROVER, K. J., RUSSELL C. S., SCHUMM W. R. VE PAFF-BERGEN L.A. (1985). “Mate Selection Processes And Marital Satisfaction”, **Family Relations**, 34, 383-386.
- GÜLEŞEN A, YILDIZ D. (2013). “Erken Postpartum Dönemde Anne Bebek Bağlanmasının Kanıta Dayalı Uygulamalar ile İncelenmesi”. **Tsk Koruyucu Hekimlik Bülteni**. 12(2):177-82.
- HALAT, M. I., & HOVARDAOĞLU, S. (2010). “The Relations Between The Attachment Styles, Causality And Responsibility Attributions And Loneliness Of The Married Couples In The Context Of The Investment Model”, **Procedia-Social And Behavioral Sciences**, 5, 2332-2337.
- HAMAMCI, Z. (2005). “Dysfunctional Relationship Beliefs İn Marital Satisfaction And Adjustment”. **Social Behavior And Personality**, 33(4), 313-328.
- HARLOW HW, ZİMMERMAN RR. (1959). “Affectional Response İn The Infant Monkey.” **Science**.130: 421–432.
- HEYMAN, R. E., SAYERS, S. L., & BELLACK, A. S. (1994). “Global Marital Satisfaction Versus Marital Adjustment: An Empirical Comparison Of Three Measures”. **Journal Of Famil Psychology**, 8(4), 432-446.
- HERNANDEZ-REİF, M., DİEGO, M., FİELD, T. (2007). “Preterm Infants Show Reduced Stress Behaviors And Activity After 5 Days Of Massage Therapy”. **Infant Behav Dev**, 30(4): 557- 561.
- HILL, R. (1949). Families Under Stress: Adjustment To The Crises Of War Separation And Return. Harper.
- HIPWELL AE, GOOSSENS FA, MELHUIŞH EC, KUMAR R. (2000). “Severe maternal psychopathology and infant–mother attachment.” **Development and Psychopathology**,12(2):157-175.

- HOVARDAOĞLU, S. (1996). “Sosyal Mübadele: Evlilikle İlgili Değerlendirmelere Etkisi”.**Türk Psikoloji Dergisi**, 11(36), 12-24.
- HOSSEİNİ, S., NOROOZİ, M., & MONTAZERY, G. (2017). “Investigating The Relation Between Women’s Body İmage And Unconsummated Marriage”, **Irania Journal Of Nursing And Midwifery Research**, 22(5), 363-366.
- HÖBEK AKARSU, R., TUNCAY, B., YÜZER ALSAÇ, S. (2017). “Anne-Bebek Bağlanmasında Kanıta Dayalı Uygulamalar”, **Güsbd**, 6 (4), 275-279.
- İPEK, A. N. (2021). “Gelin-Kayınvalide İlişkileri ile Evlilik Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”. **Journal Of Sustainable Education Studies**, 2(1), 35-49.
- İŞLER, A. (2007). “Prematüre Bebeklerde Anne-Bebek İlişisinin Başlatılmasında Yenidoğan Hemşirelerinin Rolü”, **Perinatoloji Dergisi**, 15 (1), 1-6.
- JACKSON, J. B., MİLLER, R. B., OKA, M., & HENRY, R. G. (2014). “Gender Differences İn Marital Satisfaction: A Meta-Analysis”. **Journal Of Marriage And Family**, 76(1), 105-129.
- JOSE, O. VE ALFONS, V. (2007). “Do Demographics Affect Marital Satisfaction?” **Journal Of Sex And Marital Therapy**, 33(1), 73-85.
- KAMP DUSH M, TAYLOR, G.M, KROEGER R.A (2008). “Marital Happiness and Psychological Well-Being Across the Life Course”. **Family Relations**, 57 (2), 211-226.
- KARAKAŞ NM, ŞAHİN DAĞLI F. (2019). “Bebeklerde Bağlanmanın Önemi ve Etkileyen Etmenler” **Türk Pediatri Arşivi**. 54(2):76–81.
- KARATAŞ, Z. VE KILIÇARSLAN, F. (2013). “Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesinde Aile Terapisinin Rolü”. **Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 1(1), 109-128.
- KAPLAN, H. I., & SADOCK, B. J. (EDS.) (1995). “Comprehensive Textbook Of Psychiatry” (6th Ed.). **Baltimore: Williams And Wilkins**.

- KAVLAK, O. VE ŞİRİN, A. (2009). “Maternal Bağlanma Ölçeği’nin Türk Toplumuna Uyarlanması”. **Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi**, 6(1), 188-202.
- KAYA, N., & CİN, F. M. (2019). “Kırsal ve Kentsel Alanda Yaşayan Evli Kadınların İlişkilerde Mutluluk, Evlilik Uyumu ve Evlilik Doyumu Karşılaştırılması ve İncelenmesi.” **İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 18(35), 701-714.
- KELMANSON, I.A., ADULAS, E.I. (2006). “Massage Therapy And Sleep Behaviour İn Infants Born With Low Birth Weight.” **Compl Ther Clin Pract**, 12: 200-205.
- KEMP V, PAGE C. (1986). “Maternal Prenatal Attachment İn Normal And High Risk Pregnancies”. **Journal Of Obstetric Gynecology And Neonatal Nursing**.16:179-183.
- KENNEL J.H., KLAUS M.H. (1998). “Bonding: Recent Observations That Alter Perinatal Care” **Pediatrics İn Review**, 19(1):4-12.
- KESEBİR S, KAVZOĞLU S, (2011). “Üstündağ MF. Bağlanma ve Psikopatoloji”. **Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar**.3(2): 321-42.
- KESKİN, G. VE ÇAM, O. (2007). “Bağlanma Süreci: Ruh Sağlığı Açısından Literatürün Gözden Geçirilmesi.” **Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi**, 23(2), 145-158.
- KESKİN, F., YAĞMUR, Y. (2020). “The Factors Affecting Maternal Attachment İn Eastern Turkey”. **International Journal Of Caring Science**, 13 (2), 858–66.
- KLAUS MH, KENNEL JH. (1982). “Parent-İnfant Bonding”. **St.Louis: Cv, Mosby**.
- KUBLAY, D. & OKTAN, V. (2015). “Evlilik Uyumu: Değer Tercihleri ve Öznel Mutluluk Açısından İncelenmesi”. **Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi**, 5(44), 25-35.
- KUMCAĞIZ, H. VE GÜNER, Z. (2017). “Hemşirelerin İş Doyumlarının Yordayıcısı Olarak Sosyal Destek, Evlilik Uyumu ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi”. **J Hum Sci**, 14(1), 225-49.

- KÖSE, D., ÇINAR, N., ALTINKAYNAK, S. (2013). “Yenidoğanın Anne ve Baba İle Bağlanma Süreci”.**STED**, 22 (6), 239-245.
- LAWRENCE, E., ELDRIDGE, K. A., & CHİRİSTENSEN, A. (1998). “The Enhancement Of Tradational Behavioral Couples Therapy: Consideration Of İndividual Factors And Dyadic Development”. **Clinical Psychology Review**, 18(6), 745-764.
- LİCHTER, D. T. VE CARMALT, J. H. (2009). “Religion And Marital Quality Among Lowincome Couples”, **Social Science Research**, 38(1), 168-187.
- LİNDAHL, K., CLEMENTS, M., & MARKMAN, H. (1998). “The Developmental Course Of Marital Dysfunction.” Bradbury, T. N. (Ed), (Pp. 205-236). **New York, Ny, Us: Cambridge University Press**.
- LUCKEY, E. B. (1966). “Number Of Years Married As Related To Personality Perception And MaritalSatisfaction”. **Journal Of Marriage And The Family**, 28(1), 44-48.
- LYONS-RUTH K, BLOCK D. (1996) “The Disturbed Caregiving System: Relations Amongst Childhood Trauma, Maternal Caregiving, And İnfant Affect, And Attachment”. **Infant Mental Health J.**; 17:257,75.
- MEHLER, K., WENDRİCH, D., KİSSGEN, R., ROTH, B., OBERTHUER, A., PİLLEKAMP, F., KRİBS, A (2011). “Mothers Seeing Their Vlbw İnfants Within 3 H After Birth Are More Likely To 77 Establish A Secure Attachment Behavior: Evidence Of A Sensitive Period With Preterm İnfants?” **J Perinatol**, 31 (6), 404-410.
- MERCAN, Ç. S. (2004). “Aile ve Evlilik Kurumuna Kültürel Bir Bakış: Farklı Kültürlerden Gelen Bireylerin Evlilikleri.” **Evlilik Okulu, Yavuzer H. (Ed.)**, Remzi Yayınevi, İstanbul, Ss.242-263.
- MERCER, R.T., FERKETİCH, S.L. (1994). “Maternal-Infant Attachment Of Experienced And Inexperienced Mothers During Infancy”, **Nursing Research**, 43(6): 344-351.

- MERMER G, BİLGE A, YÜCEL U, ÇEBER E, (2010). “Gebelik ve Doğum Sonrası Dönemde Sosyal Destek Algısı Düzeylerinin İncelenmesi”, **Psikiyatri Hemşireliği Dergisi**,1(2): 71- 76. Nonnenmacher, N., Noe, D., Ehrental, J.C., Reck, C. (2016). “Postpartum Bonding: The Impact Of Maternal Depression And Adult Attachment Style”, **Arch Womens Ment Health**,19 (5), 927-935.
- MCVEIGH CA, SMITH M. (2000). “A Compraison Of Adult And Teenage Mother” Self-Esteem And Satisfaction With Social Support”. **Midwifery**, 16(4): 269-276.
- MISHRA, N. (2018). “Gender Differences İn Marital Satisfaction Among Urban Couples”. **International Journal Of Applied Home Science**, 5(2), 370-379.
- MİLLER, R. B., MASON, T. M., CANLAS, J. M., WANG, D., NELSON, D. A., & HART, C. H. (2013). “Marital Satisfaction And Depressive Symptoms İn China”,**Journal Of Family Psychology**, 27(4), 677–682.
- MOEHLER, E., BRUNNER, R., WİEBEL, A., RECK, C., RESCH, F. (2006). “Maternal Depressive Symptoms İn The Postnatal Period Are Associated With Long-Term İmpairment Of Mother–Child Bonding”. **Archives Womens Mental Health**, 9(5): 273-278.
- MOROKQFF, P.J VE GİLLİLLAND, R. (1993). “Stres, Cinsel İşlevsellik ve Evlilik Tatmini”, **The Journal Of Sex Research**, 30:1, 43-53,
- MORSÜNBÜL, Ü. (2011). “Bağlanma ve İlişkili Değişkenler”. **Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar**. 2011; 3:553-570.
- MUTLU, C., YORBİK, Ö., TANJU, İ. A., ÇELİKEL, F., SEZER, RG. (2015). “Doğum Öncesi Doğum Sırası ve Doğum Sonrası Etkenlerin Annenin Bağlanması ile İlişkisi”. **Anadolu Psikiyatri Dergisi**, 16,442–450.
- NACAR, E., GÖKKAYA, F. (2019). “Bağlanma ve Maternal Bağlanma Konusunda Bir Derleme”. **Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi**, 1 (1): 50-56.

- NOLLER, P.; FEENEY, J.A. (2002) "Communication, Relationship Concerns And Satisfaction In Early Marriage" **Stability And Change In Relationships**. (Edt.: Harry T. Reis) Cambridge University Press, New York, P: 31.
- NOLVİ, S., KARLSSON, L., BRİDGETT, D.J., PAJULO, M., TOLVANEN, M. VE KARLSSON, H. (2016). "Maternal Postnatal Psychiatric Symptoms And Infant Temperament Affect Early Mother-Infant Bonding". **Infant Behavior & Development**, 43, 13-23.
- NONNENMACHER, N., NOE, D., EHRENTAL, J.C., RECK, C. (2016). "Postpartum Bonding: The İmpact Of Maternal Depression And Adult Attachment Style". **Arch Womens Ment Health**, 19 (5), 927- 935.
- NUR N, ÇETİNKAYA S, BAKIR D.A, DEMİREL Y. (2004). "Sivas İl Merkezindeki Kadınlarda Postnatal Depresyon Prevalansı ve Risk Faktörleri," **C. Ü. Tıp Fakültesi Dergisi**, 26(2):55- 59.
- ÖRK, K. E., (2021). "Bağlanma Kuramı Çerçevesinde Aldatma ve Boşanma". **Ibad Sosyal Bilimler Dergisi**, (10), 248-263.
- ÖZKAN S, SEVİL Ü. (2007). "Doğum Sonrası Fonksiyonel Durum Envanterinin Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması", **Tsk Koruyucu Hekimlik Bülteni**, 6(3).
- ÖZ SOSYAL, S. F., UZ BAŞ, A., VE AYSAN, F. (2016). "Evlilik Beklentisi Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması". **Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 119-128.
- PİERREPONT C, POLOMENO V, BOUCHARD L, REİSSİNG E. (2016). "Que Savons-Nous Sur La Sexualité Périnatale? Un Examen De La Portée Sur La Sexopérinatalité-Partie" **2. Journal De Gynecologie Obstetrique Et Biologie De La Reproduction**, 45 (8), 809-820.
- PINAR G, DOĞAN N, ALGIER L, KAYA N, ÇAKMAK F. (2009). "Annelerin Doğum Sonu Konforunu Etkileyen Faktörler". **Dicle Tıp Dergisi**. 184-190.
- RANDALL AK, BODENMANN G (2009). "Stress and its associations with relationship satisfaction". **Elsevier**, 29(2), 105-115.

- RAFFERTY, Y., GRIFFIN, K.W. VE LODISE, M. (2011). "Adolescent Motherhood And Developmental Outcomes Of Children In Early Head Start: The Influence Of Maternal Parenting Behaviors, Well Being, And Risk Factors Within The Family Setting." **American Journal Of Orthopsychiatry**, 81(2), 228-245.
- RICH-EDWARDS JW, KLEINMAN K, ABRAMS A, HARLOW BL, MCLAUGHLIN TJ, JOFFE H, ET AL. (2006). "Socio-Demographic Predictors Of Antenatal And Postpartum Depressive Symptoms Among Women In A Medical Group Practice." **J Epidemiol Community Health**. (60):221-7.
- ROEST, A. M. C., DUBAS, J. S., GERRIS, J. R. M., VE ENGELS, R. C. M. E. (2006). "Disentangling Value Similarities And Transmissions In Established Marriages: A Cross-Lagged Longitudinal Study." **Journal Of Marriage And Family**, 68(5), 1132-1146.
- ROGERS, S. T. VE AMATO, P. R. (2000). "Have Changes In Gender Relations Affected Marital Quality?", **Social Forces**, 79(2), 731-753.
- ROGERS SJ, DEBOER DD. (2001) "Changes In Wives' Income: Effect On Marital Happiness Psychological Well-Being And The Risk Of Divorce". **Jmf**, 63:458-472.
- ROITHMAYER, K. (2011). "Der Einfluss Des Gegengeschlechtlichen Elternteils Auf Die Spaetere Partnerwahl Bei Frauen". **Diplomarbeit, Universitaet Wien**.
- ROSEN- GRANDON, J. R., MYERS, J. E., & HATTIE, J. A. (2004). "The Relationship Between Marital Characteristics, Marital Interaction Processes, And Marital Satisfaction." **Journal Of Counseling & Development**, 82(1), 58-68.
- SABATELLI, R. M. (1988). "Exploring Relationship Satisfaction: A Social Exchange Perspective On The Interdependence Between Theory, Research, And Practice". **Family Relations**, 217-222.

- SARAH, B. (2009). "Mothers And Others-The Evolutionary Origins of Mutual Understanding," **United States of America: The Belknap Press of Harvard University Press**. Pp. 130, 131, 132.
- SCHALOCK, R. L. (2000). "Three Decades Of Quality Of Life", **Focus On Autism And Other Developmental Disabilities**, 15(2), 116–128.
- SOLOMON, J. & GEORGE, C. (2006). "Intergenerational Transmission Of Dysregulated Maternal Caregiving: Mothers Describe Their Upbringing And Child Rearing, In O. Mayseless". **Parenting Representations: Theory, Research, And Clinical Implications**, Cambridge, UK: Cambridge University Press. Pp. 265–295.
- SOKOLSKI, D. M., & HENDRICK, S. S. (1999). "Fostering Marital Satisfaction". **Family Therapy**, 26(1), 39–49.
- SOSYAL AŞ, BODUR Ş, İŞLERİ E, ŞENOL S. (2005) "Bebeklik Dönemindeki Bağlanma Sürecine Genel Bir Bakış." **Klinik Psikiyatri**, 8: 88-89.
- SÜMER, N., ORUÇLULAR, Y. VE ÇAPAR, T. (2015). "Bağlanma ve Bağımlılık: Kuramsal Çerçeve ve Derleme Çalışması." **Bağımlılık Dergisi**, 16(4), 192-209.
- ŞANLI, Y. VE ÖNCEL, S. (2014). "Kadınların Doğum Sonrası Fonksiyonel Durumları ve Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi". **Journal Of Turkish Society Of Obstetrics & Gynecology**, 14(2), 105-114.
- ŞOLT, KIRCA, A., SAVAŞER, S. (2017). "Doğum Sayısının Anne-Bebek Bağlanmasına Etkisi." **Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi**. 4(3):236-243.
- TALUY, N. (2018). "İkili İlişkilerde Çatışma Çözme Tepkileri Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Sınama Çalışması". **Psikoloji Çalışmaları**, 38(1), 33-51.
- TAYLOR, A., ATKINS, R., KUMAR, R., ADAMS, D., GLOVER, V. (2005). "A New Mother-Infant Bonding Scale: Links With Early Maternal Mood", **Arch Womens Mental Health**, 8 (1), 45–51.

- TEKİN-ÇATAL, M., & KALKAN, M. (2019). “Evli Bireylerin Evlilik Değerleri Evlilik Doyumu ve Evlilik Tipleri”. **Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi**, 3(6), 179-186.
- TEZER, E. (1996). “Evlilik İlişkisinden Sağlanan Doyum: Evlilik Yaşam Ölçeği”, **Turkish Psychological Counseling And Guidance Journal**, 2(7), 1-7.
- THİBAUT, J.W. VE KELLEY, H.H. (1959). “Social Psychology Of Groups.” **New York: Wiley.**
- TOLJA, R., NAKİC RADOS, S., ANDELİNOVİC, M. (2020). “The Role Of Maternal Mental Health, Infant Temperament, And Couple's Relationship Quality For Mother-Infant Bonding”. **J Reprod Infant Psychol**, 38 (4), 395-407.
- TOPAÇ TUNÇEL, N., KAHYAOĞLU SÜT, H. (2019), “Gebelikte Yaşanan Anksiyete, Depresyon ve Prenatal Distres Düzeyinin Doğum Öncesi Bebeğe Bağlanmaya Etkisi”, **Jinekoloji –Obstetrik ve Neonatoloji Tıp Dergisi**, 16(1): 9-17.
- TOPCU, M. (2016). “Ayrılma ve bireyleşme: Nesne ilişkileri üzerine terapötik uygulama.” **Ayna Klinik Psikoloji Dergisi**, 3(2), 27-28.
- TUĞRUL, Y. G. (2019). “Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Kadınların Annelik Deneyimleri Üzerine Bir Saha Çalışması”. **Toplum ve Kültür Araştırmaları Dergisi** (3), 71-90.
- TURAN JM, NALBANT H, BULUT A, SAHİP Y. (2001) “Including Expectant Fathers İn Antenatal Education Programmes İn Istanbul, Turkey”, **Reproductive Health Matters**.9(18): 114-125.
- TÜZÜN, O., SAYAR, K. (2006). “Bağlanma Kuramı ve Psikopatoloji”. **Düşünen Adam Dergisi**, 19, (1), 24-39.
- TWENGE, J. M., CAMPLE, W. K., & FOSTER, C. A. (2003). “Parenthood And Marital Satisfaction: A Meta Analytic Rewiew”. **Journal Of Marriage And Family**, 65 (2), 574-583.

- ÜNAL G. (2004). “Bir Grup Üniversiteli Gençte Çekingenlik, Aleksitimi Ve Benlik Saygısının Değerlendirilmesi”. **Klinik Psikiyatri Dergisi**.7: 215–222.
- ÜSTGÖRÜL S, YANIKKEREM E. (2014). “Doğum Sonrası Depresyonun Maternal Bağlanmaya Etkisinin İncelenmesi.” **SSTB International Refereed Academic Journal Of Sports, Health & Medical Sciences**, (12):14:30.
- VAİLLANT, C. O., & VAİLLANT, G. E. (1993). “Is The U-Curve Of Maritalsatisfaction An İllusion? A 40-Year Study Of Marriage. **Journal Of Marriage And The Family**, 55, 230–239.
- YALÇIN, H. (2014). “Evlilik Uyumunu ile Sosyo-Demografik Özellikler Arasındaki İlişki”, **Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi**, 3(1), 250-261.
- YAPICI, Ş. VE YAPICI, M. (2005). “Çocukta Sosyal Gelişim”. **Bilim, Eğitim ve Düşünce Dergisi**, 5(2):2-7
- YILDIRIM, İ. (1993).” Farklı Sosyo- Ekonomik Düzeydeki Evli Bireylerin Uyum Düzeyleri”. **Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi**, 1(4), 23-28.
- YILDIZ D, AKBAYRAK N. (2014). “Doğum Sonrası Primipar Annelere Verilen Eğitim ve Danışmanlık Hizmetlerinin Bebek Bakımı Kaygı Düzeyleri ve Annelik Rolüne Etkisi”, **Gülhane Tıp Dergisi**;56(1):36-41.
- YILDIZ, M. A., BAYTEMİR, K. (2016). “Evli Bireylerde Evlilik Doyumu ile Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkide Benlik Saygısının Aracılığı.” **İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 17(1), 67-80.
- YILDIZ, M. A., & ÇEVİK, G. (2016). “Evli Bireylerin Evlilik Doyumlarının ve Yaşam Doyumlarının İncelenmesi.” **International Journal Of Human Sciences**, 13(1), 227-242.
- YILMAZ DS, BEJİ KN. (2010). “Gebelerin Stresle Başa Çıkma, Depresyon ve Prenatal Bağlanma Düzeyleri ve Bunları Etkileyen Faktörler.” **Genel Tıp Dergisi**, 20(3): 99-108.
- ZAHERİ, F., DOLATİAN, M., SHARİATİ, M., SİMBAR, M., EBADİ, A. VE AZGHADİ, S. B. H. (2016). “İranlı Kadınlar ve Erkekler Açısından

Evlilik Memnuniyetinde Etkili Faktörler”: **Elektronik Hekim**, 8(12), 3369.

ZDOLSKA-WAWRZKIEWICZ A, CHRZAN-DETKOŚ M, PIŻUŃSKA D, BİDZAN M. (2020). “Attachment Styles, Various Maternal Representations And A Bond To A Baby”. **International Journal Of Environmental Research And Public Health**.17(10):3363.

ZEANAH, C.H., BERLİK, L.J. VE BORİS, N.W. (2011). “Practitioner Review: Clinical Applications Of Attachment Theory And Research For Infants And Young Children”. **Journal Of Child Psychology And Psychiatry**, 52(8), 819–833.

ZHANG, Z., & HAYWARD, M. D. (2006). “Gender, Themarital Lifecourse, Andcardiovascular diseasein Latemidlife”. **Journalof Marriageand Family**, 68(3), 639-657.

WILSON, D., GROSS, D., HODGKINSON, S. VE DEATER-DECKARD, K. (2017). “Association Of Teen Mothers’ And Grandmothers’ Parenting Capacities With Child Development: A Study Protocol”. **Research In Nursing & Health**, 40, 512-518.

WILSON, J. S., JAREMKA, M. L., FAGUNDES, P. C., ANDRİDGE, R., PENG, J., MALARKEY, B. W., HABASH, D., & MELURY, A. M. (2017). “Shortened Sleep Fuels İnflammatory Responses To Marital Conflict:Emotion Regulation Matters”. **Psychoneuroendocrinology** ,79, P.74–83

Winnicott, D. W. (1956). “On Transference.” **The International Journal Of Psychoanalysis**, 37, 386–388.

WOOLLETT A, PHOENİX A. (1991). “Psychological Views Of Mothering”, **Motherhood: Gender And Psychology: Meanings, Practices And Ideologies**, Edt. 28- 46.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

ÖKTEM, G., “Doğum Sonrası Anne ve Babanın İlişkisi Nasıl Düzenlenebilir?”, <https://www.anneysen.com/bebek/videolar/dogum-sonrasi-anne->

dogum-sonrasi-anne-ve-babanin-iliskisi-nasil-duzenlenebilir_63774,
(Erişim Tarihi: 30.03.2024).

ÖZBEKLİK, S.,” Evlilik İlişkisi Çocuk Gelişimini Etkiler”,
<http://www.secilozbeklik.net/Evlilik/Ozellik.aspx?KategoriID=1&AltKategoriID=29&OzellikID=71>, (Erişim Tarihi: 30.03.2024).

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=4721&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>

TEZLER

ACAR, H. (1998). “Ankara’da Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü’ne Bağlı Sosyal Hizmetler Kuruluşlarında Çalışan Üniversite Mezunu Evli Personelin Evlilik Doyumları”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

ALAÇAM, S. (2020). “Evli Bireylerde Evlilik Doyumu Aldatma Eğilimi ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Işık Üniversitesi, İstanbul.

ALAN, H. (2011). “Doğum Sonrası Dönemde Sosyal Desteğin Anne Bebek Bağlılığına Etkisi”. Selçuk Üniversitesi, Hemşirelik Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Konya

AKBAY, A.S. (2014). “Doğum Sonu Dönemde Eş Desteğinin Yaşam Kalitesine Etkisi”. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Isparta.

AKDAŞ, S. (2017). “Doğum Sonrası Sağlıklı Annelerde Anne Bebek Bağlanması Aile Hekimliği Açısından İncelenmesi.” Doktora Tezi, Sağlık Bakanlığı Bilimleri Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

AKKOCA, Y. (2009). “Doğum Sonrasında Anne-Bebek Bağlanmasını Etkileyen Faktörler”, Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı Uzmanlık Tezi, Ankara.

- AKSAKAL, H. (2023). “Pozitif Ruh Sağlığı ile Evlilik Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- AKŞİT, E. (2018) “Postpartum Dönemdeki Annelerin Ruhsal Durumlarının Anne Bebek Bağlanmasına Etkisinin İncelenmesi.” Okan Üniversitesi, Hemşirelik Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- AKYÜZ Y. (2017) “Doğum Yapan Kadınların Maternal Bağlanma ve Emzirme ÖzYeterliliği İlişkisi”. Okan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- ANBAR, H. (2013). “Bağlanma Stilleri ve Bağlanma Stilllerinin Çeşitli Değişkenlerle Arasındaki İlişki”. Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi. Lisans Bitirme Tezi, Ankara.
- ASLIYÜKSEK Z.Ş. (2016). “0- 2 Yaş Bebeğe Sahip Annelerin Doğum Sonrası Bağlanmalarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi”. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- AYDEMİR-KARAKULAK, H. (2009). “Anne-Bebek Bağlanma Ölçeğinin Türk Toplumuna Uyarlanması (Aydın Örneği)”. Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- AYDIN, C. (2020). “Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Postpartum Depresyon Hakkında Bilgilerinin İncelenmesi”. Yüksek Lisans Tezi, Kafkas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kars. Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- AZİZOĞLU-BİNİCİ, S. (2000). “Psikolojik Yardım İçin Başvuruda Bulunan ve Bulunmayan Evli Çiftlerin Evlilik İlişkilerini Değerlendirmelerinin Karşılaştırılması.” Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- BALCI S. (1997). “İlk Kez Doğum Yapan Annelerin Bebeklerini Algılama Durumları”. İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- BATUR, G. (2021). “Birinci Basamakta Anne-Bebek Bağlanmasını Etkileyen Sosyal ve Ruhsal Faktörlerin Araştırılması”. Tıpta Uzmanlık Tezi,

Sağlık Bilimleri Üniversitesi Adana Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesi Aile Hekimliği Kliniği, Adana.

BELKIZ, L. (2017). “Doğum Şeklinin Anne Bebek Bağı Üzerine Etkisinin İncelenmesi.” Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

BERK, M. (2009). “Evli Öğretmenlerin Yükleme Tarzları ve Evlilik Doyum Algılarının Bazı Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi.” Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

BÜLBÜL, Ö. (2022). “Romantik İlişkisi Olan Bireylerin Sosyal Medya Bağımlılık Düzeyleri, İlişki Doyumu ve Depresyon Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

CAN, R. (2010). “Sezaryen ve Normal Doğum Yapmış Kadınlarda Postpartum Depresyon ve Yorgunluk Düzeylerinin İncelenmesi”. Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir: E.O.G.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

ÇAĞ P. (2019). “Evli Bireylerde Eş Desteği ve Evlilik Doyumu” Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Hacettepe Üniversitesi.

COŞAR, F. (2012). “Lamaze Felsefesine Dayalı Doğuma Hazırlık Sınıflarının Doğum Sürecine Etkisi”. Doktora tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

ÇAKIR S. (2008). “Evli Bireylerin Evlilik Uyumlarının Ana Babalarına Bağlanma Düzeyleri ve Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi.” Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Ankara Üniversitesi.

ÇAKIR O. (2014). “Evlilik Doyumunu Açıklamaya Yönelik Bir Model: Uyumsuz Şemalar, Bağlanma Stilleri ve Duygusal Düzenleme”, Yayımlanmamış Doktora Tezi: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

ÇAVUSOĞLU, Z.S. (2011).” Bağlanma Stilleri Evlilik Uyum ve Aldatma Eğilimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi “. Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi.

- ÇELİK, M. (2006). “Evlilik Doyum Ölçeği Geliştirme Çalışması.” (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- ÇETİN AVCI, S. (2019). “Doğum Şeklinin Ebeveynlik Davranışı, Yenidoğanı Algılama ve Maternal Bağlanma Üzerine Etkisi,” Yüksek Lisans Tezi, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- CİHAN-GÜNGÖR, H. (2007). “Evlilik Doyumunu Açıklamaya Yönelik Bir Model Geliştirme”, (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- ÇINAR, L. (2008). “Evlilik Doyumu: Cinsiyet Roller ve Yardım Arama Tutumu”, Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi. Ankara.
- ÇITIŞLI TURGUT, M.K. (2018). “Evlilik Çatışması ve Evlilik Doyumu Arasındaki İlişkide Affetmenin Aracı Rolü”, Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- ÇOBAN A. (2003). “Doğum Sonrası Anne-Yenidoğan Etkileşimini Etkileyen Bazı Etmenlerin İncelenmesi”, Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Yüksek lisans tezi, İzmir.
- DAYAN, G. (2019). “Postpartum Depresyonda Maternal Bağlanma ve Algılanan Sosyal Destek Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”. Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- DEDE, A. (2022). “Bebek Dostu Bir Hastanede Doğum Yapan Annelerde Covid-19 Pandemisinin Emzirmeye ve Anne Bebek Bağlanmasına Etkisinin Belirlenmesi”. İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- DELEŞ, B. (2020). “Neonatal Dönemde Anne Bebek Bağlanmasını Etkileyen Faktörlerin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi”. Yüksek Lisans tezi. Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.

- DEMİR, E. (2014). “Farklı Denetim Odağına Sahip Evli Bireylerin Evlilik Doyumlarının İncelenmesi”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- DEMİR, E. (2022). “Evli ve Çalışan Bireylerin Evlilik Doyumu ile İş Performansı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- DÖNDAR, Ş. (2021). “Postpartum Dönemde Annelerin Maternal Bağlanma Düzeyleri ve Etkileyen Faktörler”. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Medipol Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- ENGİN, N. (2021). “Anne-Bebek Bağlanmasının Annelik Algısı ve Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Zonguldak.
- ERDİNÇ, İ. (2018). “Evli Çiftlerde, Evlilik Uyumu, Cinsel Yaşam Doyumu ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi “, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- EREN BALCI, M. (2018). “Prematüre Bebeği Yenidoğan Yoğun Bakımda Yatan Annelerde Anne Bebek Bağlanması ve İlişkili Faktörler”, Yüksek lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- EROL, D.D. (2020). “Annelerin Emzirme Öz Yeterlilik Düzeyinin Bebeği Emzirme Devamlılığına Etkisi”, Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- GAYGUSUZ DAŞDEMİR, S. (2021). “Evli Bireylerde Bağlanma Stillerinin Ayrılık Kaygısı ve Evlilik Doyumuna İlişkisi”. Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- GİRGİN, B. (2018). “Çatalca’da Yaşayan Evli Bireylerin Bağlanma Stilleri, Romantik Kıskançlık Düzeyi ve Evlilik Doyumu Arasındaki İlişki”. Yüksek Lisans Tezi. Aydın Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- GÖKMEN, A. (2001). “Evli Eşlerin Birbirlerine Yönelik Kontrolcülük ve Bağımlılık Algılarının Evlilik Doyumu Üzerindeki Etkisi”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- GÖRÜNMEZ, M. (2006). “Bağlanma Stilleri ve Duygusal Zekâ Yetenekleri”. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- GÜVEN, T. (2010). “Eşler Arası Şiddete Yönelik Nedensellik- Sorumluluk Yüklemeleri ve Evlilik Doyumu”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- GÜROL, A. (2010). “Bebek Masajının Anne Bebek Bağlanması ve Emzirme Başarısına Etkisi”, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Erzurum.
- HEREK, B. (2018). “Yenidoğan Yoğun Bakımda Kanguru Bakımı Uygulanan Prematür Bebek Annelerinde Maternal Bağlanma ve Postpartum Depresyon”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- İŞİLOĞLU B. (2006). “Anksiyete ve Depresyon Tanısı ile İzlenen Evli Kadınlarda Aile İçi Şiddetin Sosyodemografik Faktörler, Çift Uyumu ve Hastalıkla İlişkisi.” Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, İstanbul, T.C. Sağlık Bakanlığı Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi.
- İŞİK, B. (2020). “Altı Yaş Çocuklarının Doğum Şekillerine ve Bedensel Temas Düzeylerine Göre Bağlanma Durumlarının İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- KARABULUT, Ç. (2019). “Doğum Eyleminin 4. Evresindeki Doğum Korkusunun Anne Bebek Bağlanmasına ve Emzirme Tutumuna Etkisi.” Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Sivas.

- KARAOĞLU, B. M. (2019). “Evli Bireylerde Benlik Saygısının Çift Uyumu ve Cinsel Doyum Üzerindeki Etkisi”. Yüksek Lisans Tezi, Yakın Doğu Üniversitesi, Lefkoşe.
- KANTARCI, D. (2009). “Evli Bireylerin Bağlanma Stillerine Göre Aldatma Eğilimleri ve Çatışma Yönetim Biçimlerinin İncelenmesi”. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- KAVLAK, O. (2004). “Maternal Bağlanma Ölçeği’nin Türk Toplumuna Uyarlanması,” Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmış Doktora Tezi, İzmir.
- KAYA, N. (2017). “Kırsal ve Kentsel Alanda Yaşayan Evli Kadınların Evlilik Uyumu, Evlilik Doyumu ve İlişkilerde Mutluluk Düzeylerinin Karşılaştırılması ve İncelenmesi”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- KETENCİ, H. (2023). “Evlilik Doyumunun Evlilikteki Güç Algısı ve Bağışlayıcılık Açısından İncelenmesi,” Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- KIRBY, J.S. (2005). “A Study of The Marital Satisfaction Levels of Participants in a Marriage Education Course.” Unpublished Doctoral Dissertation, Department of Educational Leadership and Counseling Department, University of Louisiana, Monroe.
- KIŞLAK, Ş., & GÖZTEPE, I. (2012). “Duygu Dışavurumu, Empati, Depresyon ve Evlilik Uyumu Arasındaki İlişkiler.” Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 3(2), 27-46.
- KIZRAK, S. B. (2019). “Doğum Sonu Dönemde Verilen Ebelik Bakımının Maternal Bağlanma ve Posttravmatik Gelişime Etkisi.” Yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- KUDİAKİ Ç. (2002). “Cinsel Doyum ile Evlilik Uyumu Arasındaki İlişki”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı Ankara.

- KUBAT, D. E. (2012). “Evli Bireylerde Aldatma Eğilimi ve Evlilik Doyumu İlişkisinin İncelenmesi.” Yüksek Lisans Tezi, T.C. Haliç Üniversitesi SBE, İstanbul.
- MANAV, G. (2008). “Term ve Preterm Bebek Annelerinin Bebeklerini Algılama Durumları”. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Sivas, C.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- ORUÇ, M. (2018). “Doğum Sonu Dönemde Kadınların Annelik Fonksiyonu ile Maternal Bağlanma İlişkisinin İncelenmesi.” Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- OKŞAK, E. (2004). “Bağlanma Stilllerinin Evlilik İlişkisindeki Olumsuz Olaylar Karşısında Yapılan Yüklemelere Etkisi”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Üniversitesi.
- ÖZDEN, S. (2019). “Maternal Bağlanma ve Anne-Bebek Etkileşimini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi”. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- ÖZDEMİR, M. (2020). “Prematüre Doğum Yapmış Annelerin Posttravmatik Stresinin Anne Bebek Bağlanması Üzerine Etkisi”. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- ÖZKAN H. (2010). “Annelik Kimlik Gelişimi Eğitiminin Primiparların Annelik Rolü Kazanımına ve Bebeğim Algısına Etkisi”. Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Erzurum.
- ÖZTAHTACI, D. (2017). “Evli Kadınlarda Evlilik Doyumu, Yetişkin Bağlanma Stilleri ve Depresyon Düzeyinin İlişkisinin İncelenmesi.” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- ÖZTÜRK R. (2010). “Prematüre Bebeği Olan Annelerin Depresyon ve Maternal Bağlanma İlişkisi”. Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. İzmir.
- PEKŞEN, S. (2020). “Kültürlerarası Evliliklerde Evlilik Doyumu ve Aile Yılmazlığının İncelenmesi”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

- POLAT, M. (2022). “Doğum Sonrası Dönemde Annelerin Covid-19 Korkusunun Anne-Bebek Bağlanması ve Emzirme Öz-Yeterliliği ile İlişkisinin İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- POLATOĞLU M.F (2022). “Kadınlarda Evlilik Doyumu, Depresyon ve Kaygı Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- RABUŞ, A. (2022). “Kadınların Cinsel Yaşam Kalitesinin Evlilik Doyumu ile İlişkisi”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi.
- RIZA, S. Ö. (2016). “Evli Bireylerin Bilişsel Duygu Düzenleme Stratejilerinin Psikolojik İyi Oluşları ve Evlilik Doyumları ile İlişkisinin İncelenmesi,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Işık Üniversitesi SBE, İstanbul.
- SANCAKTAR, N. (2016). “Yeni Evlenen ve Uzun Süredir Evli Olan Çiftlerin Evlilikte Problem Çözme Becerisi Düzeylerinin Öznel İyi Oluş ve Evlilik Doyumu Düzeyleri ile İlişkisinin İncelenmesi,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- SÜRERBİÇER, F. S. (2008). “Boşanmış Bireylerin Deneyimlerine Göre Evlilik Eğitimi Gereksinimi”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- ŞEN, S. (2007). “Anneanne Anne Bebek Bağlanmasının İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, İzmir.
- ŞENTÜRK, E. (2018). “Evlilikte Özyetkinlik, Ebeveyn Özyetkinliği, Bilişsel Duygu Düzenleme ve Evlilik Doyumu Arasındaki İlişki”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Anabilim Dalı, İstanbul.
- SIĞIRCI, A. (2010). “Evli Bireylerin Bağlanma Biçimleri ve Evliliğe Dair İnançların Evlilik Doyumu ile İlişkisinin İncelenmesi”.

Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Malatya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ŞİMŞEK, Ç. (2014). “Polis Memurlarının Evlilik Doyumları, İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmaları ve Cinsiyet Rollerinin İncelenmesi”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

ŞOLT, A. (2011). “Doğum Sayısının Anne Bebek Bağlanmasına Etkisi,” Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

TANER, S. (2014). “Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Planlanmamış Gebeliklerin Doğum Sonrası Erken Dönemdeki Annelik Davranışına Etkisi”. Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.

TAŞKÖPRÜ, M. (2013).” Evlilik Doyumu ile Problem Çözme Becerileri, Stresle Başa Çıkma ve Evlilik Süresi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul: İstanbul Bilim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

TURHAL, A., (2019). “Gebelik ve Doğum Sonrası Dönemde Anne Bebek Bağlanması ve Annelerin Kaygı Düzeyleri”. (Yüksek Lisans Tezi), Düzce Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Düzce.

TUZCU, A. (2017). “Evli Bireylerde Kişilik Özelliklerinin Evlilik Uyumu ve Evlilik Doyumu Üzerine Etkisi”. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul. İstanbul Bilim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

TÜRK, B.Ö. (2022). “Planlı ve Plansız Gebeliklerde Doğum Sonuçlarının ve Anne Bebek Bağlanmasının Değerlendirilmesi” Yüksek Lisans Tezi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hamidiye Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

ULUYOL, F. M. (2014). “Bağlanma Örüntüleri, Eşe Yönelik Kişilerarası Şemalar ve Evlilik Sorunlarıyla Başa Çıkabilme Düzeyleri Arasındaki İlişkiler”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- UÇAK, D. (2015). “Evli Çiftlerin Kişilik Özelliklerinin Evlilik Doyumu ile İlişisinin İncelenmesi”, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Hasan Kalyoncu Üniversitesi.
- ÜNCÜ, S. (2007). “Duygusal Zekâ ve Evlilik Doyumu İlişkisi”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- ÜNLÜ, F. (2015). “Ebeveyni Boşanmış Bireylerde Benlik Saygısı, Yalnızlık ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- YAVUZ, O. (2015). “Evlilikte Problem Çözme Becerisi ve Evlilik Doyumunun Bilim Sanat Merkezinde Çocuğu Olan ve Olmayan Ebeveynler Açısından Karşılaştırılması”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fatih Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- YAZGAN, E. (2014).” Doğumhane Ortamı ve Koşullarının Doğum Ağrısı, Doğumdan Memnuniyet ve Anne-Bebek Bağlanması Üzerine Etkisi”, Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- YILDIZ, Ö. Z. (2018). “Evlilik Doyumunun Öncülleri ve Sonuçları: Depresyon, Kaygı, Erken Dönem Uyumsuz Şemalar”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- YURDALAN, E. (2019). “Annelerin Bağlanma Stilleri ile Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki İlişki”, Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Kıbrıs,
- YILMAZ, H. K. (2020). “Eşle yaşanan sorunlar ile evlilik doyumu arasındaki ilişki”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi.
- ZEYTİNOĞLU, E. (2013). “Evli Bireylerin Benlik Saygısı, Kıskançlık Düzeyi, Evlilikteki Çatışmalar ve Evlilik Doyumu Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi”. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

EKLER

EK 1: Bilgilendirilmiş Onam Formu

EK 2: Demografik Bilgi Formu

EK 3: Evlilik Doyumu Ölçeği

EK 4: Anne Bebek Bağlanma Ölçeği

EK 5: Etik Kurul Onayı

EK 6: Sağlık Bakanlığı Anket İzni

EK 1: Bilgilendirilmiş Onam Formu

BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

Değerli Katılımcı,

Bu araştırma İstanbul Aydın Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Aile Danışmanlığı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Şüheda CEYLAN tarafından yüksek lisans tezi kapsamında Dr. Öğr. Üyesi Engin EKER danışmanlığında yürütülmektedir. Bu çalışmamızın amacı, doğumdan sonraki dönemde kadınlardaki evlilik doyum düzeyi ile anne bebek bağlanma düzeyi arasındaki ilişkinin anlamlılığı incelemektir.

Çalışmamıza katılım gönüllülük esasına dayalı olmakta ve gizlilik ilkesi çerçevesinde yürütülmektedir. Anketin ortalama 2 dakika sürmesi öngörülmektedir. Çalışmamızda toplanan veriler, tamamen bilimsel amaçlar için kullanılacaktır. Araştırmaya katılan bireylerin kimlik bilgileri istenmeyecektir. Çalışmaya katıldığınız için şimdiden teşekkür ederiz. Çalışma ile ilgili sorunuz varsa ya da sizin için açık olmayan bir husus varsa lütfen araştırmacıyla iletişime geçiniz.

Şüheda CEYLAN

EK 2: Demografik Bilgi Formu

DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

1. Yaşınız:
2. Kaç yıllık evlisiniz:
3. Bebeğiniz kaç aylık:
 - ☐ 0-1 Aylık (Yenidoğan)
 - ☐ 2 Aylık
 - ☐ 3 Aylık
 - ☐ 4 Aylık
 - ☐ 5 Aylık
 - ☐ 6 Aylık
4. Planlı gebelik mi oldu?
 - ☐ Evet
 - ☐ Hayır
5. Çalışıyor musunuz?
 - ☐ İşsiz
 - ☐ Memur
 - ☐ İşçi
 - ☐ Emekli
6. Eğitim durumunuz nedir?
 - ☐ Okur yazar
 - ☐ İlkokul
 - ☐ Lise
 - ☐ Üniversite
 - ☐ Yüksek lisans ve üzeri

EK 3: Evlilik Doyumu Ölçeği

Evlilik Doyumu Ölçeği

EDÖ

Aşağıda evlilik ilişkiniz ile ilgili birtakım ifadeler bulunmaktadır. Her ifadeyi dikkatlice okuduktan sonra yanındaki kutularda bulunan seçeneklerden size uygun olan seçeneği (X) ile işaretleyiniz lütfen hiçbir ifadeyi boş bırakmayınız. İçten ve doğru verdiğiniz yanıtlar için teşekkür ederiz.

	Bana hiç uygun değil	Bana uygun değil	Bana biraz uygun	Bana uygun	Bana tamamen uygun
1. Eşimin bana değer vermediğini hissediyorum.	5	4	3	2	1
2. Ailelerimizin evliliğimize müdahale etmeleri ilişkimizi olumsuz etkiliyor.	5	4	3	2	1
3. Eşimin bedenini iyi tanırım.	1	2	3	4	5
4. Eşim cinsel açıdan yeterlidir.	1	2	3	4	5
5. Eşimin anne ve babasına evliliğinden daha çok önem vermesi beni mutsuz ediyor.	5	4	3	2	1
6. Eşimle olan cinsel yaşamımda ön sevişme önemli bir yer tutuyor.	1	2	3	4	5
7. Cinsel yönden eşimle uyumluyum	1	2	3	4	5
8. Eşimin bana güven duymadığını düşünüyorum.	5	4	3	2	1
9. Eşimle her ikimizde cinsel doyuma ulaşıyoruz	1	2	3	4	5
10. Bir topluluk içinde eşim beni komik duruma düşürür.	5	4	3	2	1
11. Eşimin ailesi ile yaşamak benim için bir kabustur.	5	4	3	2	1
12. Eşimin ailesinin etkisinde kalması evlilik ilişkimizi kötü etkiliyor	5	4	3	2	1
13. Eşimin ailesine hayır diyememesi beni mutsuz ediyor.	5	4	3	2	1

EK 4: Anne Bebek Bağlanma leği

Anne Bebek Bağlanma leği

Anne-Bebek Bağlanma leği (ABBÖ) (Mother-to-Infant Bonding Scale)

İsim:

Hastane Protokol Numarası:

Bu sorular ilk birkaç hafta içinde, çocuğunuza karşı duygularınıza ilişkindir. Bebekler doğduktan sonra, ilk haftalar içinde, annelerin bebeklerine karşı bazı duygularını tanımlayan bir takım ifadeler ağağıda liste edilmektedir. Lütfen, **İLK BİRKAÇ HAFTA** boyunca nasıl hissettiğinizi en iyi tanımlayan sözcüğün karşısındaki kutuya bir tik (✓) işareti koyunuz.

	Çok fazla	çok	Biraz	Hiç
Sevgi dolu				
Kızgın				
Nötr / hiçbir şey hissetmeme				
Sevinçli				
Hoşlanmama				
Koruyucu				
Hayal kırıklığı				
Öfke				

Windows'u Et
Windows'u etkinle

EK 5: Etik Kurul Onayı

Etik Kurul Onayı

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : E-88083623-020-96720
Konu : Etik Onayı Hk.

22.09.2023

Sayın Şüheda CEYLAN

Tez çalışmanızda kullanmak üzere yapmayı talep ettiğiniz anketiniz İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Komisyonu'nun 21.09.2023 tarihli ve 2023/08 sayılı kararıyla uygun bulunmuştur.

Bilgilerinize rica ederim

Dr.Öğr.Üyesi Mehmet Sencer GİRGİN
Müdür Yardımcısı

EK 6: Sağlık Bakanlığı Anket İzni

Sağlık Bakanlığı Anket İzni

İAÜ Gelen Evrak Tarih ve Sayısı: 13.11.2023-102530

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Sağlık Müdürlüğü

Sayı : E-15916306-604.01.01-229059590
Konu : ŞÜHEDA CEYLAN'ın Anket İzni Hk.

İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
(Lisansüstü Eğitim Enstitüsü)

İlgi : 17.10.2023 tarihli ve 88083623-020.03.01-E.99543 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Rektörlüğü'nün ilgi sayılı yazısında konu olan Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Y2116.010014 numaralı Aile Danışmanlığı Anabilim Dalı Aile Danışmanlığı tezli yüksek lisans programı öğrencilerinden ŞÜHEDA CEYLAN, Dr. Öğr. Üyesi Engin EKER'in danışmanlığında yürütülen, "Doğum Sonrası Dönemde, Evlilik Doyumu ile Anne Bebek Bağlanması Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" adlı tez çalışması gereği anket sorularını, Müdürlüğümüze bağlı Esenler Anadolu Aile Sağlığı Merkezinde yapma talebi Biriminize iletilmiştir.

Söz konusu araştırma, Müdürlüğümüze bağlı kuruluşlarda sağlık faaliyetleri ile ilgili yapılacak çalışmalara ilişkin Sağlık Hizmetleri Başkanlığı bünyesinde Araştırma, Basılı Yayın, Duyuru İçeriği Değerlendirme Komisyonu tarafından 31.10.2023 tarih 2023 / 17 sayılı kararınca değerlendirilmiş olup, söz konusu araştırma 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununda belirtilen maddelerine riayet edilmesi, Aile Hekimleri mevzuatına uygun olarak Aile Sağlığı Merkezinin işleyişine ve güvenirliliğine zarar vermeden, Aile Sağlığı Merkezine başvuran kişilerden araştırmacının şahsen onam alarak anket yapması ve İlçe Sağlık Müdürlüğü'nün uygun gördüğü zaman diliminde ve başvuru dosyasındaki aralık gözetilerek koordinasyonun Aile Sağlığı Merkezi Sorumlu Hekimince sağlanması şartıyla oy birliği ile uygun görülmüştür.

Bu kapsamda araştırmanın bitiminde bir nüshasının elektronik ortamda (CD halinde) Müdürlüğümüze teslim edilmesi gerektiğinin başvuru sahibi ŞÜHEDA CEYLAN ve Dr. Öğr. Üyesi Engin EKER'e tebliği hususunda;

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

Uzm. Dr. Hasan Basri VELİOĞLU
Müdür a.
Başkan

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge doğrulama kodu: 8C5DC6EB-30CE-4ABC-9FC3-70E8273AA9F1

Belge doğrulama adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/saglik-bakanligi-ebys>

Binbirdirek mah. Peykhane sok. No: 8 Fatih/İSTANBUL 34122
Telefon No: 02126383000
e-Posta: ist.sagligingel@saglik.gov.tr İnternet Adresi:
<https://istanbulism.saglik.gov.tr/>
Kep Adresi: ism.34@hs01.kep.tr

Bilgi için: Arzu SARMUSAK
Süreklili İşçi

Telefon No: 02126383399 - 3126

ÖZGEÇMİŞ

Ad-Soyad: Şüheda CEYLAN

ÖĞRENİM DURUMU:

Lisans: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Hizmet Bölümü

Yüksek Lisans: İstanbul Aydın Üniversitesi, Aile Danışmanlığı Bölümü